

ΕΛΛΗΝΙΣ

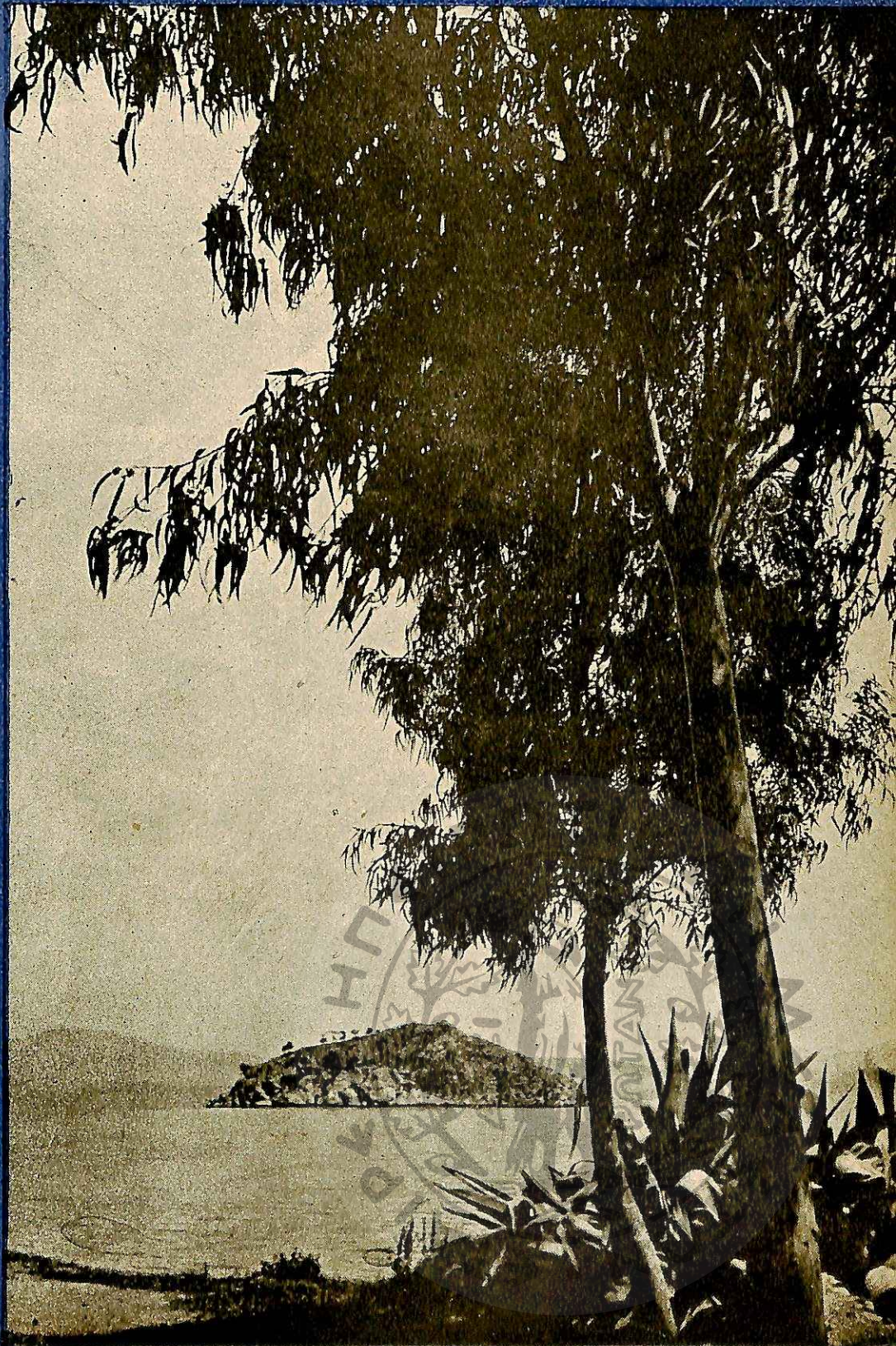
ΜΗΝΙΑΙΟΝ
ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ
ΤΟΥ
ΕΘΝΙΚΟΥ
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ
ΤΩΝ
ΕΛΛΗΝΙΔΩΝ



ΑΘΗΝΑΙ

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ-ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ

1937



ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ "ΕΛΛΗΝΙΣ"

"HELLÉNIS,"

Revue mensuelle du Conseil National des femmes Hellènes

ΟΡΟΙ ΕΓΓΡΑΦΗΣ

Συνδρομή έτησια Δραχ. 100	Τιμή εκάστου τεύχους
Εξάμηνος " 60	
Εξωτερικού " 200	άπλου Δραχ. 10
Εξάμηνος " 100	διπλου " 15

Αί συνδρομαί ἄρχονται ἀπὸ τὴν 1ην Ἰανουαρίου καὶ εἶναι προπληρωτέαι.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ:

Ἀπ' τὴν ἐκθεσὶ τοῦ Παρισιοῦ ὑπὸ Π. Λάσκαρι.—
Στήλη εἰρήνης, Παιδικὴ φιλολογία καὶ ἡ παγκοσμία
εἰρήνη ὑπὸ Ἑλμ. Παντελάκη — Στὸ περιβόλι (ποίημα)
ὑπὸ Ἀγλ. Ζάννου.— Μεθῶ (ποίημα) ὑπὸ Λιλ. Ἰακω-
βίδου.— Helen Keller Maggie Guiral (μετάφρασις
ὑπὸ Εἰρ. Νικολαΐδου.— Διήγημα Οἱ κόρες τοῦ μακα-
ρίτη Συνταγματάρχου Κάθριν Μάνσφιλντ μετάφρασις
ὑπὸ Α. Ρ.) — Τὸ αἶσθημα τοῦ ὠραίου ὑπὸ Δ. Ε. Α.—
Λήθη ποίημα ὑπὸ Διαλεχ. Ζευγώλη.— Συναυλία στὸ
Σεληνόφως (Πεζὸ τραγοῦδι) ὑπὸ Εὐτέρπης Κέπετζη.—
Τὸ Χριστιανικὸ Θέατρο (Μυστήρια καὶ θαύματα) συ-
νέχεια ὑπὸ Κατερίνας Κακούρη.— Ἀσπασία Σαμιω-

τάκη (νεκρολογία).—Τὰ ἐκατόχρονα τοῦ Ἀλεξάνδρου
Πούσκιν ὑπὸ Ἑλένης Ι. Σιφναίου.— Ἡ παγκόσμιος
ἡμέρα τῶν ζώων.— Νοσταλγίαι ὑπὸ Μόνας Λίτσας.—
Ἡ μητέρα τοῦ χωριοῦ ὑπὸ Λαζ. Βαφειάδου.— Μονα-
ξιά, στὴν Εὐτέρπη Κέπετζη — Ἐξοχὴ ἐργαζομένων
γυναικῶν ὑπὸ Ἀγνῆς Ρουσοπούλου.— Χαιρετίσμα (πεζο-
τραγοῦδι) ὑπὸ Δώρας Γκροτσιέλλας.— Ἡ Ἑλληνικὴ
Λαϊκὴ Τέχνη ὑπὸ Ρ. Γ. Κ.— Στοχασμοὶ (ποίημα) ὑπὸ
Χρυσάνθης Ζισταΐα.— Ὁ Βηλαρὰς ἱατρός, ποιητὴς
καὶ πατριώτης ὑπὸ S. Ardavani Liberatos.— Πενιές,
Σὰν ἔρθη ἡ Μπόρα καὶ περάσει ὑπὸ Μυρτοῦς.— Ὁ
κινηματογράφος τῆς Πρωτευούσης γιὰ τὰ παιδιά.—
Ἀπ' ὅλον τὸν κόσμον.— Εἰδήσεις.— Μόδες.— Εἰκόνες.

SOMMAIRE:

L'exposition internationale de Pa-
ris, par P. Lascari.— Littérature en-
fantine et paix universelle, par E.
Pantelaki.— Dans le jardin, poème de
A. Zanou.— Ivre, poème de L. Jaco-
vidou.— Helen Keller de Maggie Gui-
ral, Trad. J. Nicolaidou.— Les filles
du colonel, nouvelle de Katlen Man-
sfield, Trad. A. R.— Le sentiment de
la beauté par D. E. L.— Oubli, poè-
me de D. Zevgoli.— Concert du clair
de lune, par E. Kérédji.— Le théâtre
religieux, mystères et miracles, par
Cath. Cacouri.— Le centenaire d'A-
lex. Pouskin, par Hélène Sifnaïou.—
4 octobre, journée des bêtes.— No-
stalgies, par Mona-Lisa.— Le rôle de
la mère au village, par L. Vafiadis.—
Solitude, nouvelle d'E. Kérédji.—
La vie, poème de Marie Samothraki.—
Colonie de vacances pour ou-
vrières, par Agnès Roussopoulou.—
Salut, poème en prose de Dora Gra-
tiella.— L'art populaire grec, d'Ang.
Hadjimichali.— Pensées poème de
Ch. Zistéa.— Vilaras, docteur, poète
et patriote, par S. Ardavani Libéra-
tos.— Quand l'averse viendra, par
Mirto.— Le cinéma des enfants.—
Nouvelles.— Modes.



ΜΗΝΥΤΩΡ.

Ἡ ΠΟΥΔΡΑ ποὺ δὲν εἶναι ἀπλῶς γιὰ πούδρarisma,
ἀλλὰ γιὰ νὰ αὐξάνῃ τὴν γοητεία ἀναδεικνύουσα
δροσερὸ καὶ βελουδινο δέρμα.

ΠΩΛΕΙΤΑΙ Εἰς τὰ καλὰ καταστήματα:
Τὸ μεγάλο κουτί 58. Τὸ μικρὸ κουτί 38

Γεν. Ἀντιπρόσωπος δι' ἅλην τὴν Ἑλλάδα: Ἀλεξ. Θεοχάρης, Αἰέλου 31. Τηλεφ. 25-202

Δοκιμάσατε
αὐτὸ τὸ νέον

ΟΠΛΟΝ ΩΡΑΙΟΤΗΤΟΣ



Δοκιμάσατε ἤδη σήμερον αὐτὸν τὸν
ἀπλοὺν τρόπον. Δὲν γνωρίζει ἀποτυχίαν
καὶ θὰ σὰς δώσῃ ἔτσι μαγευτικὸν χρῶμα
νέας κόρης, ὅπου θὰ κάμῃ τὰς φίλας σας
νὰ σὰς ζηλεύουν καὶ νὰ σὰς θαυμάζουν.
Ἀπλώσατε προσεκτικὰ ἐπὶ τοῦ προσώπου
σας καὶ τοῦ λαιμοῦ σας Κρέμα ΤΟΚΑ-
ΛΟΝ, χρώματος λευκοῦ (μὴ λιπαράν).
Κατόπιν μεταχειρισθῆτε ἐλαφρὰ πούδρα,
παίρνοντας κατὰ προτίμησιν τὴν Πούδρα
ΤΟΚΑΛΟΝ, ἡ ὁποία εἶναι παρεσκευα-
σμένη διὰ νὰ χρησιμοποιῆται μὲ τὴν
Κρέμα αὐτή. Ἡ ἀλλαγὴ ποὺ θὰ παρατη-
ρησῆτε εἰς τὸν καθρέπτην θὰ σὰς ἐκπλή-
ξῃ. Ἡ Κρέμα ΤΟΚΑΛΟΝ, χρώματος λευ-
κοῦ, ἀπλώνεται ἐφ' ὅλοκληρου τοῦ προ-
σώπου σὰν ἀδιόρατος πέπλος ὠραιότη-
τος, δίδοντας ἓνα μαγευτικὸ βελουτέ.
Ἐπιτρέπει τὸ ἐνιαῖο ἄπλωμα τῆς πού-
δρας, τὴν ἐμποδίζει ἀπὸ τοῦ νὰ σχημα-
τίξῃ πλάκας καὶ ὁμοιόμορφα στρώματα
καὶ τὴν κάμνει νὰ κρατᾷ τέσσαρας φορὰς
περισσότερον. Ἡ Κρέμα ΤΟΚΑΛΟΝ, χρώ-
ματος λευκοῦ, περιέχει κρέμα φρέσκη
καὶ ἐλαιόλαδον πρόσαναμεμιγμένα, κα-
θὼς καὶ ὑλικά πολὺ τονωτικά καὶ λευ-
καντικά. Αὐτὰ διαλύουν τὰ μαῦρα στίγ-
ματα, συσφίγγουν τοὺς διεσταλμένους
πόρους, λευκαίνουν καὶ γλυκαίνουν τὴν
πιὸ σκοῦρα καὶ σκληρὰ ἐπίδερμίδα.

ΕΠΙ ΤΗΣ ΣΥΝΤΑΞΕΩΣ:
ΕΛΕΝΗ ΡΟΥΣΟΠΟΥΛΟΥ

Ἡ ἐπὶ τοῦ ἐξωφύλλου εἰκόνα παριστά-
νει τοπεῖον τοῦ Ναυπλίου καὶ μᾶς πα-
ρεχωρήθη εὐγενῶς ἀπὸ τὴν κ. **Ι. Μελά**

“Ηλιος ναί NIVEA Προσέξατε όμως

Μή κάμνετε ποτέ ηλιοθεραπεία με βρεγμένο σώμα. Κατά τας πρώτας ημέρας ή ηλιοθεραπεία πρέπει να διαρκή μόνον μερικά λεπτά και πάντοτε να τρίβεσθε καλά με NIVEA, κρέμα ή λάδι και, έν ανάγκη, έπανειλημμένως. ‘Η NIVEA ένεργεί διά της EUCERIT και μόνον ή NIVEA περιέχει EUCERIT.

Πωλείται είς όλα τά φαρμακεία και μυροπωλεία.

Τό μικρόν κυτίον δρχ. 8.50, τό μεσαίον δρχ. 15, τό μεγάλο δρχ. 30.



**NIVEA
CREME**



Ξανθειά ή μελαχροινή

...ό,τι και άν είσθε, πρέπει να εύρετε τό κατάλληλο μέσο για τήν σωστή περιποίηση των μαλλιών σας. Γι' αυτό πρέπει ή ξανθειές να χρησιμοποιούν τό Σαμπουντόρ και ή μελαχροινές τό Σαμποζάν, τό μόνο Σαμπουάν που θά σας έξυπηρετήση απόλυτα. Κάθε φάκελλος του Σαμπουάν Τέτ-Νουάρ περιέχει και τό ανάλογο “Σεβεκλά”, τό όποίον - μετά τό λού-

σιμο - άποστειρώνει, κρατεί

τίς σκάλες και προσδίδει στα μαλλιά μιά έξαιρετη φυσική γυαλάδα.

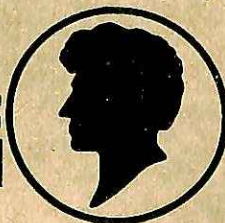
● Υπάρχει και υγρό Σαμπουάν συνδασμένο με τό “Σεβεκλά για Ξανθά

και για σκούρα μαλλιά. Υγιεινή και οικονομική περιποίησις των μαλλιών. ● Φιάλη Δρχ. 80 και 50.

ΣΑΜΠΟΥΑΝ ΤÊΤΕ-ΝΟΙΡΕ
avec cheveclat

ΔΡΧ. 12.50

ΓΕΝΙΚΟΣ ΑΝΤ/ΠΟΣ: ΟΙΚΟΣ Π. Ι. ΜΑΓΚΡΙΩΤΗΣ, ΕΡΜΟΥ - ΝΙΚΗΣ 10 - ΤΗΛ. 25-739



ELBEO

‘Η καλύτερα Κάλτσα
για τόν καλύτερο κόσμο

Πυκναί περιπάτου
και διαφανείς ανάποδες
βραδυτές.

Πωλούνται είς όλα τά καλά
Καταστήματα είς τιμάς άπολύτως
ώρισμένες.

ΑΠΟΘΗΚΗ ΧΟΝΔΡΙΚΗΣ ΠΩΛΗΣΕΩΣ

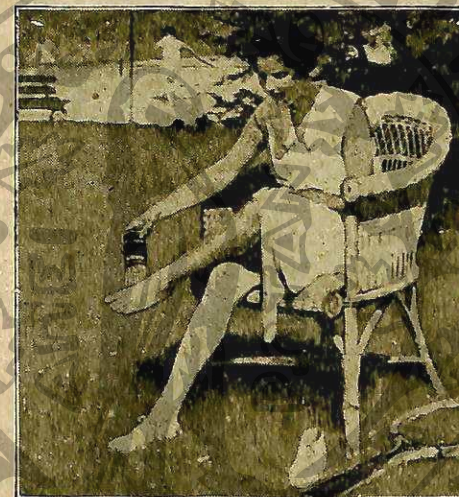
ΓΙΑΝΝΟΥΤΣΙΚΟΣ & ΠΕΤΣΙΑΒΑΣ Α.Ε.

ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ 44-46 - ΤΗΛ. 21-315 - ΑΘΗΝΑΙ

**ΠΡΩΙ ΚΑΙ
ΒΡΑΔΥ OREODONT ΔΑΜΒΕΡΓΗ**

DIALON ‘Η μόνη έπι-
στημονική
πούδρα διά τήν περιποίησιν
των ποδιών.

‘Η Πούδρα DIALON άφαιρεί τήν
δυσάρεστον όσμήν του ιδρώτος, πα-
ρεμποδίζει τήν υπερβολικήν έφί-
δρωσιν, έξυπηρετεί όλους τους άν-
θρώπους των σπόρτ και είναι άπα-
ράμιλλος διά τό πουδράρισμα
των βρεφών και άπαραίτητος
διά τήν περιποίησιν αυτών.



ΜΕΤΑΞΩΤΑ ΧΡΥΣΑΛΙΔΟΣ

ΤΑ ΣΤΙΛΠΝΑ ΔΟΝΤΙΑ ΔΙΔΟΥΝ ΛΑΜΠΡΟ ΧΑΜΟΓΕΛΟ

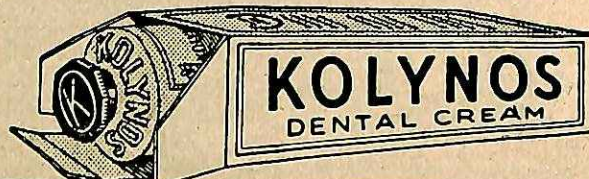


Με «ΚΟΛΥΝΟΣ» και σεις θα αποκτήσετε λαμπρό χαμόγελο.

Είναι τόσο εύκολο όταν χρησιμοποιήτε «ΚΟΛΥΝΟΣ», προσδίδει εις τὰ δόντια γοητεία ευχάριστον εις τὸ βλέμμα.

Μὴ λησμονεῖτε, ὅτι ἡ «ΚΟΛΥΝΟΣ», εἶναι ἡ πλέον ἀποτελεσματική. Διαρκεῖ δύο φορές περισσότερον ἀπὸ τὴς ΚΟΙΝΕΣ ὀδοντοκρέμες, διότι χρησιμοποιεῖτε μόνον τὸ ἥμισυ τῆς ποσότητος ἀπὸ οἰανδήποτε ἄλλην. Δοκιμάσατε τὴν τεχνικὴν τῆς ξηρᾶς φέκτρας μὲ ἓν καὶ ἥμισυ ἑκατοστόμετρον «ΚΟΛΥΝΟΣ». Θὰ ἐκπλαγῆτε ἀπὸ τὰ ἀποτελέσματα.

Ἐτιμήθη εἰς τὴν X καὶ XI Διεθνή Ἐκθεσιν Θεσσαλονίκης μὲ Μέγα Βραβεῖον ἐκτὸς Συναγωνισμού.



ΜΩΡΙΣ ΦΑΡΑΤΖΗ Α.Ε., ΟΔΟΣ ΣΚΟΥΛΕΝΙΟΥ 3 - ΑΘΗΝΑΙ

ΕΛΛΗΝΙΣ



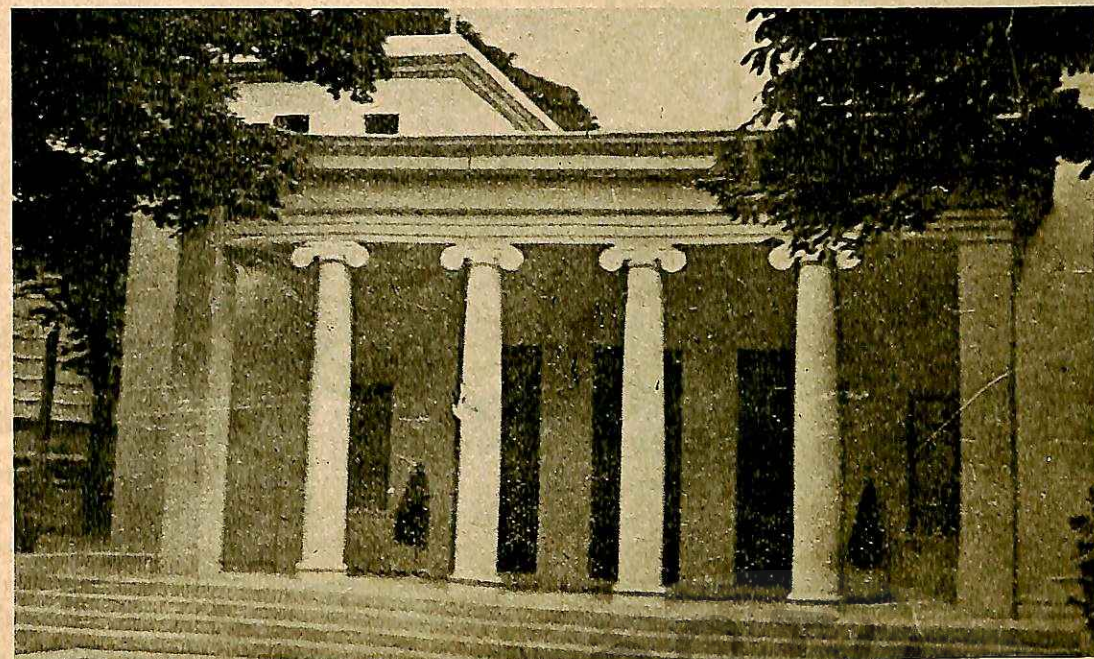
ΜΗΝΙΑΙΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΣΤΩΝ

ΓΡΑΦΕΙΑ ΣΥΝΤΑΞΕΩΣ: ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΣΟΥΤΣΟΥ, 26

ΕΤΟΣ ΙΖ'

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ, ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ - ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 1937

ΑΡΙΘ. 9-10



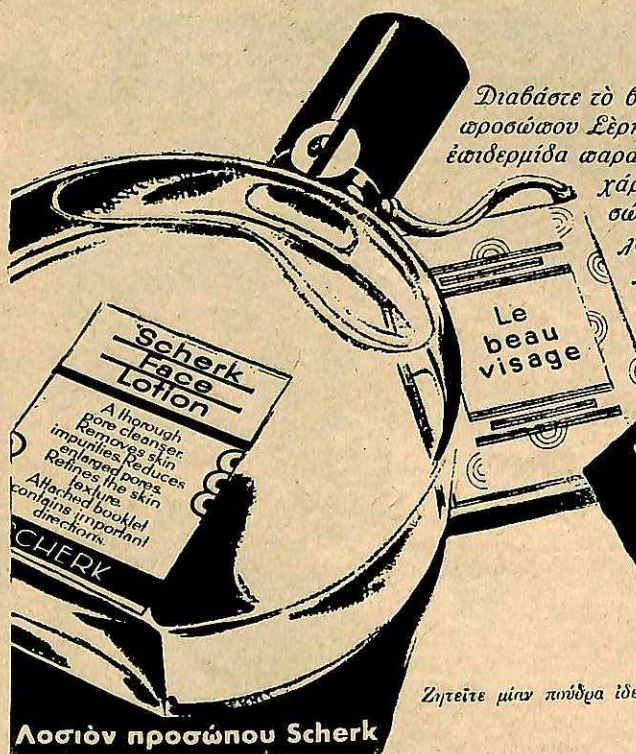
Τὸ Ἑλληνικὸν Περίπτερον στὴ Διεθνή Ἐκθεσὴ Παρισίων (Ὅπισθ(α) ὄψεις)

Ἀπ' τὴν ἔκθεσιν τοῦ Παρισιοῦ.

Σὲ περίβλεπτη θέσιν ἀνάμεσα στὰ διάφορα περίπτερα ποὺ ἀποκρυσταλλώνουν ξεχωριστὰ καθεὶνα κάποια κατὰκτηση τοῦ νοῦ, προβάλλει χαριτωμένο ἀρμονικὸ τὸ «Παλάτι τῆς Μητέρας καὶ τοῦ Παιδιοῦ». Νερά, λουλούδια, πρασινάδες χαιρετοῦν τὸν ἐπισκέπτη μόλις μπῇ. Μὰ τί νὰ πρωτοδῇ; Τὰ νηπιοτροφεία, τὰ νηπιαγωγεία, τὴς στατιστικῆς, τοὺς χάρτας; Ὅταν τὰ βλέπη κανεὶς ὅλα συγκεντρωμένα, ζαλίζεται ἀπ' τὸν ὄγκο τῆς ἐργασίας καὶ ἀπὸ τὰ πολλὰ ποὺ ἔχει νὰ μάθῃ καὶ νὰ δῇ.

Σταμάτησα μὲ ξεχωριστὸ ἐνδιαφέρον σὲ μιὰ μικρὴ γωνίτσα ὅπου ἐργαζότανε τρία παιδάκια. Ἡ ζωντανὴ ἐπίδειξη εἶχε συγκεντρώσει πολὺ κό-

σμο. Ἦταν μαθηταὶ τῆς «Σχολῆς Τέχνης» Μαρτινὸ ποὺ μὲ μεγάλη ἀταραξία σὰν νὰ μὴν τοὺς ἔβλεπε κανεὶς καταγινότανε μὲ πλαστικὴ. Τὰ χέρια μάλασσαν τὸν πηλὸ, τὸ μάτι παρακολουθοῦσε τὸ χέρι, τὰ φρύδια σούρωναν ὅσο μεγάλωνε τὸ βάζο Γύρω στὸν τοῖχο ἔβλεπα τὴς ἱερογραφίαις τῶν παιδιῶν, καὶ μὲ χαρὰ πιστοποιοῦσα ἴσως καὶ μὲ λύπη, πῶς χώρες πολλὰς ἀνεξερεύνητες μένουν μέσα μας, ἐρημιές, ξέρες καὶ κακοτοπιές ἐκεῖ ποὺ θάπρεπε νὰ λουλουδίζῃ ἡ φαντασία καὶ ἡ χαρὰ τῆς δημιουργικῆς ὁρμῆς. Τὸ «γνώθι σαυτὸν» ἀρχίζει ἀπὸ τὸ σχολεῖο καὶ ἀπὸ κεῖ πρέπει νὰ μᾶς παρακολουθῇ σ' ὅλην μας τὴν ζωὴν καὶ ἡ δημιουργικὴ ἐργασία εἶναι ὁ



SCHERK

Διαβάστε τὸ διβιβράκι ποὺ εἶναι στὴν φιάλη τῆς Λοσιὸν προσώπου Scherk. Δὰ ἰδῆτε ὅτι: Μόνον ἡ καλὰ καθαρισμένη ἐπιδερμίδα παραμένει δροσερή, γαῖα καὶ ἀφῶνει τὴν ἐγκυστικήν χάριν μιᾶς ὑγινοῦς ὡμορφιάς. Καὶ ἡ Λοσιὸν προσώπου Scherk καθαρίζει τὴν ἐπιδερμίδα ἀσώρυστα, τὴν ξανανειώνει καὶ τὴν διατηρεῖ στὸ χρῶμα τῆς ὑγείας. Φιαλίδια τσάντας Δραχ. 35.- Μεγαλύτερα τῶν Δρ. 55.-, 90.- καὶ 175.-.

Δείγμα ἀποστέλλεται ἐναντι 5 δραχ. γραμματοσήμου. Γεν. Ἀντ.: Οἶκος Π. Γ. Μαγκριώτη, Νίκης 10, Ἀθῆναι.

Ἐνὰ σοφὸ βιβλιάρικι

Ζητεῖτε μὴν πούδα ἰδεῶδη; Θὰ τὴν βεῖτε στὴν πούδα Mystikum τοῦ Scherk.

Λοσιὸν προσώπου Scherk

✱ ΜΕΤΑΞΕΩΤΑ ΧΡΥΣΑΛΙΔΟΣ ✱

203

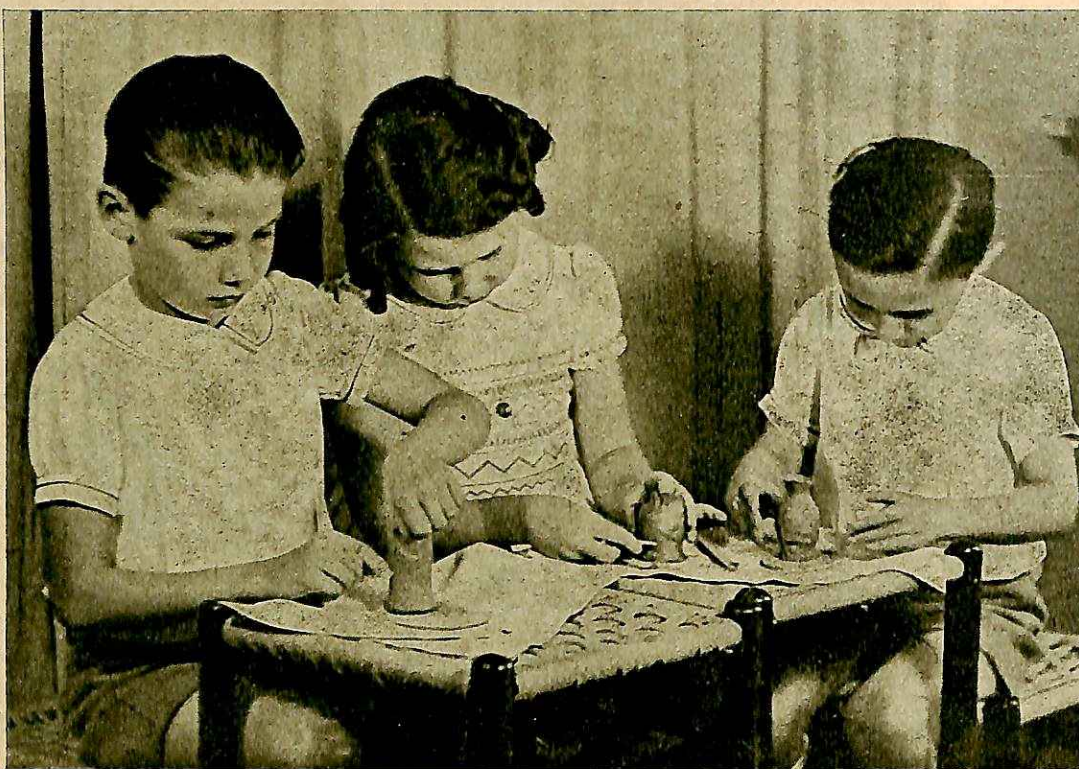
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΑΡΧΕ ΟΥ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ

ΔΟΡΕΑ Ἀ. Παπακώστα

ΗΜΕΡΑ 10-9-81

ΑΡΙΘ. 30254





Μαθηταί της Σχολής Μαρτινὸ ἀσχολούμενοι στὴν Ἀγγειοπλαστικήν.

μόνος θετικὸς καὶ ἀντικειμενικὸς τρόπος νὰ ἀπλώ-
νωμε τὸν ἑαυτὸ μας, νὰ καταμετροῦμε τίς δυνά-
μεις μας καὶ νὰ φθάνωμε στὰ φυσικὰ ὅρια τοῦ
ἐγώ μας.

Θᾶπρεπε ἴσως νὰ μιλήσω λεπτομερειακὰ γιὰ
τὴ μέθοδο ἰχνογραφίας καὶ πλαστικής ποὺ ἐφαρ-
μόζεται στὴ Σχολὴ Μαρτινὸ. Γι' αὐτὴν ἔγραψα
ἄλλοτε, ἀναλύοντας καὶ ἄλλας μεθόδους ἰχνογρ-
φίας⁽¹⁾. Εἶναι ἡ μέθοδος τῆς κυρίας Artus ποὺ
ἔχει ἐκδόσει στὴ Γενεύη ἓνα θαυμάσιο βιβλια-
ράκι. Ἄν μποροῦσε κανεὶς μὲ ἐλάχιστα λόγια νὰ
πῇ τί μελέτη, τί παρατήρηση καὶ πόση σκέψη

συμπυκνώνεται σὲ κάθε τι ποὺ φαίνεται ἀπλό,
θᾶλεγα πὼς ἀρχὴ καὶ τέλος τῆς μεθόδου, τὸ
ἄλφκ καὶ τὸ ὰμέγα εἶναι ἡ ζωὴ τῶν γραμμῶν.
Ἐπομένως καὶ τὸ ζωντάνεμα. Μὰ γι' αὐτὸ ἴσως
μιλήσω καμμιά ἄλλη φορά. Γιὰ τὴν ὥρα ἐκεῖνο
ποὺ μ' ἐνδιαφέρει περισσότερο εἶναι ἡ κεντρικὴ
ιδέα τῆς «Σχολῆς Τέχνης Μαρτινὸ», ὅπου τὰ
παιδιὰ μὲ λίγες ὥρες ἐργασίας μὲ τὴν ὀδηγίαν
καλῶν διδασκάλων κατορθώνουν νὰ καταγίνωνται
σὲ τρεῖς τέχνες, μουσικὴ ἰχνογραφία, πλαστική,
συνδυάζοντας χρόνο καὶ χῶρο, γραμμὲς καὶ χρώ-
μα, στάση καὶ κίνηση καὶ κάτι ἀκόμη ποὺ
ἀπροσδόκητο ἀνάπτυξη καὶ δουλειά.

Π. ΛΑΣΚΑΡΙ

Ἐκλεκτοὶ Γάμοι

Μὲ ἰδιαίτερη χαρὰ ἡ «Ἑλληνίς» ἐπλη-
ροφορήθη τοὺς εὐτυχισμένους γάμους τῆς
ἐκ τῶν πρώτων συνεργατριῶν τῆς Δος Καί-

της Ζέγγελη μετὰ τοῦ κ. Τ. Στασινο-
πούλου.

Ἡ «Ἑλληνίς» συγχαίρει θερμότατα
τοὺς νεονύμφους καὶ εὐχεται κάθε εἶδους
συμπλήρωμα εὐτυχίας,

Εἰρήνη

Παιδικὴ φιλολογία καὶ ἡ παγκοσμία εἰρήνη

Στὴν Γενεύη, τὴν πόλιν ὅπου ἡ ἀνθρωπότης
ὀραματίσθηκε ὅσο πούθενά ἄλλοι τὴν «ἐπὶ γῆς
εἰρήνην», ἐξακολουθοῦν συστηματικὲς καὶ ἀθό-
ρυβες ἐπίμονες καὶ ἀκούραστες οἱ προσπάθειες
γιὰ τὴν ἐπίτευξί της, ἀπὸ διαφόρους διεθνεῖς
ὀργανισμούς, ὅχι μὲ πομπώδη πλέον κηρύγματα
ἀφοπλισμοῦ κλπ. ἀλλὰ μὲ τὴν βραδεῖα μὰ ἀπο-
τελεσματικὴ σπορὰ τοῦ πνεύματος τῆς ἀνθρω-
πίνης ἀλληλεγγύης καὶ τῆς ἀγάπης μετὰ τῶν
ἐθνῶν, μὲ τὴν καλλιέργεια μιᾶς στενῆς πνευμα-
τικῆς γνωριμίας καὶ ἐπαφῆς ἀνάμεσά των. Τὸ
Διεθνὲς Γραφεῖον Ἐκπαιδεύσεως εἶναι ἓνας ἀπὸ
τοὺς ὀργανισμούς αὐτούς· καὶ τὸ τμήμα τοῦ ποὺ
τὸ ἀποτελεσματικώτερο ἐργάζεται γιὰ τὸν σκο-
πὸν αὐτόν, εἶναι ὠρισμένως τὸ τμήμα τῆς Παι-
δικῆς Φιλολογίας τὸ ὁποῖον διευθύνει ἡ κ.
Blanche Weber μὲ ἀπαράμιλλο ζῆλο καὶ ἐν-
θουσιασμό, καὶ μὲ μιὰ σπανία κατανόησι τῆς
παιδικῆς ψυχῆς.

Χώρα χωρὶς σύνορα... ὀνομάζει τὴν παιδικὴν
ἡλικίαν ἡ ἐφημερὶς Francaise στὸ ἄρθρο τῆς τὸ
ἀφιερωμένον στὴν ἐργασία τῆς Blanche Weber.
Πραγματικὰ οἱ ἀντιπρόσωποι τῆς χώρας αὐτῆς
τὰ παιδιὰ ὅλων τῶν ἐθνῶν ὅλης τῆς ὑψηλίου
ἔχουν τὰ ἴδια αἰσθήματα, τίς αὐτὲς ὁρμές, τὰ
αὐτὰ πλάττουν ὄνειρα καὶ δονοῦνται ἀπὸ τίς
ἴδιες ἐπιθυμίες καὶ τίς ἴδιες μύχιες προτιμήσεις.
Ἡ Blanche Weber ἐσκέρθηκε πὼς ἂν κατορ-
θώνετο ὅλα τὰ παιδιὰ νὰ νοιώσουν πόσο ὁμοία
σκέπτονται καὶ ὁμοία αἰσθάνονται. πόσο στὸ
βέθος ἴδιος εἶναι πάντα καὶ παντοῦ ὁ ἄνθρω-
πος, ἴσως νὰ ἐπεκτείνεται ἐπ' ἀόριστον ἡ «χωρὶς
σύνορα χώρα», καὶ τὸ ὄνειρο τῆς παγκοσμίας
εἰρήνης νὰ μποροῦσε κάποτε νὰ γίνῃ ἀπὸ τὴν πραγ-
ματικότης. Καὶ ἔτσι ἀναλαμβάνουσα τὴν διεύ-
θυνσιν τοῦ τμήματος τῆς Παιδικῆς φιλολογίας,
πρὸ ἑξ ἑτῶν, ἄρχισε νὰ ἐργάζεται συστηματικὰ
καὶ στὸν καταρτισμὸ μιᾶς παγκόσμιας παιδικῆς
βιβλιοθήκης, ὅπου θὰ συνεκentrώνοντο τὰ εἰδικὰ
γιὰ παιδιὰ βιβλία κάθε τόπου.

Διὰ λεπτομερῶν ἐρωτηματολογίων τὰ ὁποῖα
ἔστειλε εἰς τὰ κράτη ὅλης τῆς ὑψηλίου, διεξή-
γαγε μεθοδικὰ τὰς ἐρεῦνας τῆς γύρω ἀπὸ τὴν

παιδικὴν φιλολογία, καὶ κατῴρθωσε νὰ καταρ-
τίσῃ στὴν Γενεύη τὴν Παγκοσμίαν αὐτὴν Παι-
δικὴν βιβλιοθήκην, νὰ συντάξῃ καταλόγους τῶν
βιβλίων τῶν ἐνδεδειγμένων πρὸς μετάφρασιν
σ' ὅλες τίς γλώσσες, καταλόγους τῶν ὑπαρχόν-
των παιδικῶν περιοδικῶν. Ἡ ἐργασία αὕτη ποὺ
διεξάγεται τόσο συστηματικὰ, γίνεται καὶ ἐντε-
λῶς ἀθόρυβα δὲν εἶναι ἀκόμη ὅσο θὰ ἔπρεπε
γνωστή. Ἐν τούτοις, ὅσοι τὴν ἔχουν παρακο-
λουθήσει ἀπὸ κοντὰ, δὲν μποροῦν νὰ μὴν ἀνα-
γνωρίσουν ὅτι μέσα σ' αὐτὴν βρίσκεται ὁ σπόρος
τῆς μελλοντικῆς ἀνθρώπινης εἰρήνης.

Μὲ ἰδιαίτερη εὐχαρίστησι καὶ ἱκανοποίησι,
προσθέτομε ὅτι χάρις στὴν στενὴ ἐπικοινωνίαν
ποὺ ἀπὸ ἑτῶν ὑπάρχει μετὰ τοῦ Ἐκπαιδευ-
τικοῦ Τμήματος τοῦ Ε.Σ.Ε. καὶ τῆς κ. Blanche
Weber, ἡ Ἑλλὰς ἀντιπροσωπεύεται πλουσίως
καὶ ἐπαξίως διὰ τῶν καλλιτέρων παιδικῶν τῆς
ἐργων εἰς τὴν Παγκόσμιον Παιδικὴν βιβλιοθή-
κην τῆς Γενεύης.

ΕΛΜ. ΠΑΝΤΕΛΑΚΗ



Στὸ περιβόλι

Γύρω στὴ ροδοπέταλη τριανταφυλλιά
Τὰ χρυσὰ χνούδια τους οἱ μέλισσες σκορποῦνε
Στὰ δειλινὰ καὶ στὰ αἰγολήματα μεθοῦνε
Ρουφώντας τῆς καρδιᾶς τους τὴ δροσοσταλιά.
Χρυσόμυγες, μαμουδία, στὴν ξανθὴ ἀντηλιά,
Τὰ παρδαλὰ φτερούγια τους ἀνοικοκλειοῦνε,
Καὶ ζαλισμένα πέφτουνε νὰ κοιμηθοῦνε
Στῶν λουλουδιῶν μέσ' τὴ βελούδινη ἀγκαλιά.
Κανεῖς... Μακρὸνὰ τοῦ ἀνθρώπου ἡ βάρβαρη βοή,
Κανεῖς... Μπροστὰ μου οπαρτάραε τρελλὴ ἡ Ζωή,
Τὸ ἀλόκρουν τραγούδι ἀκούω τῶν μαμουδιῶν,
Τὴ μέλισσες ποὺ μεσ' στὰ πέταλα φιλοῦνται,
Καὶ γύρω, ἀνάλαφρες οἱ μυρωδιὲς πλανοῦνται
Οἱ μυροστάλαγες ψυχὲς τῶν λουλουδιῶν.

ΑΓΛΑΪΑ ΖΑΝΟΥ

Μεθῶ...

Μεθῶ...
μὲ τίς ἀνέφελες αὐγὲς καὶ μὲ τὰ δειλινὰ,
τὰ χρυσογεφωμένα
μὲ τῶν παιδιῶν μου τὴ γλυκιὰ φωνὴ ποὺ μὲ ξυπνᾷ,
μὲ δυὸ ματάκια σ' ὄνειρο ποὺ βλέπω γαλανὰ,
μὲ δυὸ λογάκια στοργικὰ στὸν ξύπνιο μου ἀκουστά,
μὲ ὅ,τι προσμένω ν' ἔρχεται, μ' ὅ,τι ἄδικα ποθῶ
μεθῶ.

ΛΙΛΗ ΙΑΚΩΒΙΔΟΥ

Helen Keller

Δέκα ὀκτὼ μῆνας, ἡ Helen Keller ἦτο κοριτσάκι ὅπως ὅλα καὶ μάλιστα προνομιούχον. Ἐγεννήθη εἰς Tusculum εἰς τὴν Alabama, ἀπὸ γονεῖς πλουσίους καὶ πολὺ ἔξυπνους. Ἡ ἀγάπη, ἡ πολυτέλεια, τὸ πνεῦμα ἡ εὐμορφία, ὅλοι αἱ χαρὰι τῆς ζωῆς τῆς εἶχαν χαρισθῇ. Ἦτο παιδί θαυμάσιο ὅταν ἔξαφνα εἰς ἡλικίαν δέκα ὀκτὼ μηνῶν προσεβλήθη ἀπὸ ἔγκεφαλικὴν συμφορῆσιν. Ἡ ἐπιστήμη ἔκαμε ὅτι ἦτο δυνατόν. Τέλος τὴν ἔσωσαν θὰ ζήσῃ. Εἶναι δυνατόν νὰ ὀνομάσῃ κανεὶς αὐτὸ ζῶν; Ἡ Helen ἀναπνέει καὶ περιπατεῖ ἀκόμη. Αὐτὸ εἶναι ὅλον. Δὲν ἀκούει πλέον, δὲν βλέπει πλέον, ἔχασε κάθε ἔχνος τῆς ἐσωτερικῆς τῆς υπάρξεως. Πᾶν σημεῖον σκέψεως καὶ διανοήσεως μικροῦ παιδιοῦ ἔχθη. Ἡ Helen ἐγεννήθη δευτέραν φορὰν. Ἀπὸ τῶρα ἀνήκει εἰς κόσμον τὸν ὅποιον κανεὶς δὲν γνωρίζει, τοῦ ὁποίου αἱ φοβεραὶ πύλαι ἐκλείσθησαν ἐπ' αὐτῆς. Ζῇ μόνη φυλακισμένη. Ἡ ἀπελπισία τῶν γονέων τῆς εἶναι ἀπερίγραπτος. Ἐχασαν κάθε ἐλπίδα. Ἡ Helen ἐστερήθη τῶν πάντων. Πῶς νὰ τὴν κάμουν νὰ γνωρίσῃ ὅτι ἔχει μητέρα; Τὰς πλέον στοιχειώδεις χαράς, ποὺ σπρόχουν τὸ μικρὸν ζῶν πρὸς τὴν μητέρα του δὲν τὸς γνωρίζει. Τίποτε δὲν φθάνει ἕως αὐτὴν ἀνάμεσα ἀπὸ τὸν τριπλοῦν αὐτὸν πέπλον ὅπου ἔπεσε ἐπάνω τῆς διὰ παντός. Μεγαλώνει, ἔχει ἓνα θαυμάσιο πρόσωπο. Καὶ ἰδοὺ ἡ πρώτη ἐλπίς, ἡ πρώτη ὑπόσχεσις τὴν ὁποίαν μητέρα ἀπελπισμένη δοκιμάζει ν' ἀνέυρῃ εἰς τὸ παιδί τῆς, καὶ τὸ ὅποιον τῆς εἶναι πλέον ξένον ἀπὸ τὸ πρόσωπον παιδιοῦ νεκροῦ. Τὰ χαρακτηριστικὰ διατηροῦν τὴν καθαρότητά των. Ἡ Helen ἂν καὶ ἐστερήθη ὅλων ἐν τούτοις διατηρεῖ παιδικὸν πρόσωπον. Ἰσως διότι κάποια φλόγα ἔμεινε, ἴσως τὸ πνεῦμα ζῇ ἀκόμη διὰ νὰ ὑπερασπίσῃ νὰ σώσῃ αὐτὸ τὸ κοριτσάκι.

Ἀλλὰ πῶς νὰ συνεννοηθοῦν μαζύ τῆς. Εἶναι ἐκεῖ κοντά σας, τὴν ἐγγίετε, τὴν ἐναγκαλιέσθε καὶ ὅμως δὲν γνωρίζει ποῖα εἶναι τὰ χέρια, δὲν γνωρίζει ὅτι ὑπάρχουν μητέρες εἰς τὴν γῆν. Γνωρίζει ἄραγε τίποτε, καὶ ἂν γνωρίζει καὶ, τὸ ἀγνοοῦμεν ἡμεῖς.

Ἡ πρώτη δοκιμὴ ἔγινε διὰ τῶν αἰσθήσεων. Ἡ ἰδέα τοῦ κρύου, τοῦ ζεστοῦ, τοῦ λεῖου, τοῦ ἀνωμάλου, τοῦ ἴσιου, τοῦ μυτεροῦ, εἶναι γνωστὴ καὶ εἰς τοὺς κωφούς, καὶ εἰς τοὺς τυφλούς, ἀλλὰ πῶς νὰ τὴν ὀνομάσωμεν νὰ τὴν κάμωμεν νὰ ἐννοήσῃ τὴν σχέσιν ὅπου ὑπάρχει μεταξύ τῆς ἰδέας καὶ αὐτὰ τὰ ἀντικείμενα.

Ἐπειτα μίαν ἡμέραν τὴν ὁδηγοῦν ἕως μίαν πηγὴν ὅπου αἰσιθάνεται τὸ νερὸ νὰ τρέχῃ μεταξύ τῶν δακτύλων τῆς

Αὐτὸ ἦτο σὰν νὰ ἀνοίξε μιὰ πόρτα ἐμπρὸς τῆς, ἐδιηγείτο ἡ Helen Keller.

Ἀποτόμως, ἐννοοῦσε, ὁ κόσμος ἄρχισε νὰ τῆς ἀποκαλύπτεται: ἀνεκάλυπτε τὸ νερὸ εἰς τὴν γῆν, ἡδύνατο νὰ τὸ συγκρίνει μὲ τὸ νερὸ ὅπου ἔπινε κάθε μέρα.

Ὀλίγον ἀργότερα μὲ τὸ μικρὸ χεράκι τῆς τὴν ἔκαμαν νὰ ἐγγίσῃ τὰ χεῖλη ἀνθρώπου ὅπου ὁμιλοῦσε.

Ἡ ἐπιθυμία νὰ ἐννοήσῃ ἐμεγάλωνε, ἔγραψε ἀργότερα, ὅταν ξαναέλαβε τὴν θέσιν τῆς μεταξύ τῶν ζώντων. Ἦσαν ὁμοῦν σὰν ἀόρατα χέρια ὥς νὰ μὲ ἔκρατοῦσαν καὶ ἔκαμνα ἀπελπισμένως προσπαθείας διὰ νὰ ἐλευθερωθῶ. Τότε ὁ διευθυντὴς τῆς Σχολῆς τῶν Τυφλῶν τοῦ Boston πολὺ ἐνδιαφερόμενος διὰ τὴν κατὰστασιν αὐτῆς τῆς Helen ἔστειλε πλησίον τῆς μίαν νέαν διδασκάλισσαν, τὴν δδα Σύλλιβαν, ἡ ὁποία θὰ προσπαθοῦσε νὰ τὴν σώσῃ. Θὰ μετεχειρίζετο ὅλα τὰ μέσα διὰ νὰ ἐπαναφέρει μεταξύ μας, τὸ παιδάκι αὐτὸ τὸ ὅποιον ἡ τύχη ἐκτύπησε χειρότερα ἀπὸ τὸν μεγαλεῖτερον κακοῦργον ἐπὶ τῆς γῆς.

Ἡ δεσποινὶς Σύλλιβαν εἶχε τὴν αἴσθησιν τῆς πραγματικῆς ἀγάπης. Ἐφερε μαζὶ τῆς τὸ κλειδί τοῦ χαμένου κόσμου: μία κούκλα. Ἡ Helen τὴν ἤγγισε, τὴν ἐγύρισε ἀπὸ ὅλας τὰς διευθύνσεις, κινουμένη ἀπὸ τὸ μητρικὸν ἔνστικτον νὰ παῖξῃ μὲ αὐτήν. Ὅταν ὁπὸ τὴν συνήθειαν τὴν ἀνεγνώρισε τελείως, τότε ἡ δνὶς Σύλλιβαν ἔγραψε ἀργά, ἀργά μέσα εἰς τὸ χεῖρ τῆς μικρῆς φίλης τῆς τὴν λέξιν κούκλα.

Ἡ πίεσις αὐτῆς ἀμέσως μοῦ ἐκίνησε τὸ ἐν-

διαφέρον, ἐξηγεῖ ἀργότερα ἡ δνὶς Keller, καὶ ἐδοκίμασα νὰ τὴν μιμηθῶ.

Τὸ κατώρθωσε. Ἐσώθη. Ἡ ἰδέα κόσμου κατοικημένου, γεμάτου ἀπὸ διάφορα σχήματα, ποὺ εἶχαν ὅλα τὸ ὄνομά τους, ἤρχισε νὰ φθάνῃ ἕως αὐτήν. Ἡ ἀνάγκη τῆς ὁμιλίας, ἡ ἐπιθυμία νὰ συγκοινωνήσῃ μὲ τοὺς ἄλλους ἤρχισε νὰ γεννᾶται ἐντὸς τῆς. Ἐπανήρχετο μεταξύ τῶν ζώντων. Ἐπρεπε τώρα νὰ τὴν διδάξουν νὰ ὁμιλῇ, νὰ ἐννοῇ τὴν γλῶσσαν τὴν ὁποίαν δὲν ἤκουε οὔτε ἔβλεπε νὰ τὴν μάθουν νὰ διαβάξῃ καὶ νὰ γράφῃ. Ἔργον δυσκολώτατον διὰ τὸ ὅποιον ἐν τούτοις ἡ δνὶς Σύλλιβαν ἦτο ἔτοιμη, χάρις εἰς τὴν πείραν τὴν ὁποίαν εἶχε ἀποκτήσει εἰς τὴν Σχολὴν τῶν κωφαλάων.

Χρησιμοποιεῖ τὰς κινήσεις τῆς γλώσσης διὰ νὰ κάμῃ τὴν Helen νὰ ὁμιλῇ καὶ ἐπίσης ν' ἀκούῃ τοὺς ἄλλους. Διότι οἱ κωφάλαοι συλλαμβάνουν τὰς λέξεις ἀπὸ τὰς κινήσεις τῶν χειλέων τῶν συνομιλητῶν των. Ἀλλ' αὐτὴ ποὺ δὲν βλέπει, δὲν ἡμπορεῖ παρὰ διὰ τῆς ἀφῆς νὰ ἀντιληφθῇ. Διὰ νὰ διαβάξῃ μετεχειρίζετο τὰ βιβλία τῶν τυφλῶν. Ἀλλὰ ἦτο ἐξαιρετικῆς εὐφυΐας. Μετὰ τινα ἔτη, τὸ παιδί ἔγινε διανοουμένη Φοιτήτρια εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τοῦ Harvard, μαθαίνει δακτυλογραφίαν καὶ ἀποκτᾷ δίπλωμα φιλολογίας καὶ φιλοσοφίας.

Αἱ ἐξετάσεις τῆς ἔγιναν αἰτία συγκινητικῶν σκηνῶν τὰς ὁποίας κανεὶς ἀπὸ ὅσους παρευρέθησαν δὲν θὰ λησμονήσῃ.

Ἐφοδιασμένη μὲ ὅλα τὰ ἀναγκαῖα διπλώματα, προσέρχεται ἐμπρὸς εἰς τὴν κριτικὴν ἐπιτροπὴν, ἀκολουθουμένη ἀπὸ τὴν πιστὴν δδα Σύλλιβαν. Διὰ τὴν διδασκάλισσάν τῆς ἡ Helen εἶναι καὶ περισσότερο ἀπὸ παιδί τῆς. Εἶναι ὃν τὸ ὅποιον τῆς ἀνήκει ἀπὸ τὸ αἷμα ἀπὸ τὴν σκέψιν ἀπὸ τὴν χαράν, ἀκόμη καὶ ἀπὸ τὴν λύπην. Δὲν τὴν ἔφερε εἰς τὸν κόσμον, ἀλλὰ τὴν ἀπέδωκεν εἰς αὐτόν. Καὶ δὲν τὴν ἐγκαταλείπει φύλαξ ἄγγελος χάρις εἰς τὸν ὅποιον ἡδυνήθη νὰ λάβῃ θέσιν μεταξύ τῶν ζώντων.

Τὴν ἡμέραν τῶν ἐξετάσεων ἡ δνὶς Σύλλιβαν εἶναι παρούσα, τὰς γραπτὰς ἐρωτήσεις τῆς τὰς ἐξηγεῖ μὲ τὸν δι' αὐτὴν κατασκευασθέντα κώδικα, ὅπου αἱ κινήσεις τῶν δακτύλων ἡ πίεσις μέσα εἰς τὸ χεῖρ καὶ ἡ βραδεία ἔρευνα τοῦ

προσώπου, τὴν βοηθοῦν διὰ νὰ ἐννοήσῃ τὴν σκέψιν τῆς, τὴν χρήσιμον γλῶσσαν καὶ τὴν φιλοσοφικὴν, διὰ νὰ τῆς δώσῃ τὴν σκέψιν τῶν ἀνθρώπων.

Ὅταν ἡ Helen ἔλαβε γνῶσιν τῶν ἐρωτήσεων, ἀπαντᾷ γραπτῶς, ὅπως ὁποιαδήποτε ἄλλη μαθήτρια. Καὶ διὰ τὰς προφορικὰς ἐξετάσεις, ἀπαντᾷ μὲ τὴν παράδοξον φωνὴν τῆς, τὴν ἥσυχην καὶ διαυγῇ φωνὴν τῆς, τὴν ὁποίαν δὲν ἀκούει ποτὲ καὶ μὲ τὴν ὁποίαν ἀπαντᾷ εἰς τοὺς καθηγητὰς τῆς τοὺς ὁποίους δὲν δύναται νὰ ἴδῃ.

Διπλωματοῦχος πολλὰς φορές, ὁμιλοῦσα ἑπτὰ γλῶσσας ταξιδεύει τὸν κόσμον καὶ κάνει διαλέξεις. Συνεννοεῖται μὲ τοὺς σοφοὺς διὰ νὰ τοὺς ἀνακοινώσῃ τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἰδίας πείρας, ὅπως μίαν ἡμέραν ἐὰν ὑπάρξουν καὶ ἄλλαι ὁμοίαι τῆς ν' ἀπαλλαγοῦν, χάρις εἰς αὐτήν, γρηγορότερα τῆς δυστυχίας τῶν.

Τὴν ζῶν ὅπου ἐπέρασε, δὲν βρίσκει οὔτε λυπητερή, οὔτε κακή. Εἰς τὰ βιβλία ἐν τούτοις τὰ ὁποῖα ἔγραψε δι' αὐτήν, δὲν ἀναφέρει τίποτε διὰ τὰ θέματα τὰ ὁποῖα βεβαίως ἀρκετὰ ἐμελέτησε: τὸν ἔρωτα, τὸν γάμον, τὴν μητρότητα γνωρίζει ὅτι ὑπάρχουν. Ἐδιάβασε ὅτι μιὰ μητέρα μειδία εἰς τὸ παιδί τῆς, ἀλλὰ δὲν γνωρίζει τὸ μειδίαμα αὐτό: διαβάσει ὅτι δύο ἄτομα ἀγαπῶνται, ἀλλὰ δὲν ἡσθάνθη ποτὲ τὴν γλυκύτητα καὶ τὴν δύναμιν ἐνὸς ἐναγκαλισμοῦ, διαβάσει ἐπίσης ὅτι εἶναι παρήγορον νὰ γηράσῃ κανεὶς μὲ τὸν σύντροφόν του, ἀλλὰ δὲν ἐδοκίμασε τὴν εὐτυχίαν ποὺ κλείει τὸ βλέμμα τῆς ἀγάπης ὅπου ἀνταλλάσσουν δύο σύζυγοι ποὺ ἔζησαν πάντοτε ἡνωμένοι ἕως τὸ τέλος τῆς ζωῆς τους.

Τὸ θαῦμα αὐτὸ τῆς ἐνεργητικότητος καὶ τῆς εὐφυΐας, εἰς ἓνα ταξίδι τῆς εἰς τὴν Ἰαπωνίαν, ἔκαμε περισσοτέραν ἐντύπωσιν εἰς τὸν Μικάδο ἀπὸ ὅλα τὰ θαύματα τῶν παραδόσεων τῆς χώρας του. Διὰ νὰ τῆς δείξῃ ὅλον τὸν θαυμασμόν του, αὐτὸς ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, τὴν ὠνόμασε «κόρη τοῦ Θεοῦ»: ὁμοίαν του, ἀδελφὴν του, ὅπου ἔχει δικαιώματα εἰς τὸ σπῆτι του, ἡμπορεῖ νὰ εἰσέρχεται ἐλεύθερα ὅταν θέλῃ νὰ τρώγῃ καὶ νὰ πίνῃ νὰ μοιράζεται μὲ αὐτὸν τὴν δύναμιν του καὶ τὰ πλοῦτή του.

Καὶ μὲ τὸν τρόπον αὐτόν, ἀπλῶς ἡθέλησε νὰ ἐκφράσῃ ὁ Μικάδος τὸν θαυμασμόν του διὰ τὴν ὑπερφυσικὴν εὐφυΐαν τῆς γυναικὸς αὐτῆς. Διότι ἀπὸ τὴν τώρα ζῶσαν, ἡ ὁποία ὑπῆρξε χειρότερα ἀπὸ νεκρά, χειρότερα ἀπὸ ζῶν, ἀπὸ τὴν γυναῖκα αὐτήν, ἡ ὁποία τόσο σκληρὰ ἐστερήθη κάθε ἀνθρωπίνης δυνάμεως, δεχόμεθα καθημερινῶς τὸ μάθημα τῆς εὐτυχίας.

(Μετάφρασις ΕἰΡ. ΝΙΚΟΛΑΪΔΟΥ)

MAGGIE GUIRAL

Το Διήγημά μας

Οι κόρες του μακαρίτη Συνταγματάρχη

Κάθριν Μάνσφελντ

Ποτέ τους δεν πέρασαν πιο ανήσυχα όσο τη βδομάδα ύστερα από τη κηδεία. Άκόμα και σαν πλάγιασαν στο κρεβάτι, μόνο το κορμί τους αναπαύονταν· το μυαλό τους όμως δούλευε, γιατί έπρεπε να σκεφθούν, να συζητούν, να θυμηθούν, να αποφασίσουν.

Η Κωνσταντία ήταν ξαπλωμένη σαν άγαλμα με τα μπράτσα άκουμπισμένα στα πλάγια της και με το σινδόνι τραβηγμένο ως το πιγούνι.

— Τί λές; θάταν σύμφωνος ο πατέρας να δίδαμε το ψηλό του καπέλλο στο θυρωρό;

— Στο θυρωρό; φώναξε η Ίωσηφίνα. Γιατί στο θυρωρό; Τί ιδέα!

— Γιατί πηγαίνει συχνά σε κηδείες. Στο νεκροταφείο είδα πως φορούσε έναν κουκό και σκέφτηκα πως θάθελε να είχε κι ένα ψηλό καπέλλο. Θάπρεπε ίσως να του κάμωμε κανένα δώρο που περιποιήθηκε τον πατέρα. Η Ίωσηφίνα στριφογύριζε μες στα μαξιλάρια της. «Μα το κεφάλι του πατέρα...» και την έπιασε σαν γέλιο. «Όχι βέβαια πως της ήλθε την ώρα αυτή να γελάσει. Μα σαν να είδε μπροστά της το κεφάλι του θυρωρού να φοράει το καπέλλο του πατέρα...»

— Άς τ' αποφασίσωμε αύριο, είπε η Κωνσταντία άναστενάζοντας. «Τί λές, πρέπει να βάψωμε τις ρόμπες μας;»

— Μαύρες; φώναξε η Ίωσηφίνα τρομαγμένη.

— Μα τί άλλο. Δεν μου φαίνεται σωστό να φορούμε έξω μαύρα και μέσα το σπίτι...

— Και ποιός θα μάς ιδή, είπε η Ίωσηφίνα τραβώντας τόσο δυνατά τη κουβέρτα που ξεσκεπάστηκαν τα πόδια της.

— Μας βλέπει η Κατίνα, είπε η Κωνσταντία, «μπορεί καμιά μέρα νάρθει κι' ο ταχυδρόμος».

Η Ίωσηφίνα σκέφτηκε τις κόκκινες παντοφλές της που είχαν το ίδιο χρώμα με τη ρόμπα της, σκέφτηκε και τα πράσινα πασουμάκια της Κωνσταντίας, όμοια κι' εκείνα με τη ρόμπα της αδελφής της. Δυο μαύρες ρόμπες και δυο ζευγάρια μαύρες μάλλινες παντοφλές, που θα περιφέρονταν στο μπάνιο σαν μαύροι γάτοι.

— Θαρρώ πως δεν είχε και τόσο ανάγκη, είπε. Κατόπιν σώπασαν.

Ύστερα από λίγο είπε η Κωνσταντία:

— Αύριο πρέπει να ταχυδρομήσωμε τις εφημερίδες με την άγγελία για να προφτάσουν το βαπόρι για τη Κεβλάνη. Πόσα γράμματα λάβαμε ως τώρα;

— Είκοσι τρία.

Η Ίωσηφίνα είχε απαντήσει σε όλα αυτά τα γράμματα, κι' εκεί που έγραφε είκοσι τρεις φορές «ό καυμένος ο πατέρας μας λείπει τόσο πολύ, σταματούσε, έβγαζε το μαντίλι και πού και πού σκούπιζε με το στυλόχαρτο κανένα δάκρυ που έπεφτε στο χαρτί.

— Έχεις αρκετά γραμματόσημα; ρώτησεν η Κωνσταντία.

— Ξέρω κι' εγώ; πως το θυμήθηκες τέτοιαν ώρα.

— Έ! έτοι μουρθε να σε ρωτήσω.

Πάλιν σώπασαν. Άκουσθηκε όμως ένα τρέξιμο,

— Ποντίκι θάνε! είπε η Κωνσταντία.

— Άδύνατο, δεν έχουμε εδώ ούτε ένα ψήχουλο.

— Αυτό δεν μπορεί να το ξέρει το ποντίκι. Τη καρδιά της Κωνσταντίας έσφυζε μια γλυκειά συμπό-

νια. Το καυμένο το ζώο! θάθελε να είχαν άφίσει πάνω στο κομμό κανένα παξιμαδάκι...

— Δεν μπορώ να καταλάβω πως ζούν έτσι, είπε σιγά.

— Ποιοί;

— Τα ποντίκια.

— Η Ίωσηφίνα θύμωσε. «Τί άνοησίες είχε αυτές που λές, Κώννυ! Τί έχουν τα ποντίκια να κάμουν με μας. Κοιμάσαι;

— Όχι, δεν πιστεύω πως κοιμάμαι, είπε η Κωνσταντία, κι' έκλεισε τα μάτια για να βεβαιωθεί ότι άποκοιμήθηκε.

Η Ίωσηφίνα γύρισε από την άλλη μεριά, λύγισε να γονατά της κι' έχωσε το πρόσωπο στο προσκέφαλό της.

**

Ένα άλλο ζήτημα που τις στενοχωρούσεν ήταν η νοσοκόμα Άδριάννα, που έμεινε μαζί τους και τούτη τη βδομάδα. Μόνες τους έφταιγαν γιατί αυτές την παρεκάλεσαν να μείνει. Την ιδέα την είχε η Ίωσηφίνα. Το πρωί—τέλος πάντων, κείνο το τελευταίο πρωί, σαν έφυγε ο γιατρός, είπε της Κωνσταντίας: «Δε θάταν σωστό να λέγαμε της Άδριάννας να μείνει μαζί μας άλλη μια βδομάδα ως μουσαφίρσισσα;

— Γιατί όχι;

— Τότε το άπόγευμα που θα την πληρώσω, θα της πώ: «ή αδελφή μου κι' εγώ σε παρακαλούμε, ύστερα από τόσα που έχουμε για μας, να μείνεις άλλη μια βδομάδα, να σε φιλοξενήσωμε, αυτό θα το τονίσω, μη τυχόν και...»

— Μα δεν πιστεύω να γυρέψει πληρωμή!

— Ποιός ξέρει!

Η νοσοκόμα δέχτηκε φυσικά άμέσως. Είχε καταντήσει όμως μετέλως, γιατί έπρεπε να τρώνε στο τραπέζι και σε ταχτικές ώρες, ενώ αν ήταν μόνες, θάελεγαν της Κατίνας να τους έφερνε κατιτί σ' ένα δίσκο εκεί που κάθονταν.

Η Άδριάννα έτρωγε πολύ, ιδίως βούτυρο, και στο ζήτημα αυτό τους φαίνονταν πως το παράκανε. Είχε δε την έννευριστική συνήθεια να ζητάει μια φετούλα ψωμί για να φάει το βούτυρο που είχε στο πιάτο της, και με τη τελευταία μπουκιά (από άφρονημάδα βέβαια) έπερνε κι' άλλο βούτυρο. Κάθε φορά δε κοκκίνιζε η Ίωσηφίνα και κύτταζε το τραπέζομάντηλο σαν ναδλεπε να περπατάει εκεί κανένα περίεργο ζώο.

— Στο σπίτι της λαίδης Γιούκς, διηγούνταν η νοσοκόμα, είχαν ένα πολύ νόστιμο βαζάκι για το βούτυρο. Στην άκρη του γυαλιού στέκονταν ένα άσημένιο άγγελάκι που κρατούσε ένα πειρούνι. Σαν ήθελες να πάρεις βούτυρο, πατούσες το ποδαράκι του, κι' εκείνο έσκυβε και σουκοβε ένα κομμάτι.

Η Ίωσηφίνα μόλις άντεχε, ως τόσο είπε:

— Πολύ ιδιόρρυθμα πράγματα είχε αυτά.

— Μα γιατί; ρώτησε η νοσοκόμα, κυττάζοντάς την με τα ματογιάλια της. «Δεν μπορούσε κανένας να πάρει πιο πολύ βούτυρο. Ψέμματα;

— Χτύπα το κουδούνι, Κώννυ», είπε η Ίωσηφίνα, θέλοντας να κόψει τη κουβέντα.

Μπήκε τότε η νέα και όμορφη Κατίνα, σαν μετεμφισμένη βασίλοπούλα για να ιδή τί γύρευαν οι γοηές καρακάξες. Άρπαξε τα πιάτα τους με το φαί

και βρόντηξε στο τραπέζι μιαν άσπρη τρεμουλιαστή πουτίγκα.

— Το γλυκό, παρακαλώ Κατίνα, είπε ευγενικά η Ίωσηφίνα.

Η Κατίνα άνοιξε με φόρα το μπουφέ, σήκωσε το καπάκι από το βάσο του γλυκού, είδε πως ήταν άδειανό. τόβαλε στο τραπέζι κι' έγινε άφαντη.

— Κρίμα, δεν έχει γλυκό το βάσο, είπε η νοσοκόμα.

— Αλήθεια, τί κρίμα, είπε η Ίωσηφίνα δαγκάνοντας τα χείλια της. «Τώρα τί να κάνωμε; Η Κωνσταντία φάνηκε κι' αυτή στενοχωρημένη.

— Δεν μπορούμε να ξαναενοχλήσωμε τη Κατίνα, είπε σιγά.

Η νοσοκόμα περίμενε και χαμογελούσε. Αν δεν είχαν τη μουσαφίρσισσα θάτρωγαν οι δυο της τη πουτίγκα χωρίς γλυκό, σκέφτηκε η Ίωσηφίνα. Έξαφνα της ήλθε μια ιδέα.

— Έχομε μαρμελάτα στο μπουφέ, δώσε μας την Κώννυ.

Η νοσοκόμα γέλασε, ένα γέλιο άσχημο: «Ελπίζω να μην είνε πικρή ή μαρμελάτα», είπε.

**

Επί τέλους κόντευαν οι μέρες που θάφευγε, έξ' άλλου δεν μπορούσαν να ξεχάσουν πόσο καλά περιποιήθηκε τον πατέρα. Στο τέλος μάλιστα τον νοσήλευε μέρα νύχτα. Ός τόσο το είχε και σ' αυτό παρακάνει στα τελευταία, γιατί δεν τον άφινε μόνο ούτε μια στιγμή! Σαν μπήκαν μάλιστα στη κάμαρα για να τον ιδούν για τελευταία φορά, εκείνη κάθονταν όλην την ώρα δίπλα στο κρεβάτι, κρατώντας το σφυγμό του κι' έκαμε πως κύτταζε το ρολόι, που δεν ήταν απαραίτητο, ήταν μάλιστα κάπως αδιάκριτο.

Αν ο πατέρας ήθελε να τους πη ακόμα, κατιτί, κατιτί ιδιαίτερο... Όχι πως είχε τίποτε. Ήταν ξαπλωμένος στο κρεβάτι του, σαν θυμωμένος και ούτε τις κύτταζε όταν μπήκαν. Και ύστερα, σαν στάθηκαν, μη ξέροντας τί να κάμουν, άνοιξε το ένα του μάτι. Με πόση τρομάρα το θυμούνταν αυτό, και πόσον άλλοιότιχα θα μπορούσαν να μιλήσουν γι' αυτόν τώρα στους άλλους, αν είχαν άνοιξει και τα δυο μάτια. Για μια στιγμή τις κύτταζε με το ένα μάτι... κι' έσβυσε.

**

Πολύ στενοχωρήθηκαν σαν ήλθε το άπόγευμα να τις ιδει ο κύριος Φάρολς, ο εφημέριος του Άγιου Ιωάννου.

— Πιστεύω πως άπεβίωσεν έν είοήγη.

— Ό ναι, είπε η Ίωσηφίνα σιγά. Κατέβασαν και οι δυο τα κεφάλια τους· εκείνο το ένα μάτι δεν τους είχε φανή καθόλου είρηνικό.

— Δεν θέλετε να καθίσετε;

— Ευχαριστώ, δεσποινίς Πίννερ. Ξερόβηξε και ύστερα είπε:

— Θέλω να ξέρετε ότι είμαι πρόθυμος να σας βοηθήσω. Ο Θεός μας διατάσσει να βοηθεί ο ένας τον άλλον.

— Ευχαριστούμε πάρα πολύ, είπαν οι δυο αδελφές συγχρόνως.

— Μη μ' ευχαριστείτε, είπε ευγενικά ο κύριος Φάρολς. Έβγαλε τα γάντια του και πρόσθεσε: «Αν ή μια από σας ή και οι δυο θέλετε να μεταλάβετε, εδώ, τώρα, να μου το πείτε. Η άγία μετάληψη είναι μεγάλη παρηγοριά.

Μα ή ιδέα αυτή τις τρομοκράτησε. Τί! Έδώ μέσα στο σαλόνι, μόνες, τους, χωρίς άγία Τράπεζα κι' όλα τ' άλλα. Θ' άρχόνταν μέσα κι' η Κατίνα να τις δια-

κόψει. Κι' αν κείνη την ώρα χτυπούσε το κουδούνι, τί θα γίνονταν...

— Ίσως να μου μηνύσετε με τη καλή σας Κατίνα αν θέλετε άργότερα.

— Μάλιστα, μάλιστα, ευχαριστούμε πολύ. Ο κύριος Φάρολς σηκώθηκε, πήρε το μαύρο ψάθινο καπέλλο του από το στρογγυλό τραπέζι.

— Για τη κηδεία θα φροντίσω εγώ», είπε σιγά—ως παλιός φίλος του πατέρα σας και δικός σας δεσποινίδες Πίννερ..

Σηκώθηκαν και οι δυο άδελφές.

— Θα την ήθελα άπλη», είπε η Ίωσηφίνα, και όχι πολύ άκριβή. Συγχρόνως όμως θάθελα...

— Κάτι καλό και να βαστάει—σκέφτηκε η Κωνσταντία, σαν να πρόκειτο ν' αγοράσει η Ίωσηφίνα κανένα ρούχο. Μα η Ίωσηφίνα δεν είπεν αυτό. Κάτι άνάλογο με τη κοινωνική θέση του πατέρα. Ήταν πολύ νευρική.

Πάω να βρώ τον καλό μας φίλο Νάιτ, είπε ο κύριος Φάρολς. Θα του πω να έλθει να σας ιδεί και να σας παρασταδή.

**

Τέλος πάντων, πέρασε κι' αυτό, αν και καμιά τους δεν μπορούσε να πιστέψει πως ο πατέρας δεν θα γύριζε πιά. Στο νεκροταφείο σαν κατέβασαν το φέρετρό, η Ίωσηφίνα φοβήθηκε τρομερά γιατί σκέφτηκε πως γι' αυτό που έκαμαν δεν είχαν πάρει την άδειά του. Τί θάλεγε ο πατέρας σαν το μάνθανε! Με θάψετε! σεις, δυο κορίτσια με θάψετε! Άκουσε το μπαστούνι πως το χτύπαγε χάμω. Ό! και τί θα του έλεγαν! Ποιά πιστευτή δικαιολογία θα του έφεραν, Φοβερό πράμα, να κάνεις ό,τι θέλεις μ' έναν άνθρωπο που δεν μπορεί ν' άμυνθή. Στους άλλους φαίνονταν το πράμα φυσικό, μα αυτοί ήταν ξένοι, μπορούσαν να καταλάβουν πως ο πατέρας ήταν ό μόνος άνθρωπος που δεν έπρεπε να του συμβεί ένα τέτοιο πράμα; Όχι, ό κανγας θάταν γι' αυτή και για τη Κωνσταντία. Σκέφτηκε και τα έξοδα σαν μπήκε στο άμάξι και το θυμό του όταν θα του παρουσίαζε τις άποδείξεις;

— Περιμένεις να πληρώσω εγώ αυτές τις καρτοτάδες σας;

— Άχ! άναστέναξεν η Ίωσηφίνα. «Δεν έπρεπε να το κάμωμε αυτό, Κώννυ».

Και η Κώννυ, κίτρινη σαν το λεμόνι ρώτησε:

— Ποιό;

— Ν' άφίσωμε να βάλουν τον πατέρα έτσι στο χώμα;

— Μα τί άλλο μπορούσαμε να κάμωμε, πως να να τον κρατήσωμε εδώ άταφο, σ' αυτό το στενόχωρο σπίτι;

— Δεν ξέρω, το όλον είνε φρικτό. Θαρρώ πως έπρεπε να δοκιμάσωμε τουλάχιστον για λίγο ως πού να βεβαιωθώμε έντελώς.. Ο πατέρας αυτό το πράμα ποτέ δεν θα μάς το συγχωρέσει, και τα δάκρυά της άρχισαν πάλιν να τρέχουν.

Ο πατέρας ποτέ του δεν θα το συγχωρούσε, αυτό το έννοιωσαν πιο πολύ, σαν μπήκαν ύστερα από λίγες μέρες στην κάμαρά του για να τακτοποιήσουν τα πράματά του. Το είχαν συζητήσει με ήσυχία. Η Ίωσηφίνα το είχε μάλιστα γράψει στο σημειωματάριό της. Μα άλλο ήταν να το κάμουν.

— Δουπόν, είσαι έτοιμη, Κώννυ;

— Ναι, Τζώζ, αν είναι και σού.

— Τότε άς τελειώσωμε τώρα.

Ο διάδρομος ήταν σκοτεινός από χρόνια ήταν κανόνας να μη ένοχλούν τον πατέρα το πρωί, ό,τι κι' αν συνέβαινε. Και τώρα θάνοιγαν την πόρτα χω-

ρίς να χτυπήσουν. Με την ιδέα αυτή λύγισαν τα γόνατά τους.

— Έσύ να περάσεις πρώτη, ψιθύρισε η Ίωσηφίνα, σπρώχνοντας την αδελφή της.

Η Κωνσταντία όμως, όπως σε κάθε τέτοια περίπτωση είπε: «Όχι Τζώζ, δεν είναι σωστό, έσύ είσαι η πιο μεγάλη».

Η Ίωσηφίνα πήγε ν' απαντήσει πώς εκείνη ήταν όμως η πιο ψιλή όταν είδα στην ανοιχτή πόρτα της κουζίνας να στέκεται η Κατίνα.

— Πολύ σφιχτό είναι το πόμολο είπε, βάζοντας όλη τη δύναμή της ν' ανοίξει. Σάν να υπήρχε κατιτί στον κόσμο που μπορούσε να γελάσει την Κατίνα! Τί νάκαναν! Το κορίτσι αυτό... Έκλεισε την πόρτα πίσω τους και μπήκαν. Μά ήταν τόσο τρομαγμένες που δεν τόλμησαν να κυττάζουν γύρω τους. Τί κουάδα ήταν αυτή που τις δέχτηκε—και τί ασπρίλα—όλα τα πράγματα ήταν σκεπασμένα. Τα παράθυρα ήταν κλειστά, ένα σεντόνι σκέπαζε τον καθρέφτη κι άλλο ένα το κρεβάτι. Η Κωνσταντία άπλωσε το χέρι της σάν να περφε χιόνι και η Ίωσηφίνα έννοιωθε τη μύτη της να παγώνει.

— Καλήτερα ν' ανοίξουμε τα ρολά, είπε.

— Ναί, είναι καλή ιδέα.

Μόλις όμως τράβηξαν τη κορδέλλα, το ρολό έδωσε μια και τυλίχτηκε μόνο του τραβώντας προς τ' άπάνω και τη κορδέλλα. Αυτό παρήτανε για τη Κωνσταντία.

— Δεν είναι καλήτερα να το αναβάλουμε για άλλη μέρα;

— Γιατί; είπε προκλητικά η Ίωσηφίνα, που έπερνε πάντοτε θάρρος σάν έννοιωθε πώς φοβούνταν η αδελφή της. «Μια φορά πρέπει να γίνει. Δεν θέλω όμως να μουρμουρίζεις, Κώννυ».

— Δεν είξερα πώς μουρμουρίζω.

— Και γιατί κυττάξεις έτσι το κρεβάτι; Δεν είναι τίποτε πάνω στο κρεβάτι.

— «Ω! Τζώζ, μή το λές αυτό και μη μιλάς τόσο δυνατά».

Η Ίωσηφίνα κατάλαβε πώς το παρόκαμε. Πήγε προς τον κομμό, άπλωσε το χέρι της να τον ανοίξει, μα εύθυς το τράβηξε.

— Κώννυ! τραύλισε και ακούμπησε τη πλάτη της στον κομμό.

— Τί τρέχει;

Η Ίωσηφίνα φαινονταν τόσο τρομαγμένη, σάν να είχε ξεφύγει από μεγάλο κίνδυνο. Μά πώς μπορούσε να εξηγήσει στην αδελφή της ότι μέσα στον κομμό ήταν ο πατέρας. Ήταν στο επάνω συρτάρι μαζί με τα μαντήλια και τους λαιμοδέτες, ή στο δεύτερο με τα πουκάμισα και τις πυτζάμες, ή στο κάτω κάτω μαζί με τα παπούτσια. Ήτανε κρυμμένος εκεί, έτοιμος να χυμήσει επάνω τους.

Το πρόσωπό της σούφρωσε, όπως του μωρού όταν θέλει να κλάψει.

— Δεν μπορώ ν' ανοίξω!

— Άφισέ το Τζώζ. Καλή ερα να μην ανοίξουμε τίποτε. Άς όφισωμε να περάσει κάμποσος καιρός.

— Ναί, μά δείχνωμε αδυναμία.

— Και γιατί όχι! Και ή ματιά της Κωνσταντίας ένύρισε από το κλειδωμένο γραφείο στο ντουλάπι. Γιατί να μην είμαστε αδύνατες μια φορά στη ζωή μας. Είμαστε δικαιολογημένες. Είναι πολύ πιο εύχρηστο, παρά να είμαστε δυνατές.

Και ξαφνικά έκαμε κατιτί που και ή ίδια άπόρρεσε: πήγε στο ντουλάπι, γύρισε το κλειδί, το έβγαλε, δείχνοντας στην Ίωσηφίνα μ' ένα περίεργο χαμόγελο πώς δοκίμασε να έλευθερώσει τον πατέρα από μέσα από τα πανωφόρια. Άν έγερε κείνη τη στιγμή το μεγάλο ντουλάπι κ' έπερφε στο κεφάλι τους, δεν θα

φαινονταν παράξενο στην Ίωσηφίνα, απ' έναντίας θα τόβρισκε πολύ φυσικό.

Μά ίίποτε δεν έγινε. Το δωμάτιο έδειχνε μόνο πιο πολλή κρυάδα. Η Ίωσηφίνα άρχισε να τρέμει.

— Έλα Τζώζ, της είπε η Κωνσταντία, πάμε.

Μά σάν γύρισαν στη τρατεζαρία, τις ξανάπιασε ή ταραχή. Κάθησαν στον καναπέ κατακίτρινες κυττάζοντας ή μια την άλλη.

— Δεν μπορώ να κάμω τίποτε αν δεν πάρω κατιτί, είπε η Ίωσηφίνα. Τί λές; να φωνάξωμε τη Κατίνα, να μās φέρει δυο φλιτζάνια ζεστό νερό;

— Γιατί όχι. Δεν θα χτυπήσω το κουδούνι; θα πάω στη κουζίνα να της το πώ.

— Καλά λές, πές της, πώς θέλωμε μόνο δυο φλιτζάνια σ' ένα δίσκο. τίποτε άλλο.

— Δεν χρειάζεται να φέρει και το κανατάκι. Σάν να πρόκειτο ή Κατίνα να διαμαρτυρηθή εαν έβαζε και το κανατάκι.

— Ά! όχι το κανατάκι, είπε η Ίωσηφίνα, μη θέλοντας κι αυτή να βάλει σε κόπο την υπηρέτρια.

Τα κρύα τους χέλια ρούφηξαν το ζεστό τσάι, κέπιαναν τó φλιτζάνι με τα δυο τους παγωμένα χέρια.

— Τί λέγαμε λοιπόν για τον Μπέννυ;» είπεν ή Ίωσηφίνα.

— Δεν είχαν διόλου μιλήσει για τον Μπέννυ, μά ή Κωνσταντία φάνηκε πρόθυμη να συνεχίσει μια φανταστική κουβέντα.

— Θα περιμένει να του στείλωμε κανένα ένθύμιο του πατέρα; μά θάνε δύσκολο να το στείλωμε στη Κεϊλάνη.

— Θέλεις να πεί, πώς τα πράγματα μπορούν να χαλάσουν ως πού να πάν.

— Όχι να χαλάσουν, μά να χαθούν. Ξέρεις, δεν υπάρχουν εκεί ταχυδρόμοι, αλλά μόνο κάτι δρομείς.

Και οι δυο σταμάτησαν εκεί, δραματίζονταν έναν μαύρο ίθαγενή με άσπρο πανταλονάκι να τρέχει μέσα στα χράφια και βαστώνταν στα χέρια του ένα δέμα τυλιγμένο σε σκούρο χαρτί. Της Ίωσηφίνας ο μαύρος ήτανε παχουλός και προχωρούσε σάν πάπια της Κωνσταντίας ήταν λιγνός, ξερακιανός κ' έτρεχε πολύ, μά της φάνηκε πολύ άντιαθητικός. Στη βεράντα κάτισταρα ντυμένος, με μια κάσκα στο κεφάλι στέκονταν ο Μπέννυ. Το δεξί του χέρι το κουνούσε πάνω κάτω, όπως έκανε και ο πατέρας σάν ήταν ανυπόμονος. Και πίσω τους κάθονταν σε μια κουνιστή πολυθρόνα ή άγνωστή του νύφη Χίλδα και ξεφύλλιζε το περιοδικό της.

— Νομίζω το πιο ταιριαστό δώρο θάνε το ρολόί, είπεν ή Ίωσηφίνα.

— Τί λές! να έμπιστευθούμε σ' έναν μαύρο το χρυσό ρολόι!

— Μά θα το τυλίξω καλά· ούτε θα φανεί πώς είναι ρολόι. Εύχαριστήθηκε με την ιδέα να κάμει ένα δέμα με περίεργο σχήμα που κανέναν δεν θα μπορούσε να καταλάβει τί είναι. Σκέφτηκε μάλιστα να το βάλει σ' ένα μακρουλό κουτί από κορσέδες, που το είχε φυλάξει μη τυχόν χρειαστεί.

— Μά όχι, δεν πάει, γράφει επάνω γυναικείοι κορσέδες, αριθ. 28. Φαντάσου τί θα πεί ο Μπέννυ ν' ανοίξει το κουτί, και να βρεί μέσα του πατέρα το ρολόι.

— Σκέψου, είπεν ή Κωνσταντία, τί μανία έχουν οι μαύροι με τα χρυσαφικά. Τί λές; Θα δουλεύει ακόμα ως πού να φθάσει κεί, ή θα έχει ξεκουρδιστεί;

Η Ίωσηφίνα δεν άπληντησε, γιατί της ήλθε στο νου ο Κύριλλος. Δεν θάταν πιο σωστό να πάρει το

ρολόι ο μόνος έγγονος; Ήταν τόσο καλό παιδί ο Κύριλλος, κ' ένα καλό ρολόι ήτανε κατιτί για έναν νέο. Ο Μπέννυ θα είχε ξεσυνηθίσει το ρολόι στα ζεστά κλίματα δεν φορούν οι άνδρες γελέκα, ενώ ο Κύριλλος στο Λονδίνο το φορούσε όλο το χρόνο, και θάταν τόσοσν ώραίο για αυτή και τη Κωνσταντία να φορούσε το ρολόι όταν θα ήρχονταν να πάρει μαζί τους το τσάι. Το καυμένο το παιδί! Τους είχε γράψει μόνο ένα συμπαθητικό γραμματάκι, σωστή παρηγοριά, και κατελάμβαναν πώς δεν μπορούσε να γίνει αλλιώς, μά ήτανε σωστή άτυχία.

— Τί καλά να τον είχαμε μαζί μας, είπεν ή Ίωσηφίνα.

— Και θάταν τόσοσν εύχαριστημένος είπεν ή Κωνσταντία χωρίς να σκεφθεί τί έλεγε.

— Όπως δήποτε, εύθης που θα γύριζε, θα ήρχονταν να πάρει το τσάι με τις θείες του. Αυτό δα ήταν και μια από τις σπάνιες απολαύσεις τους.

— Μη τρομάξεις με τα κείκ μας. Η θεία Κώννυ τ' αγοράσει το πρωί στο ζαχαροπλαστείο. Ξέρωμε πόση όρεξη έχει ένας νέος σάν και σένα. Λοιπόν μη ντρέπεσαι για να πεις ένα καλό τσάι.

Και ή Ίωσηφίνα έκοψε ένα μεγάλο κομμάτι από το σοκολατένιο κέικ που με τα λεπτά του θάπερνε τα χειμωνιάτικά της γάντια ή θα πληρωνόνταν οι μετσοσόλες από της Κωνσταντίας τα μονάκριβα παπούτσια.

Μά ή όρεξη του Κύριλλου δεν ήτανε καθόλου άνδρική.

— Εύχαριστώ πολύ, θεία Ίωσηφίνα, μ' αλήθεια δεν μπορώ. Δεν είναι πολύ ώρα που έφαγα για μεσημέρι.

— Μά Κύριλλε, πώς είναι δυνατόν; είναι τέσσαρες περασμένες!

— Ως τόσο είναι αλήθεια. Είχα να συναντήσω κάποιον στο σταθμό Βικτώρια και με χασομέρησε ως τώρα. Μόλις είχα καιρό να φάγω κατιτί και να έλθω εδώ. Με πονοκεφάλιασε τρομερά, είπε σφίγγοντας το μέτωπό του.

— Τί κρίμα! Σήμερα ακριβώς έπρεπε να γίνουν όλα αυτά. Δεν μπορούσαν όμως και να το ξέρουν.

— Θα πάρεις όμως μια μαρέγγα. Κύριλλε, είπεν ή θεία Ίωσηφίνα. Τίς πείραμε επίτηδες για σένα. Ο πατέρας σου τρελλενόντανε για μαρέγγες. Θα σ' άρέσουν βέβαια και σένα.

— Μ' άρέσουν θεία Ίωσηφίνα, μά σε μέλει να πάρω μόνο μισή.

— Όχι, αγόρι μου, μά με τόσα δα θα σε περιποιηθούμε.

— Τίς αγαπάει και τώρα τίς μαρέγγες ο πατέρας σου; ρώτησε ή θεία Κώννυ.

— Να σου πώ δεν το ξέρω.

— Δεν το ξέρεις; Οι δυο αδελφές έχασαν την άναπνοή τους. Δεν ξέρεις ένα τέτοιο πράμα για τον πατέρα σου;

— Ο Κύριλλος προσπάθησε να το πάρει στ' άσπεία.

— Έχω τόσοσν καιρό να τον ιδώ. Μά για σταθείτε μια στιγμή, τώρα το θυμάμαι... ο Κύριλλος τίς κύταζε χτυπώντας το γόνατό του.

— Και βέβαια φώναζε, μαρέγγες ήτανε πώς μπορούσα να το ξεχάσω. Ναί, θεία Ίωσηφίνα, ο πατέρας τρελλαίνεται ακόμα για τίς μαρέγγες.

Η θεία Ίωσηφίνα κατακοκκίνισε από την εύχαρίστησι και ή θεία Κώννυ άναστέναξε βαθεία.

— Και τώρα, Κύριλλε, έλα να πάμε μέσα στον παππού. Το ξέρει πώς θαρχόδουνα σήμερα. Ο Κύριλλος σηκώθηκε, μά κυττάζε το ρολόι του.

— Μήπως πάει πίσω το ρολόι σας; Κάποιος φί-

λος μου με περιμένει στο Πάντιγκτον. Φοβούμαι πώς δεν θα μπορέσω να καθήσω πολύ στον παπού.

— Δεν περιμένει να μείνεις πολύ, είπεν ή Ίωσηφίνα.

Η Κωνσταντία ακόμα κυττούσε το ρολόι· δεν μπορούσε να θυμηθεί, αν πήγαινε μπρός ή πίσω. Ένα απ' τα δυο συνέβαινε.

— Δεν θάρθης και συ θεία Κώννυ, είπεν ο Κύριλλος.

— Βέβαια, είπεν ή Ίωσηφίνα, όλοι μαζί θα πάμε. Έλα Κώννυ.

Χτύπησαν την πόρτα, ο Κύριλλος άκολούθησε τίς θείες του.

— Έμπρός! φώναξεν ο παππούς, που καθόνταν κοντά στο άναμμένο τζάκι κρατώντας ένα χονδρό μπαστούνι. Μη χαιρετάτε, τί θέλετε, τί συμβαίνει;

— Είναι ο Κύριλλος, πατέρα, είπεν ή Ίωσηφίνα ντροπαλή.

— Καλησπέρα παππού, είπεν ο νέος προσπαθώντας να έλευθερώσει το χέρι του από το χέρι της θείας Ίωσηφίνας που το κρατούσε. Ο παππούς Πίννερ έκλεισε τό ένα του μάτι όπως το συνήθιζε. Μά που ήταν ή θεία Κώννυ. Στέκονταν πίσω από την Ίωσηφίνα με χαμηλωμένα μάτια.

— Λοιπόν, είπεν ο γέρος χτυπώντας το μπαστούνι. Τί έχεις να μου πεις;

— Αλήθεια, τί είχε να του πεί; Ο Κύριλλος χαμογέλασε σάν ήλίθιος, ήταν και το δωμάτιο άποπνικτικό. Μά ή θεία Ίωσηφίνα μπήκε στη μέση να τον βοηθήσει.

— Ο Κύριλλος λέει πώς ο πατέρας του ακόμα τρελλαινείται για τίς μαρέγγες.

— Ε! είπεν ο παππούς που βαρειάκουγε παραμέρισε με το μπαστούνι την Ίωσηφίνα και δείχνοντας με τη μαγούρα το Κύριλλο:

— Πές το έσύ.

— Θεέ μου! είναι άπαραίτητο; είπεν ο Κύριλλος κυττάζοντας τη θεία Ίωσηφίνα.

— Πές το παιδάκι μου. Θα τον εύχαριστήσεις πολύ.

— Έμπρός λοιπόν, φώναξεν ο συνταγματάρχης άνυπόμονα, χτυπώντας πάλι το μπαστούνι.

— Ο Κύριλλος έσκυψε προς τα εμπρός και είπεν δυνατά:

— Ο πατέρας μου ακόμα τρελλαίνεται για τίς μαρέγγες.

— Ο παππούς Πίννερ τινάχτηκε σάν να τον πυροβόλησαν:

— Μη φωνάζεις! Τί έχει το παιδί αυτό; Μαρέγγες; Τί μαρέγγες είναι αυτές!

— Έλα, έλα παιδάκι μου, είπεν ή Ίωσηφίνα που έτρεμε σάν νάταν στον οδοντογιατρό. «Ξέρεις δεν άκούει καλά, μά θα σε καταλάβει». Και σκύβοντας προς το γέρο συνταγματάρχη του είπεν δυνατά:

— Ο Κύριλλος ήθελε μόνο να σου πεί, πατέρα, πώς ο δικός του πατέρας τρελλαίνεται ακόμα για τίς μαρέγγες.

— Και για να μου πεις αυτή την άνοησία ήλθες εδώ...

— Ναί, να του δώσωμε το ρολόι του Κύριλλου, είπεν ή Ίωσηφίνα.

Θάνε καλά, είπεν ή Κωνσταντία. Θυμάμαι πώς την τελευταία φορά που ήλθε να μās δει, είχαμε κάποια συζήτηση για την ώρα.

Τίς δέσχεψε ή Κατίνα, που μπήκε και στάθηκε όπως συνήθιζε στη πόρτα για να τίς ρωτήσει:

— Βραστό ή τιγανητό;

— Οί δυο αδελφές τα έχασαν: Βραστό ή τιγανητό; Τί πράμα;

Ἡ Κατίνα φύσηξε τὴ μύτη της: Τὸ ψάρι!
— Γιατί δὲν τὸ λές ἀμέσως; εἶπε ἡ Ἰωσηφίνα.
Πῶς θέλεις νὰ καταλάβωμε Κατίνα; Ὑπάρχουν πολλὰ
πράγματα ποὺ γίνονται καὶ βραστὰ καὶ τιγανητά. Καὶ
γυρίζοντας πρὸς τὴν Κωνσταντίαν εἶπε:

— Τί προτιμᾷς;
— Νόστιμο εἶνε τὸ βραστό, μ' ἀρέσει ὅμως καὶ
τὸ τιγανητό. Δηλαδή μ' ἀρέσουν καὶ τὰ δύο τὸ ἴδιο
— ἐκτός ἂν ἐσύ—τότε βέβαια...

— Θὰ τὸ τιγανήσω, εἶπεν ἡ Κατίνα· φεύγοντας
ἄφισε τὴν πόρτα τῆς τραπεζαρίας ἀνοιχτὴ καὶ βρόν-
τηξε τὴν πόρτα τῆς κουζίνας.

Ἡ Ἰωσηφίνα κύτταξε τὴν ἀδελφή της, σηκώθηκε
μὲ ὕψος ἀποφασιστικὸ καὶ εἶπε:

— Σὲ παρακαλῶ νὰ ἔλθεις μαζί μου στὸ σαλόνι·
ἔχω νὰ συζητήσω κατὰ πολὺ σπουδαῖο μαζί σου.
Στὸ σαλόνι ἀποσύρονταν πάντοτε ὅταν ἤθελαν νὰ
μιλήσουν γιὰ τὴν Κατίνα.

Ἐκλείσε τὴν πόρτα καὶ πάντοτε μὲ τὸ σπουδαῖον
ὕψος εἶπε:

— Τὸ ζήτημα εἶνε ἂν πρέπει νὰ τὴν κρατήσωμεν
ἢ ὄχι.

— Βέβαιον, ἔχεις δίκαιον.
— Κι' αὐτὴ τὴ φορὰ πρέπει νὰ πάρωμε μιὰ ὀρι-
στικὴ ἀπόφαση.

Ἡ Κωνσταντία φάνηκε σὰν νὰ ἤθελε νὰ ξαναθυ-
μηθῇ ὅλες τὰς ἄλλες φορὲς, μὰ εἶπε μόνο: Ναι Τζῶζ.

— Βλέπεις, τώρα ἄλλαξαν τὰ πράγματα, Κώννυ.
Θέλω νὰ πῶ, πῶς δὲν ἔχομεν πιά τόσο ἀνάγκη τὴν
Κατίνα ὅπως πρὶν. Καὶ κοκκίνησε λίγο. «Τώρα δὲν
ἔχει πιά νὰ μαγειρεύει γιὰ τὸν πατέρα.

— Ἀλήθεια λές, ὁ πατέρας τώρα οὔτε φαῖ χρειά-
ζεται, οὔτε τίποτε ἄλλο.

— Ἡ Ἰωσηφίνα τὴν διέκοψε ἀπτόμα. «Τί ἔχεις
Κώννυ νυστάξεις;

— Νυστάζω; ἡ Κώννυ ἀνοίξεν ὅσον μπορούσε
τὰ μάτια.

— Λοιπὸν, πρόσθεξε τότε, εἶπεν ἡ Ἰωσηφίνα καὶ
ἐπανήλθε στὸ θέμα. «Ἐκεῖνο ποὺ πρέπει νὰ συζητή-
σωμε ἂν—καὶ χαμήλωσε τὴ φωνὴ λοξοκοιτᾶντας
τὴν πόρτα—ἂν θὰ διώξωμε τὴν Κατίνα, καὶ ἂν θὰ
μπορέσωμε νὰ μαγειρεύωμε μόνες μας.

— Γιατί ὄχι; εἶπεν ἡ Κωνσταντία· χαμογέλασε
καὶ χτύπησε τὰ χέρια της. Ἡ ἰδέα τῆς φάνηκε δια-
σκεδαστικὴ. «Καὶ τί θὰ τρῶμε, Τζῶζ;

— Μὰ αὐτὰ κατὰ διαφόρους τρόπους, ὑπάρχουν
καὶ ἔτοιμα φαγητά.

— Αὐτὰ ὅμως φαίνεται πῶς εἶνε πολὺ ἀκριβὰ.

— Ὅχι ὅταν εἶ ἀγοράζεις μὲ προσοχή. Μὰ ἐκεῖνο
ποὺ πρέπει ν' ἀποφασίσωμε τώρα εἶνε, ἂν ἔχωμεν
ἐμπιστοσύνη τὴν Κατίνα ἢ ὄχι.

Ἡ Κωνσταντία ἀκούμπησε τὴ πλάτη της στὴ πο-
λυθρόνα· ἕνα ἐλαφρὸ γέλιο φάνηκε στὰ χεῖλιά της.

— Δὲν εἶνε ἀστείον, Τζῶζ, ὅτι ἀκριβῶς σ' αὐτὸ τὸ
ἕνα καὶ μόνο ζήτημα δὲν μπορῶ νὰ πάρω ἀπόφαση.

— Ξέρω κ' ἐγώ, ἴσως νὰ τὰ ξαναποῦμε, μὰ ἂν τὸ
ἀναβάλωμε πάλιν.

* *

Τὴν στιγμὴν ἐκεῖνη ἀκούστηκε κάτω στὸ δρόμο μιὰ
λαντέρνα. Ἀνατινάχτηκαν καὶ οἱ δύο.

— Τρέχα, Κώννυ, τρέχα γρήγορα δῶσε του κατιτί.

Μὰ θυμήθηκαν, πῶς δὲν ἦταν πιά ἀνάγκη νὰ στα-
ματήσουν τὸν ὀργανοπαῖκτη, δὲν θάκουγαν πιά τὴ
βλασφημία νὰ ξεκουμπιστεῖ ὁ γαϊδαρὸς αὐτό, νὰ πάει
στὸ διάβολο, ποτε πιά δὲν θάκουγαν τὰς ἀγριοφωνῆς
τοῦ πατέρα σὰν νόμιζε πῶς δὲν βιάζονταν ἀρκετά.

Ἡ λαντέρνα μπορούσε τώρα νὰ παίξει ὅσο ἤθελε,
τὸ μπασοῦνι δὲν θὰ χτύπαγε πιά.

— Δὲν θὰ χτύπαγε πιά
δὲν θὰ χτύπαγε πιά

ἔπαιξε τὸργανέττο. Τί νὰ σκέπτονταν ἡ Κωνσταντία;
Χαμογελοῦσε τόσο περιέργω σὰν νάθελε νὰ κλαίει.

— Τζῶζ, Τζῶζ, εἶπε ξέρεῖς τί μέρα εἶνε σήμερον;
Εἶνε Σάββατον, εἶνε ὀχτῶ μέρες πού...

Ὅχτῶ μέρες πέρασαν
ποὺ πέθαν' ὁ πατέρας

ἔπαιξε πάλιν ἡ λαντέρνα, καὶ ἡ Ἰωσηφίνα ξέχασε
κι' αὐτὴ νὰ εἶνε πρακτικὴ, γέλασε κ' ἐκεῖνη, ἐλαφρά,
παράξενα. Πάνω στὸ χαλὶ ἔπεφτε μιὰν ἀχτίδα ἡλίου,
μιὰ χλωμὴ ἀχτίδα ποὺ ἤρχονταν, ἔφηνε, πάλιν ἤρ-
χονταν κ' ἔφηνε ὡς πού ἔμεινε μιὰ χροσὴ γραμμὴ.

— Ὁ ἥλιος πάει νὰ βασιλεύει, εἶπεν ἡ Ἰωσηφίνα,
σὰν νὰ εἶχε τοῦτο σημασία.

Ἀπὸ τὸ δρόμο ἀνέβηκε ἕνα κομπολόι ἀπὸ χαροῦ-
μενους μουσικοὺς ἤχους ἡ Κωνσταντία σήκωσε τὰ
μεγάλα κρῦα χέρια της σὰν τὰ ἤθελε νὰ τοὺς πιάσει,
ὕστερα πήγε στὴ βιβλιοθήκη καὶ στάθηκε μπρὸς στὸν
ἀγαπημένον τῆς Βούδδα. Τὸ ἀγαλματάκι αὐτό, ποὺ μὲ
τὸ χαμογέλο τοῦ τῆς γεννοῦσε πάντοτε ἕνα παράξενο
αἰσθημα, σήμερον φαίνονταν νὰ χαμογελοῦσε πρὸς πολὺ.
Σὰν νὰ τῆς εἶπε: «Ἐγὼ ξέρω κατὰ πού ἐσύ δὲν τὸ
ξέρεῖς... τί νὰ ἦταν; ὡς τόσο ἐνοιώθε πῶς κατὰ ὑπῆρχε.

Ὁ ἥλιος ἐμπαινε ἀπὸ τὸ τζάμι, πέρασε κλέφτικα
πάνω ἀπὸ τὰ ἐπιπλα καὶ τὰς φωτογραφίες. Ὅταν
ἔφτασε πάνω στὴν εἰκόνα τῆς μητέρας πάνω ἀπὸ τὸ
πιάνο, σταμάτησε λιγάκι, σὰν νὰ παραξενεύτηκε πῶς
τόσα λίγα πράγματα ἔμειναν ἀπὸ τὴν μητέρα, μόνο τὰ
σκουλαρίκια της, σὰν μικρὲς παγόδες, κ' ἕνα μποῦ
ἀπὸ φτερά. Γιατί νὰ σβύνουν εἶσι οἱ φωτογραφίες
τῶν πεθαμένων, σκέφθηκε ἡ Ἰωσηφίνα. Ὅταν πε-
θαίνει ὁ ἄνθρωπος πεθαίνει καὶ ἡ φωτογραφία τοῦ·
μὰ αὐτὴ, ἐδῶ τῆς μητέρας ἦταν παλιὰ, τριάντα πέντε
χρόνων...

Ἀλλοιῶτα θάταν τὰ πράγματα ἂν δὲν εἶχε πεθάν-
ει ἡ μητέρα; Δὲν ἔβλεπε γιατί. Ἡ θεία Φλωρεντία
ἔμεινε τότε μαζί τους, ὡς πού τελείωσαν τὸ σχολεῖο,
εἶπαν δὲ μετακομίσει τρεῖς φορὰς καὶ κάθε χρόνον
πῆγαιναν δεκαπέντε μέρες στὴν ἐξοχή. Κατὰ σπουρ-
γιάκια ἦλθαν στὸ πεζοῦλι ἔξω ἀπὸ τὸ παράθυρον
κ' ἔκαναν τοῖον τοῖον. Μὰ ἡ Ἰωσηφίνα τὰ ἐνοιώθε
σὰν νὰ μὴ ἦσαν σπουργιῖα, ἦταν κατὰ πού ἔκλειγε
μέσα της, κατὰ θλίβετο καὶ χαμένο.

Ἄν εἶχε ζήσει ἡ μητέρα, ἴσως νὰ εἶχαν παντρευθῇ.
Μὰ δὲν παρουσιάστηκε ποτε κανένας. Στὴν ἀρχὴ ἤρ-
χονταν στὸν πατέρα οἱ φίλοι τοῦ ἀπὸ τὰς Ἰνδίες, ὡς
πὺ τισκώθηκε μαζί τους. Ὑστερα ὅμως αὐτὴ καὶ
ἡ Κωνσταντία ποτε δὲν συναντοῦσαν ἄνδρες ἐκτός
ἀπὸ κανέναν παπᾶ. Καὶ ἂν θὰ συναντοῦσαν, πῶς θὰ
τοὺς γνώριζαν γιὰ νὰ μὴ τοὺς εἶνε ξένοι; Ὑπάρχουν
γυναῖκες ποὺ ἔχουν περιπέτειες, ποὺ τὰς ἀκολουθοῦν
στὸ δρόμον καὶ τέτοια πράγματα. Κανένας ὅμως δὲν
εἶχε ποτε πάρει ἀπὸ πίσω αὐτὴν ἢ τὴν Κώννυ. Ἀ!
ναί μιὰ χρονιά στὴν ἐξοχή, στὴ πανοῖον ἕνας μυστη-
ριώδης ἄνδρας τοὺς εἶχεν ἀφίσει ἕνα γραμματάκι
πάνω στὸ κανάτι μὲ τὸ ζεστό νερό. Μὰ ὡς πού νὰ
τὸ πάρει ἡ Κώννυ, ὁ ἄνδρας εἶχε σβύσει τὰ γραφόμενα
οὔτε μπορεσαν νὰ δοῦν, σὲ ποιά ἀπὸ τὰς δύο ἀπευ-
θύνονταν. Τὴν ἄλλην μέρα ἔφηνεν ἐκεῖνος, κι' αὐτὸ
ἦταν ὅλο. Ὁλόκληρη ἡ ἄλλη ζωὴ τοὺς ἦταν νὰ
φροντίζουν γιὰ τὸν πατέρα, συνάμα ὅμως νὰ μὴ βρί-
σκονται μπροστά του. Τώρα ὅμως, τώρα... Ὁ κλέ-
φτης ἥλιος ἦλθε ὡς τὴν Ἰωσηφίνα τὴ χτύπησε ἀπὸ τὰ
καὶ σὰν νὰ τὴν τραβοῦσε κάποιος πήγε στὸ παράθυρον.

Ὅσο ἔπαιξε τ' ὀργανέττο ἡ Κωνσταντία στέκον-
ταν μπρὸς στὸ Βούδδα, συλλογισμένη, μὰ ὄχι ὅπως
συνήθως μὲ ἀόριστες σκέψεις. Ὁ λογισμὸς τῆς ἦταν

σὰν μιὰ νοσταλγία. Θυμόνταν πῶς σηκώνονταν ἄλλοτε
ἀπὸ τὸ κρεβάτι ὅταν ἦταν πανσέληνος καὶ ἤρχονταν
ἐδῶ στὸ σαλόνι, ξαπλώνονταν μὲ τὸ νυχτικὸ στὸ πά-
τωμα μὲ τὰ μπράτσα ἀνοιγμένα, σὰν σταυρωμένη.
Γιατί. Τὸ μεγάλο, χλωμὸ φεγγάρι τῆς εἶλεγε νὰ τὸ
κάμει. Θυμόνταν ἀκόμα πῶς ὅταν πῆγαιναν στὴν
ἐξοχὴ κοντὰ στὴ θάλασσα, προχωροῦσε μοναχὴ στὴν
ἀκροθαλασσίαν, ὅσο μπορούσε πρὸς κοντὰ στὸ νερό,
καὶ τραγουδοῦσε ἕνα δικό της τραγοῦδι βλέποντας
τὸ ἀπέραντο πέλαγος. Ἡ καθημερινὴ ζωὴ τῆς ἦταν
νὰ βγαίνει γιὰ τὰ ψῶνα νὰ φέρνει στὴ σακούλα πρά-
γματα γιὰ δοκιμὴ νὰ τὰ συζητῇ μὲ τὴ Τζῶζ, νὰ συ-
γυρίζει τὰ συρτάκια τοῦ πατέρα καὶ νὰ κυττάζει νὰ
μὴ τὸν ἐνοχλεῖ. Μὰ ὅλα αὐτὰ τῆς φαίνονταν τώρα
σὰν νὰ εἶχαν γίνει σ' ἕνα σκοτεινὸ ὑπόγειον δὲν
ἦταν πραγματικά. Μόνο ὅταν ἐβγαίνει ἀπὸ τὸ ὑπόγειον
μὲ τὴν πανσέληνον ἢ στὴν ταραγμένη θάλασσα, μό-
νον τότε εἶχε νοιώσει τὸν ἑαυτὸς της. Τί νάταν αὐτὸ
ποὺ ἀναζητοῦσε ὁλοένα; Πού τὴν πῆγαιναν ὅλα
αὐτὰ; Τώρα; τώρα;

Μὲ μὴν ἀόριστη κίνηση ἔστρεψε τὸ πρόσωπον ἀπὸ
τὸν Βούδδα ἐπὶ καὶ αὐτὴ στὸ παράθυρον κοντὰ στὴ

Τὸ αἶσθημα τοῦ ὠραίου

Διάλεξις δοθεῖσα στὴν Χ. Ε. Ν. ὑπὸ Δ. Ε. Λ.

Θὰ προσπαθῶμε νὰ μιλήσω γιὰ τὸ αἶσθημα τοῦ
ὠραίου, γιὰ τὸ ὠραῖον μέσα στὴ φύσιν, στὴν τέχνη καὶ
στὴν ψυχὴ, γιατί νομίζω ὅτι τὸ ὠραῖον εἶναι ἡ μεγί-
στη ἠθικοποιητικὴ δύναμις καὶ γιατί, ζῶντες μέσα
σ' αὐτὸ τὸν τόπον τοῦ φωτός καὶ τῆς ὀμορφίας, μὴ
φαίνεται ὅτι εἶναι ἄ νάτον ἀπὸ τὴν ὀμορφίαν ποὺ
βλέπομε γύρω μας, νὰ μὴ ἔμπνῃ μέσα μας ἡ ἀγάπη,
ἀλλὰ καὶ ἡ ἀπορία γι' αὐτὸ τὸ μυστήριον τοῦ ὠραίου
καὶ τῆς ἐπιδρομῆς ποὺ ἔχει στὴν ψυχὴ μας.

Ὁ Γερμανὸς φιλόσοφος Kant λέγει, ὅτι ἡ Φύσις
μὲ τὰ ὠραῖα τῆς σχήματα μιλά σὲ μᾶς μὲ σύμβολα
καὶ αὐτὰ τὰ σύμβολα ἐρμηνεύονται μέσα μας σὲ ἠθι-
κὰς ἀξίες. Καὶ ὁ Nietzsche στὸ βιβλίον του γιὰ τὴν
«Γένεσιν τῆς Τραγωδίας» λέγει ὅτι τῆς ὅλης δημιουρ-
γίας ἡ δικαιοσύνη ἐγκτεται στὴν ὀμορφίαν.

Τὸ περασμένον καλοκαίρι, διάβασα ἕνα βιβλίον ποὺ
ἔχει τίτλον «The Sense of Beauty» (τὸ αἶσθημα τοῦ
ὠραίου). Εἶναι γραμμένον ἀπὸ τὸν Ἀμερικανὸν φιλό-
σοφον, George Santajiana, ὁ ὁποῖος, μὴ φαίνεται
ὅτι ἔχει ἰνδικὴν τὴν καταγωγή. Ἡ ἀνάγνωσις αὐτοῦ μοῦ
ἔδωκε τὴν ὥθησιν νὰ μιλήσω γι' αὐτὸ τὸ ζήτημα.
Γιατί ὅταν μάθῃ κανεὶς κατὰ ὠραῖον καὶ καλὸ, κατὰ
ποῦ ἀνυψώνει τὴν ἀξίαν τῆς ζωῆς, αἰσθάνεται τὴν
ἀνάγκη νὰ τὸ μεταδόσῃ στοὺς ἄλλους, οἱ ὁποῖοι καὶ
αὐτοὶ ζοῦν, ἀγωνιζόμενοι ἠθικῶς γιὰ νὰ βροῦν ἕνα
γνώμονα, μιὰ ἐνίσχυσι στὴν πίστι εἰς τὰ ἀνώτερα.
Πάντοτε μὲν ἰδίως τώρα, σ' αὐτὴ τὴν ἐποχὴ τὴν με-
ταβατικὴν, ποὺ διερχόμεθα τώρα ποὺ γίνονται τόσες
ζημιώσεις, καὶ ζημιώσεις σὲ ἀντίθετες κατευθύνσεις.
Ὅστε κάθε ἀξία νὰ μὴν ἀκαθόριστη καὶ ἀμφίβολη.
Ὁ συγγραφεὺς ποὺ ἀνέφερε χαρακτηριστικῶς τὸ ὠραῖον
ὡς: εὐχαρίστηση ὑποκειμενικὴ, τὴν ὁποία θεωροῦμεν
ἰδιότητα ἐνὸς ἀντικειμένου. Βλέποντες δηλ. ἕνα ἀντι-
κείμενον ποὺ μᾶς ικανοποιεῖ ποῦ γεννᾷ σὲ μᾶς ἕνα
εὐχάριστον συναίσθημα, λέμε περὶ αὐτοῦ ὅτι εἶναι
ὠραῖον. Τοῦ ὠραίου ἀντιλαμβανόμεθα διὰ τῶν αἰσθη-
σεων, ἐπομένως ἡ βᾶσις του εἶναι ἡ ὕλη. Κατὰ πρῶ-

ῖον Ἰωσηφίνα, ἤθελε κατὰ νὰ τῆς πεῖ, κατὰ πολὺ σπου-
δαῖον γιὰ τὸ μέλλον τους, καὶ

— Δὲν νομίζεις...

Μὰ ἡ Ἰωσηφίνα τὴ διέκοψε. Ξέρεις τί σκεπτό-
μουνα—πῶς τώρα μπορούσαμε...

Σώπασαν. Ἐπερίμενε ἡ μιὰ νὰ μιλήσῃ ἡ ἄλλη.

— Λέγε Κώννυ.

— Ὅχι, ὄχι, πρῶτα λέγε ἐσύ Τζῶζ.

— Ὅχι, πῆς τί ἤθελες νὰ πῆς, ἐσύ ἀρχισες.

— Θὰ προτιμοῦσα νάκουγα πρῶτα τί ἤθελες νὰ
πῆς ἐσύ.

— Μὴν εἶσαι ἀστείον Κώννυ,

— Ὅχι ἀλήθεια Τζῶζ.

— Κώννυ.

— Μὰ Τζῶζ.

Πάλιν σάπασαν· ὕστερα εἶπεν ἡ Κωνσταντία σιγα-
λὲν μπορῶ νὰ τὸ πῶ—γιατί ξέχασα τί ἦταν.

Ἡ Ἰωσηφίνα δὲν ἀπήντησε ἀμέσως, Κύτταξε ἕνα
μεγάλον σύννεφον ἐκεῖ ποὺ χάνονταν ὁ ἥλιος. Ὑστερα
εἶπε κ' αὐτὴ ἀπτόμα.

— Τὸ ξέχασα κ' ἐγώ.

Μετάφρασις ἐκ τοῦ Ἀγγλικοῦ ὑπὸ Α. Ρ.

διάφορα να αποτελούν ένα όλο—διά της οποίας δημιουργείται το όρατο, στην μορφή, στην ύλη. Ή δια της *απαίρέσεως* της έντελως δηλ. άγνοίας των διαστάσεων στοιχείων, ή οποία αναφέρεται στο πνευματικό και ήθικό επίπεδο, και μάλιστα στο *υπέρτατο καλό*. Περί αυτού θα μιλήσωμε πάρα κάτω.

Το όρατο μέσα στη Φύσι, έγκειται πρό πάντων, στο φώς, στις αντίθεσεις των χρωμάτων, στη γραμμή. Αυτό τουλάχιστον, βλέπομε, κάθε μέρα μας. Τις ανάγλυφες γραμμές των βουνών μας μέσα στη θεία διαύγεια του ελληνικού φωτός. Σ' αυτό το ζήτημα, είμεθα αληθινά προνομιούχοι. Η άπλότης και η ευγένεια των γραμμών, ή διαύγεια της ατμοσφαιρας είναι πράγματα, τα οποία σπανίως κανείς συναντά, σε τέτοιο βαθμό, έξω από την Ελλάδα. Ακόμη και αυτή ή γυνώτης των βουνών, αισθητικώς καταντά προτέρημα, γιατί σ' αυτήν, εν συνδυασμώ βέβαια, με το φώς χρεωστούμε τα εξαισία χρώματα, που έναλλάσσονται διαρκώς με τις έναλλαγές του φωτός, κάθε ώρα της ημέρας και αυτή χαρίζει στη δύσι, εκείνη τη διαφάνεια στα βουνά που νομίζει κανείς ότι είναι μόνο χρώμα και γραμμή και ότι δεν μετέχουν της ύλης. Στα βόρεια μέρη, στην Έλβετία τα βουνά που είναι σκεπασμένα με πυνά δάση, με έλατα παρουσιάζουν ένα όγκο μαύρο και σκοτεινό, έχουν δε στη ψυχή μια καταθλιπτική επίδρασι. Βεβαίως, ή θέα των Άλπεων με τις παγωμένες κορυφές είναι θέαμα, που καταπλήσσει τη φαντασία. Αλλά πόσες φορές τον χρόνο χαίρεται κανείς αυτό το θέαμα; Αυτές οι μεγαλοπρεπείς κορυφές είναι διαρκώς χαμένες μέσα στα σύννεφα και την όμίχλη. Θυμούμαι μια φορά, που είχα μείνει επί μήνες στην Έλβετία, πόσο νοσολογούσα το φώς των ιδικών μας των μερών και πάντοτε είχα στο νου μου τους στίχους της Ίλιάδος, που ίσως όλοι γνωρίζετε. Πολεμούν οι Έλληνες έναντι των Τρώων και τους καταλαμβάνει όμίχλη. Παρακαλούν τότε τον Δία να διαλύση τα σύννεφα και να τους επιτρέψη να πεθάνουν μέσα στο φώς, γιατί έτσι αρμόζει σ' αυτούς.

«Ζεῦ Πάτερ! ἀλλὰ σὺ ρῦσαι ὑπ' ἡέρος, υἱὰς Ἀχαιῶν.
«Ποίησον δ' αἶθρον, δὸς δ' ὀφθαλμοῖσιν ἰδέσθαι,
«Ἐν φάει δὲ καὶ ὄλεσον! Ἐπεὶ γὰρ τοι εὐαδεν οὕτως.

Αφού μιλούμε για την όμορφιά της Πατρίδος μας, πρέπει να αναφέρω ένα μικρό βιβλίο ποιμάτων για την Ελλάδα γραμμένο από ένα Άγγλο, ο οποίος έμεινε φαίνεται άλλοτε στις Αθήνας, ως ακόλουθος της Άγγλικής πρεσβείας. Είναι ο Sir Reundi Rodd. Το βιβλίο του φέρνει τον τίτλο «The Violet Crown» (Το στεφάνι από βιολέττες). Μέσα στα ποιήματα υπάρχει ένα, που επιγράφεται «The Key Note» δηλ. ή βασική νότα εκείνη που δίδει τον τόνο. Είναι μια απαρίθμηση των στοιχείων, που κάνουν την όμορφιά του ελληνικού τοπίου, που είναι τόσο απλό και άπειριτο. Σπανίως συνήντησα άνθρωπο και μάλιστα ξένο, να έχη τόσο βαθειά αισθανθή το ιδιαίτερο θέλητρο της θαυμασίας αυτής απλότητας. Είναι πράγματι, κάτι που κάνει εντύπωσι, πόσο δηλ. όλγχα είναι τα μέσα, με τα οποία επιτυγχάνεται ή όμορφιά που μας μαγεύει. Ένας βράχος ξηρός με λίγα κυπαρισσάκια, ίσα σαν μικρές λαμπάδες, μια γραμμή στον όρίζοντα, βουνού ή της θάλασσας... Και αυτό άρκεί. Νομίζει κανείς ότι είναι σαν μια επιτήδευσι, μια stylisation, κάτι που γίνεται με τον σκοπό να υπογραμμίση, να αναδείξη ένα τύπο. Έκαμα μια έντελως πρόχειρη μετάφρασι, του ποιήματος, το όποιον πρό όλίγου ανέφερα.

The Ken Note.

Ένα κυπαρίσσι μαύρο, σ' ένα bleu ουρανό
Τόσο βαθύ σε χρωματισμό,
Που ποτέ ζωγράφος δεν έτόλμησε τέτοιο χρώμα να
ζωγραφίση.

Μια μαρμαρίνη στήλη, που στέκεται μόνη
Πάνω από έρεπια

Σ' επασμένα με γκριζοπράσινη αλόη.

Μια πλαγιά λόφου με φλέβες βαθείς,
Που τις χάραξαν φθινοπωρινές βροχές.
Κόκκινη σαν βαμμένη με κρασί.

Και βράχοι που όσφ περνούν οι ώρες
Δείχνουν τα πολύτιμα πετράδια τους
Στον ήλιο του καλοκαιριού.

Ένα πανάκι πάνω στη θάλασσα
Την ήσυχη, την ωραία και χωρίς κύματα
Που άπορείς, αν υπάρχουν τρικυμίες

Ακρογυαλιές με βαθιές σκαμμένους κόλπους
Και πέρα άπ' τα νερά που λάμπουν,
Νησάκια μέσα στην όμίχλη.

Ένα πρόσωπο κοκκινόχρυσο, ήλιοκαμμένο
Με μάτια, που σαν νάχουν κρατημένη
Του παλιού καιρού την δροσιά.

Ένα ραβδί βοσκού...μανδύας από προβεία...

Κοπάδια που βόσκουν...Γολήνη...

Βαθείά, γλυκειά σιωπή...Ελλάς.

Το ποίημα αυτό, καθώς βλέπετε, είναι περιγραφή έξωτερικών εικόνων, αλλά περιγραφή ωραία και ανάγλυφη, σαν τα πράγματα τα όποια περιγράφει.

Σ' ένα άλλο ποίημα, όμιλει για τη συγκίνησι που γεννούν οι αναμνήσεις και άφού αναφέρει τις ιστορικές παραδόσεις και τους ήρωϊκούς μύθους, με τους όποιους, λέγει, είναι *στοιχειωμένο* όλο το έδαφος της Ελλάδος, τελειώνει έτσι:

«Κι' όλοι θα ύμνοῦν τὸν οὐρανὸ σου τὸ στοιχειωμένο
με ἀναμνήσεις

«Και τις ιερές σου τις πηγές.

«Έως ότου ή ψυχή της μουσικῆς πεθάνη

«Κ' επάνω στη γή, σβήσουν τα όνειρα.

Δηλαδή όταν δεν θα υπάρχει πειά στον κόσμο, ούτε ποιήσις ούτε όμορφιά. Ας ελπίσωμε ότι ενόσφ υπάρχει ζωή, αυτό δεν θα γείνη ποτέ. Σε τρίτο ποίημα, μιλώντας για μιαν επίσκεψι στην Ακρόπολι, βράδυ, με σελήνη, δίνει σε δυό γραμμές την τρίτη έννοια του ωραίου. δηλ. το θρησκευτικό συναίσθημα σεβασμού, που γεννά μέσα στην ψυχή μας ή ένστικτις του ωραίου. Το συναίσθημα αυτό, του όποιου το όρατο είναι και το σύμβολο. Θέλω να πώ ότι το συμβολίζει ως μορφή και πάλι το δημιουργεί ως συναισθημα. Σχηματίζει κύκλο.

Αυτοί είναι οι στίχοι:

«Σ' αυτό το βράχο, ο άνθρωπος ύψωσε

«Πρός τα ιδεώδη της ψυχῆς του, την έκκλησί του
την πειδί δυνατή.

«Την άφωνη δέσι της όμορφιάς.

«Που έως τώρα, άντηχεί έκτοτε, μέσα στους σιωπη-
λους αἰῶνες.

Έπειτα από αυτά τα ωραία λόγια—δεν τα άκούσατε δυστυχώς, στο πρωτότυπο, για να δῆτε πόσο είναι ωραία—να μου επιτρέψετε να σας πώ μια δική μου εντύπωσι που είχα από την Ελλάδα, όταν μετά πολλά χρόνια, την ξαναείδα, την εποχή της εθνικῆς μας συμφορῆς του 1922.

Εκείνο που ιδιαίτερώς θαυμάζω σ' αυτό τον τόπο, είναι ή μεγάλη πεισματικότητα που τον χαρακτηρίζει.

Το καλοκαίρι, την ώρα του μεσημεριού, όταν οι άκτινες του ήλιου έρχονται κάθετες, το φώς είναι τόσο άπλετο, έχει μια τέτοια έκπαγλο λευκότητα, που νομίζει κανείς ότι γίνεται μια εξαύλωσις του παντός.

Ελλάς. Όλη φώς, όλη νόος.

Άλλοι σε ύμνοῦν κι' άλλοι σε υβρίζουν. Χώρα δοξασμένη και ταπεινωμένη, Τώρα πονεμέ η που σε Σένα γεννήθηκε το όρατο, ή άθάνατη χαρά

Δεν σ' αγαπώ μόνο για τη δόξα σου. Στα δικά σου, τα περασμένα μεγαλεία, οι ξένοι μπορούν σήμερα να παραβάλλουν τα δικά τους τωρινά μεγαλεία και τη δύναμή τους την τωρινή

Δεν σ' αγαπώ μόνο για τη δυστυχία σου, αν και πονώ με κάθε σου πόνο και είναι δική μου κάθε δική σου καταφρόνια, και τίποτε δικό σου δεν είναι σ' έμένα ξένο, άφνες, πληγές και ράκη, Πατρίδα μου!

Θρησκευτικά όμως σ' αγαπώ με σεβασμό και με λατρεία για την όμορφιά σου και την όμορφιά σου θέλω να πώ, καθώς την είδαν τα μάτια μου τα μαγεμένα και την αισθάνθηκε ή μαγεμένη μου ψυχή.

Η ψυχή μου, που σαν το πανί, που φουσκώνει τεντώνεται και τρίζει στο φύσημα του ανέμου του δυνατού, έτσι μεγαλώνει σαν σ' αντικρούει όγκώνεται και πλημμυρεί, γεμάτη όμορφιά, γεμάτη άγάπη, γεμάτη άρετή.

Ποιά άλλη χώρα έχει την χάρι την δική σου, ποιά έχει τα δικά σου τα βουνά, τα γυμνά σαν τα σώματα των θεών που τα πάτησαν και που τα σφράγισαν με σφραγίδα άθάνατου μεγαλείου και με τη θείκή τους την ευγένεια;

Χώρα λουσμένη μέσ' στο Φώς, γεννήθηκε ο Λόγος και ο Νους, στο κόσμο φώς από το φώς σου! Δεν είσαι σύ, το σκοτεινό Σινά, μέσα σου ο Θεός δεν κρύβεται από τα μάτια τα δειλά ανθρώπων, που φοβούνται ν' αντικρύσουν το πρόσωπό του.

Είσαι το φωτεινό Θαβώρ! Σε σένα φανερώνεται ο Θεός, χώρα εύλογημένη, Φώς αυτός, άρμονία, ρυθμός, υπέρτατο καλό, και σύ μητέρα του καλού, σὸν οὐρανὸ σου μέσα ζή, φώς, άρμονία και ρυθμός.

Σύ, κλίμαξ, που μας φέρνεις από την γή στον οὐρανό, στις κορυφές και στους βράχους σου, φυσικά και λογικά ανθίζουν Παρθενώες, που μπροστά τους άθελα άνεβαίνει θυμίαμα ή προσευχή.

Και έτσι, σαν τις Νίκες, που γέννησαν οι τεχνίτες σου, όρθες σε μιαν όρμη με άπεραντους όρίζοντες, σε άφθαστα πετάγματα, ή ψυχή που άντίκρουσε το κάλλος σου κ' ένοιωσε το νόημά σου, γή όδηγήτρια στη σοφία. στην άρετή, άνοίγει τα πλατεία πτερά και άτενίζει άφοβα την άλήθεια, τον κύκλον, που αιώνια κι' άρμονικά γυρίζει μιανῆς άστείρευτης ζωῆς (έπεται συνέχεια)

Δ ή Θ η

Θα γύρω άπόψε κουρασμένη
Στοῦ ὕπνου την άβρῃ άγκαλιά.

Τίποτε πιά δε θα με δένει
με τα σγουρά σου τα μαλλιά.

Τα μάτια σου θα λησμονήσω
τὸν ἔρωτα ποῖνε σαϊτιές.

Θέλω γλυκά ν' άποκοιμήσω
τις πίκρες μου και τις χαρές.

Θα γύρω άπόψε κουρασμένη
τὸν ὕπνο άγρόταγα να πιῶ.

Αχ, έτσι ως θάμαι ξαπλωμένη
να μὴ μεταξυπνοῦσα πιά

ΔΙΑΛΕΧΤΗ ΖΕΥΓΩΛΗ

Ευναυγία σὸ Λεηννόφως

(Πεζὸ τραγοῦδι)

Στὸν Μητροπόυλο

Περίλαμψη άρχόντισσα ύψώνεται ή Ακρόπο-
λις, ήλιόλουστη, υπερέφανη, μ' ένα μεγαλειό
που άδιαφορεῖ για όλα, και για την δυνατήν
έκφρασι που έχει το όρατο, φαίνεται σαν
να σας δηλώνη έμφαντικά, δι' ο σκοπὸς της
υπάρξεώς της εἶνε να την θαυμάσετε, να σας
έμπνέη και να προσεῦχεσθε σιμά της.

Αρά γε, εἶνε αὐτὴ ή ἴδια που την νύχτα,
μυστικοπαθῆς, μέσα σε πέπλα άσημογάλαζα,
στην άγκαλιά της κρατοῦσε μαγεμένες μορφές;

Σάν ένα όνειρο, σαν παραμῦθι...

Μοῦσα, όχι μιὰ μόνη, ἀλλ' όλες, κι' άλλες
τόσες μαζί, ψάλλετε μου τὸν ἄνδρα, τὸν ἄφθα-
στο, τὸν ἱεροφάντη που μ' ένα νεῦμα ή μιὰ
μαϊά τον, συναρπάζει σε μιὰ γοητεία όλες μαζί
τις χορδές.

Δικνίζεται ή Ακρόπολις κ' ή θεοπεσία μορφή
της προσδίδει στους ήχους την μακαριότητα του
Απειρου.

Τὸ Ἄπειρον που μᾶς περιβάλλει, άστρα κον-
τινά και μακρυνά σπινθηροβολοῦν κ' ένώνον-
ται σε μιὰ οὐράνια άρμονία με τᾶστρα της
άνυστιξέως.

Haydn, Mozart, Beethoven, μετέχουν τοῦ
Σύμπαντος. Κι' άλλα άστέρια κοντινά κι' άλλα
μακρυνά ψάλλον συμβολικά...

Δόξα στὸν μύστη που στέκει ανάλαφρα σὰ
μιὰ λευκή σκιά, και μέσα στοῦ θαῦμα της ὥρας,
τοῦ τόπου, τοῦ μυστήριου άνασηκώνει τὸν πέπλο.

Χαρά σ' αὐτὸν που οι Μοῦσες ψυθυρίζουν
τα λόγια τους τα πιὸ μυστικά...

Τοῦ δῶνον τη χάρη να μαγεῖν τα ὄργανα,
να τα μεταμορφώνη σ' οὐράνιες φωνές, σε άγ-
γέλων φτερουγίσματα, σε πουλιῶν γλυκολαλιές.

Κι' αὐτὲς οι πέτρες που άκίνητες και σιω-
πηλές αἰῶνες στέκουν σαν από κάτι Μεγάλο
προσηλωμένες να καρτεροῦν, κι' αὐτὲς τώρα
ζοῦν πάλλουν τὸν παλμό της συμφωνίας τῶν
ήχων.

Οἱ τόποι που εὐνοήθηκαν από τους θεούς,
κ' εὐλαβικά σ' αὐτοῦς πορευόμεθα «ἐν χορ-
δαῖς και ὄργανοις», αἰώνια θ' άντηχοῦν τοὺς
αἰθέριους φθόγγους, σαν μέσα σ' ένα όνειρο,
σαν μέσα σ' ένα παραμῦθι...

Και ή στεγνή μου εὐχή θάναί...σαν πεθάνω
ἐδῶ νάρθω με τα μύρια φαντάσματα αἵπνα
μέσα σε αἶψα γνέφια, ή σε άσημοβολῆς μαϊκά
συντέφια τᾶγια της νύχτας να χαρῶ μυστήρια,
και Σέρηνων τραγοῦδια ή και μαρτύρια...

ΕΥΤΕΡΠΗ Σ. ΚΕΠΕΤΖΗ

Τὸ Χριστιανικὸ Θέατρο.

Μυστήρια καὶ θαύματα

(Συνέχεια)

Ἡ Μεσαιωνικὴ ἀρχιτεκτονικὴ διὰ τοῦ Ναοῦ ἐκλήρονόμησε στὴν ἀνθρωπότητα ἐξαισία κειμήλια μιᾶς ἐποχῆς πίστεως. Τὸ θέατρο ὅμως, ἂν καὶ ἐκκλίνει γνήσιο θεατρικὸ ρυθμὸν, ἀνάλογο μὲ τῆς ἀρχαίας ἐλληνικῆς τραγωδίας, δὲν ἀξιώθηκε νὰ μᾶς ἀφήσῃ δράματα ἰσάξια μὲ Αἰσχύλεια ἢ Σοφοκλεία ἀριστουργήματα. Ἀπὸ τοὺς συγγραφεῖς τῶν «Μυστηρίων» ἔλειψε δυστυχῶς τὸ ὑπέροχο πνεῦμα. Ἡ δὲ ἐπελθοῦσα Ἀναγέννησις, ἐχθρὰ τοῦ Μεσαίωνα, παρέσυρε στὴν καταστροφὴ καὶ τὸ θέατρό του. Ἀρχισε πᾶς σ' αὐτὸ νὰ κυριαρχῇ ἡ λογοτεχνία, ἡ ὁποία διετράξε τὴν ἰσορροπία μεταξὺ πλαστικῶν μουσικῶν καὶ λογοτεχνικῶν στοιχείων, ποὺ ἦταν τὸ χαρακτηριστικὸ τοῦ μεσαιωνικοῦ θεάτρου, ὅπως καὶ γενικὰ τὸ γνῶρισμα ὅλων τῶν μεγάλων θεατρικῶν ἐποχῶν. Τὸ δίδαγμα αὐτὸ τῆς ἰσορροπίας μποροῦμε νὰ ἀντλήσωμε ἀπ' τὸ μεσαιωνικὸ θέατρο, τὰ δράματά του ὅμως ποὺ τότε συγκινοῦσαν ἀμόρφωτα καὶ θερηκόληπτα πῆθη, σήμερον μόνον τὸ ψυχρὸ μεσαιωνικὸ ἐνδιαφέρον ξυπνᾷ. Ἡ τραγωδία τοῦ Θεανθρώπου ἐπὶ αἰῶνες τώρα συγκινεῖ τὴν χριστιανικὴν ἀνθρωπότητα, δὲν συνήντησε ὅμως ἀκόμη τὸ μεγάλο δραματοῦργον. Μέσα σ' ὁλόκληρὴν τὴν χριστιανικὴν δραματικὴν λογοτεχνίαν, ἀρχίζοντας ἀπὸ τὸ βυζαντινὸ «Πάσχοντα χριστῶ» καὶ τὰ δράματα τῆς Γερμανίδος μοναχῆς Χροσβίτας, ὡς τὰ τελευταῖα «Μυστήρια» «Θαύματα» καὶ «Ἡθολογίες», δὲν συναντᾷ κανεὶς παρὰ σποραδικὰ διαλόγους μὲ κάποια δραματικὴ δύναμις, ἢ ἄλλου μίαν εἰδυλῆ χάρι.

Ἔργο ἄρτιο συνολικὰ μὲ τύπους πλαστικὸν καὶ ὁλοκληρωμένον· εἶναι μόνον ἡ «Θυσία τοῦ Ἀβραάμ» τοῦ ἀγνώστου Κρητῶς δραματοῦργο. Ἐστὶ καὶ πάλι τὸ ἀθάνατο ἑλληνικὸ πνεῦμα, ἂν καὶ δεσμευμένο ἀπὸ κατακτητὲς, προσέφερε στὸ νεώτερον θέατρο τὴν πρώτην ἀξιόλογον τραγωδίαν του. Τῇ «Θυσίᾳ τοῦ Ἀβραάμ» ἀνέβασε στὸ κρατικὸν μας θέατρο ὁ αἰείμνηστος Φῶτος Πολίτης, ἀλλ' ἡ σημασία καὶ ἡ διορμὴ τοῦ ἔργου διέφυγε τὴν προσοχὴν τοῦ μεγάλου κοινοῦ. Παρὰ τὴν ἰδιωματικὴν Κρητικὴν διάλεκτον εἶνε ἡ μοναδικὴ ὅσας μέσας στὸ φλόγο ὄγκο τῶν «Μυστηρίων». Ὅποιοι ἀσχοληθῇ μὲ τὴν εὐσυνείδητη μελέτη τοῦ μεσαιωνικοῦ δράματος ἀσφυκτιᾷ. Εἶνε ὁ τεράστιος κόπος ἐνὸς μετρίου ἀποτελέσματος. Τὰ κείμενα ἀπογυμνωμένα ἀπ' τὸ θεατρικὸν ρυθμὸν τοῦ εἶνε ὅπως τὰ λέει ὁ Gaston Baty τὰ ξεραμένα ὑπολείμματα ἐνὸς λουλουδιοῦ, ποὺ κάποτε ἦταν γεμάτο χρῶμα καὶ εὐωδία. Οἱ γραφτεὶς πηγὲς δὲν μᾶς βοηθοῦν ν' ἀναπλάσωμε στὴν φαντασίαν μας τὸ πολυχρῶμον μεσαιωνικὸν θέατρο. Μένουν ὅμως οἱ μνημειακῆς. Ἐξαισία ὑπερουργήματα γοτθικῶν ναῶν διασώζουσιν σκηνῆς «Νεκρικῶν χορῶν» καὶ «Μυστηρίων», γλυπτὲς διακοσμήσεις γεμάτες ἀπὸ θεατρικὰς

μορφὰς δραματικὰς καὶ κωμικὰς. Ζωγραφικοὶ πίνακες καὶ παλῆς «gravures» μᾶς πλ. σιάζουν πρὸς τὸ σβυσμένο ἐκεῖνο θέαμα. Μένει ἀκόμη καὶ μιὰ ἄλλη ζωντανὴ πηγή. Στὸ Ὁμπεραμεργκάου τῆς Βαυαρίας, ἢ στὸ Hôritz τῆς Βοημίας, στὸ Erl ἢ Thiersee τοῦ Tyrol, στὰ μικρὰ αὐτὰ χωριά, ἢ δυσκολόσβυστην ἀγρὴν συνήθειαν κρατᾷ πιστὰ τὴν παράδοσιν τοῦ μεσαιωνικοῦ θεάτρου. Αἰῶνες τώρα παίζουν τὴν «Πάθιν» τοῦ Χριστοῦ καὶ τὶς τελευταῖες δεκαετηρίδας συντομυμνῆς διασκευῆς τῶν παλαιῶν αὐτῶν ἔργων. Παραστάσεις ποὺ δὲν παρουσιάζουσιν αἰσθητικῶς τίποτε τὸ ἐξαιρετικόν, διατηροῦν ὅμως τὴν ἀτμόσφαιρα καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ μεσαιωνισμοῦ. Ἐδῶ βρισκόμεθα μπρὸς σὲ ἐπιβιώσεις μιᾶς μορφῆς θεατρικῆς τέχνης. Ὁλόκληρη ἡ μικρὴ πολιτεία τῶν χωρικῶν συνεισφέρει ὁμαδικὰ χρῆμα καὶ κόπον γιὰ τὴν ἐκπλήρωσιν ἐνὸς ἱεροῦ ἔργου. Ὁμαδικὰ καὶ ἀνώνυμες προσπάθειες σὰν τῶν παλαιῶν χριστιανῶν τεχνιτῶν ποὺ ἐδούλευαν ταπεινὰ μονάχα γιὰ τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ. Ἡθοποιοὶ εἶνε οἱ ἴδιοι οἱ χωρικοὶ μαραγκοὶ, καλλιεργηταί, ξυλογλύπται ἢ ποιμένες στὴ καθημερινὴν ζωὴν τοὺς προετοιμάζουσιν χρόνιον τὸ ὄλο τους, καὶ ἀργότερα τὸν κληρονομοῦν στὰ παιδιὰ τους· μαζὺ μὲ τὴν παλὰ παράδοσιν. Στὸ Ὁμπεραμεργκάου, χάρις σὲ εἰδικὴ σύμπτωσιν δὲν διεκόπησαν οἱ παραδόσεις, οὔτε τὴν ἐπ' αὐτῇ κατὰ τὴν ὁποίαν τὰ «Μυστήρια» εἶχαν ἀπαγορευθῇ. Εἶνε πᾶς τὸ ἐνδοξὸ χωριὸν τῆς Γερμανίας καὶ τὴν ἐποχὴν τῶν γιορτῶν τοῦ συγκεντρώνονται προσκυνητὰ ἀπ' ὅλα τὰ μέρη τῆς γῆς.

Τὸ Tyrol ποὺ πέρυσι συνεπλήρωσε 500 χρόνια ἀπ' τὴν ἐποχὴν ποὺ ὑπολογίζει ὡς ἀρχὴν τοῦ θερησκευτικοῦ τοῦ θεάτρου, ἐώρτασε τὴν ἐπέτειον μὲ παραδόσεις «Παθῶν». Ἐδίδοντο ὅλο τὸ καλοκαίρι καθεὺν Κυριακὴν στὸ Thiersee μικρότατον χωριὸν σὰν αὐστριο-γερμανικὰ σύνορα. Κτισμένο μὲς τὴν καρδίαν τοῦ δάσους εἶνε μιὰ τερπνότερη εἰρηνικὴ γωνία τῶν αὐστριακῶν Ἀλπεων. Τὸ μεγάλο κτίριον τοῦ Thiersee εἶνε τὸ ξύλινον θεατρικόν, κτισμένο ἀπὸ δωρεὰς καὶ ἀπ' τὴν προσωπικὴν ἐργασίαν τῶν χωρικῶν. Σ' αὐτὸ παίζονται τὰ «Παθὴν τοῦ Χριστοῦ». Ἀρχίζουν τὸ πρωτὶ μὲ τὴν λειτουργίαν τῆς Κυριακῆς, ἢ ὁποία γίνεται ἐντὸς τοῦ θεάτρου. Συνήθεια διατηρουμένη ἀπὸ τὸ Μεσαίωνα. Τὶς ἡμέρας τῶν «Μυστηρίων» ἡ λειτουργία δὲν ἐπράλτο μὲς τὸ ναὸν, ἀλλὰ μπρὸς τὴν ὑπαίθριον σκηνοθεσίαν. Μετὰ τὴν λειτουργίαν ἀκολουθεῖ ὁ «Πρόλογος». Ἐνὸς ἡθοποιοῦ δίνει ἀκριβῆ περιγραφὴν τοῦ τι πρόκειται νὰ ποιηθῇ. Τὰ «Μυστήρια» ὅπως καὶ ἡ ἀρχαία τραγωδία ἀπαξιῶν νὰ δημιουργήσῃ ἐνδιαφέρον πλοκῆς. Ἐπειτα ἀρχίζει ἡ ἀτελείωτη σειρά σκηνῶν ὕμνος πρὸς τὸ Θεὸν γιὰ τὴν δημιουργίαν τοῦ κόσμου, τὸ ἀμάρτημα τῶν πρωτανθρώπων, ὁ Εὐαγγελισμός,

ἡ Γέννησις, ἡ προσκύνησις τῶν μάγων, τέλος λεπτομερειακῆς σκηνῆς τῆς ζωῆς καὶ τοῦ μαρτυρίου τοῦ Ἰησοῦ. Ψαλλιδίσματα τῆς Ἱερᾶς Ἱστορίας, παρὰ ἔργο θεατρικόν. Τὰ σκηνικὰ γεμάτα ἐπαρχιακὴ ἀπειρία, καὶ ἡ ὑπόκρισις σώζεται ἀπὸ τὴν θερμὴν συγκίνησιν τῶν ἐρασιτεχνῶν. Ὅποιοι πηγαίνει στὶς παραστάσεις αὐτῆς τῶν χωρικῶν νομίζοντας ὅτι θὰ βρῇ καλλιτεχνικὴν ἀπόλαυσιν θὰ φύγῃ τελείως ἀνικανοποίητος εἶνε μιὰ τέχνη δημιουργημένη ἀπ' τὸ θρησκευτικὸν καθολικὸν λαὸν τοῦ Tyrol, καὶ ἀποτείνεται στὸ λαὸν, ποὺ γεμάτος κατάνυξιν παρακολουθεῖ τὸ θεῖον δράμα. Εἶνε τέλος ἕνα τεράστιον ἐθνολογικὸν κεφάλαιον σωζόμενον ἀπ' τὴν λαϊκὴν παράδοσιν. Οἱ παραστάσεις αὐτῆς ἔχουν ἐνδιαφέρον ὄχι γιὰ ὅσους θέλουν ἀπλῶς νὰ κυττάζουν καὶ νὰ εὐχαριστηθοῦν ἀπὸ τὸ θέαμα, ἀλλὰ γιὰ ὅσους εἶνε ἱκανοὶ νὰ μελετήσουν καὶ νὰ διεισδύσουν στὸ μυστικὸν μιᾶς ἐποχῆς θαυμαστῆς, μέσα στὴν ἱστορίαν τοῦ θεάτρου καὶ τῆς ἀνθρωπότητος.

Αἰσθητικὴ ἀπόλαυσις ἀπὸ θερησκευτικὸν ἔργο μπορεῖ νὰ βρῇ κανεὶς κυρίως στὶς παραστάσεις τοῦ Σάλτσμουργκ. Ἡ ὥραιότερη αὐτῇ πόλιν τῆς τέχνης καὶ τοῦ καθολικισμοῦ δίνει καθεὺν χρόνον τὴν ἐποχὴν τῶν καλλιτεχνικῶν γιορτῶν θερησκευτικὰ ἔργα. Γυρίζοντας σὲ παλαιότερες ἐποχὰς ποὺ τὸ λειτουργικὸν δράμα ἐπαίετο ἐντὸς τῆς ἐκκλησίας, ἀνέβασε ἔργο μὲ σκηνὴν τὸ Tyrol Βῆμα τοῦ Ναοῦ τοῦ Κολλεγίου. Μεγαλοπρεπὴς ἦταν ἡ ἀπόδοσις καὶ οἱ εἰσπράξεις διετεθήσαν γιὰ τὴν ἐπισκευὴν τοῦ ναοῦ.

Ἡ μεγάλη ὅμως ἐπιτυχία τοῦ Σάλτσμουργκ εἰς τὸ θερησκευτικὸν εἶδος εἶνε ὁ «Iederman» παλὰ ἡθολογία τοῦ Μπῶ Τζόνσον διασκευασμένη ἀπ' τὸ Χόφμανσταλ, παίζεται μπρὸς στὶς πύλας τῆς μητροπόλεως. Ὁ μεγάλος βιρτουόζος τῆς σύγχρονης σκηνοθετικῆς τέχνης Μᾶξ Ράινχαρντ μέσα στὸ γύρω μπαρόκ πλαίσιον τοῦ ναοῦ συνθέτει εἰκόνες ἀσύγκριτες. Ἡθοποιοὶ μὲ κοστούμια βαρεῖα ὅλο βαθιὲς γοτθικὰς πτυχώσεις, θυμίζουν μεσαιωνικὰ ξυλόγλυπτα ἀγάλματα. Ἡ ἐμφάνισις τοῦ θανάτου στὸ «Iederman» εἶνε σὰ ζωντανεμένη μορφή «Νεκρικῶν χορῶν» ἀπὸ κάποιο θαυμαστὸν ὑελούργημα. Θέαμα ὑποβλητικόν· στὸ ὁποῖον ἡ σκηνοθετικὴ μεγαλοφυΐα μὲ τὰ εὐρήματά της σκορπίζει τὸ δέος καὶ συγκίνησιν ποὺ δὲν κατάρθωσαν νὰ δώσουν στὸ ἔργο αὐτὸ οὔτε ὁ παλῆς συγγραφεὺς Μπὲν Τζόνσον, οὔτε ὁ σύγχρονος διασκευαστὴς Χόφμανσταλ.

Μιὰ ἀκόμη ἀξιόλογον θερησκευτικὴν παράστασιν εἶνε τὸ «Μυστήριον» τοῦ Arnould Grebau ποὺ ἐπαναλαμβάνει ἐφέτος σὲ ὑπαίθριον παραστάσει ἡ Γαλλία. Μπρὸς τὸ παρισινὸν καθεδρικὸν ναὸν τῆς Παναγίας ἐστήθηκαν σκηνογραφίαι ταυτόχρονα (Simultanés) κατὰ τὸ μεσαιωνικὸν σύστημα. Ὀγδοήκοντα προβολεῖς ἐξασφαλίζουν τὸν ἄπλετο φωτισμὸν καὶ τὴν ἀνετη ἀλλαγὴν τῶν σκηνῶν. Ἡθοποιοὶ ἀξίας συνεργάζονται καθὼς καὶ 400 βουβὰ πρόσωπα. Διαλεγμένους χρυστάλινους φωνῆς ἀποτελοῦν τὴν χορωδίαν γιὰ τὰ κόρα τῶν

Ἀγγέλων. Οἱ πύλας τῆς ἐκκλησίας, τὸ μουσικὸν ὄργανον καὶ οἱ καμπάνες χρησιμοποιοῦνται μὲ ἐπιτυχία. Πρὸ παντὸς δὲ ἐξαιρετικὰ συνετέλεσε νὰ δοθῇ ὁ κατὰ τὴν ἀλλήλῃ τόνος εἶνε ἡ μουσικοπαθὴς ἀτμόσφαιρα ποὺ δημιουργεῖ τὸ γοτθικὸν ἀριστοῦργημα τῆς Παναγίας τῶν Παρισίων. Τὸ Μυστήριον τοῦ Grebau ἂν καὶ θεωρεῖται τὸ ἀξιολογώτερον δράμα τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Μεσαίωνα, δὲν κατάρθωσε νὰ σκορπίσῃ τὴν δραματικὴν συγκίνησιν. Τὸ ἀνέβασμά του ὅμως ἀπὸ τὸ René Aldebert εἶνε μιὰ ἀπ' τὶς ρωμαλέας προσπάθειες ποὺ τείνουν νὰ ἐλευθερώσουν τὸ θέατρο ἀπ' τὰ στενὰ φιλολογικὰ δεσμά. Μὲ τὰ παλαιὰ αὐτὰ στοιχεῖα πλουτισμένα ἀπ' τὴν σύγχρονον ἐξέλιξιν καὶ συντονισμένα μὲ τὸ ταρινὸν ρυθμὸν, ἐλπίζουν νὰ ἐπιτευχθῇ ἡ θεατρικὴ ἀναγέννησις.

Ἄν οἱ ἐπιδιώξεις αὐτῆς ὁδηγοῦν σὲ λανθασμένην ὁδὸν καὶ βλέπουμε τὸ θεαματικὸν στοιχεῖον νὰ σκεπάζῃ τὸ πνευματικὸν νόημα, ἂς μὴ ξεχνᾷμε ὅτι ἡ ὑπερβολὴ καὶ τὸ λοξοδρόμημα εἶνε συνυφασμένα μὲ τὶς πρώτες ἀντιδράσεις. Γιὰ νὰ φθάσωμε σὲ κάποια σταθερότητα ἀπαιτῆται πολὺς καιρὸς. Ὁ Λεονορμὰν ἀγωνιζόμενος γιὰ τὴν ἐπικράτησιν τῶν ὑψηλῶν θεατρικῶν ἰδανικῶν μᾶς λέει: «Ὁ σύγχρονος καλλιτέχνης, στὸν ὁποῖον ἔλαχεν ὁ κληρὸς τῆς ἀναβιώσεως τοῦ θεάτρου ὀφείλει νὰ καταβάλλῃ ὅλες τὶς δυνάμεις του γιὰ νὰ βρῇ τὸ νέο δρόμον, καθήκον του εἶνε νὰ ὑψώσῃ τὸν πυρσὸν καὶ νὰ φωτίσῃ τὸν δρόμον, καὶ ἂν ὑπάρχουν πολλοὶ δρόμοι νὰ τοὺς φωτίσῃ ὅλους. Ἀλλὰ τὸν πυρσὸν αὐτὸν δὲν μποροῦμε νὰ τὸν ἀνάψωμε παρὰ μόνον χάριν τῶν διαρκεστέρων ἰδανικῶν τῆς ἀνθρωπότητος, τὰ ὁποῖα δὲν βρίσκονται μὲς τὸ στρόβιλον τῆς καθημερινότητος, οὔτε μποροῦν νὰ πεθάνουν ἐξ αἰτίας τῆς. Ἡ ὁδὸς πρὸς τὸ Μεσαίωνα εἶνε μιὰ ἀπ' ὅσας φωτίζουν σήμερον οἱ σύγχρονες ἐπιδιώξεις γιὰ τὸ θερησκευτικὸν θέατρο τοῦ μπορεῖ ν' ἀντλήσωμε μεγάλα τεχνικὰ καὶ ἠθικὰ διδάγματα.

ΚΑΤΕΡΙΝΑ Ι. ΚΑΚΟΥΡΗ

Ἀσπασία Δ. Σαμιωτάκη

Ἡ «Ελληνίς» μετὰ λύπης ἀγγέλλει τὸν θάνατον μιᾶς κατ' ἐξοχὴν φιλανθρώπου δεσποίνης, τῆς Ἀσπασίας Δημοσθένους Σαμιωτάκη. Ἐπὶ μακρὰν σειρὰν ἐτῶν ἐνεργῶς συνεργασθεῖσα εἰς διάφορα φιλανθρωπικὰ ἰδρύματα καὶ μάλιστα εἰς τὸ Ἀσυλὸν τῶν Ἀνιάτων καὶ τὸ Ἀμαλίσιον Ὁρφανοτροφεῖον, τοῦ ὁποῖου διετέλει ἀπὸ ἐτῶν Ἀντιπρόεδρος, διεκρίθη πάντοτε διὰ τὴν λεπτότητα τῶν αἰσθημάτων, τὴν μοναδικὴν τάξιν καὶ τὴν στοργικὴν μέριμναν μὲ τὴν ὁποίαν περιέβαλλε τοὺς ἀδυνάτους. Εἰς τὴν δρώσαν φιλανθρωπίαν ὁ θάνατός της ἀφίνει πράγματι δυσαναπλήρωτον κενόν, διότι σπανίζουν σήμερον τὰ πρόσωπα τ' ἀφιερωμένα εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ πλησίον. Ἡ «Ελληνίς» συλλυπεῖται θερμῶς τὴν οἰκογένειάν της.

Τὰ Ἑκατόχρονα τοῦ Ἀλεξάνδρου Πούσκιν

Ὁ Ἀλέξανδρος Σεργέγιεβιτς Πούσκιν γεννήθηκε στὴ Μόσχα τὴν 26 Μαΐου 1799 καὶ πέθανε στὴ Πετρούπολι τὸ 1837. Ἡ ἀριστοκρατικὴ οἰκογένεια ἀπ' τὴν ὁποῖαν καταγόταν ἐμφανίστηκε στὴ Ρωσσία τὴν ἐποχὴ τοῦ Ἀλεξάνδρου Νιέβσκι. Στὶς φλέβες τοῦ Πούσκιν ἔτρεχε Ἀφρικανικὸ αἷμα. Ἡ μητέρα του ἦταν ἐγγονὴ τοῦ Ἀβησσυνοῦ πρίγκηπος Ἀνρίβα τοῦ «Μαύρου τοῦ Μεγάλου Πέτρου, στὸν ὁποῖο ἐδόθηκε ὁ τίτλος τοῦ Στρατηγοῦ τῆς φρουρᾶς».

Ὁ Πούσκιν ἀνατράφηκε ἀπὸ Γάλλους καὶ Γαλλίδας παιδαγωγούς, καὶ γνώριζε θαυμάσια ἀπ' τὴ τρυφερὴ του ἡλικία Γαλλικὰ καὶ Ἀγγλικά. Ἀπ' τὶς ἀφηγήσεις ὅμως τῶν Ρωσικῶν μύθων καὶ θρύλλων ποὺ τοῦ διηγούνταν—ἡ πιστὴ του νιάνια (νταντᾶ του)—ποὺ τὸν παρακολούθησε στὴν ἐξορία του, ὁ ποιητὴς διατήρησε πολλὰς λαϊκὰς ἐκφράσεις ποὺ στιχοῦργησε στὰ λαϊκὰ τραγούδια του.

Στὰ πρῶτα χρόνια τῆς νεότητός του ὁ Πούσκιν ζοῦσε τὴν ἀτακτὴ ζωὴ ποὺ περνοῦσαν τὰ πλούσια παλικάρια τῆς Πετρονύλεως. Ἐγγραφε καὶ κυκλοφοροῦσε «σκανδαλώδη ἐπιγράμματα» ποὺ ἔθιγαν ὑψηλὰ πρόσωπα. Μετὰ τὸ ἀντιθρονησκευτικὸν του ποίημα «Γαβριηλὶς» ποὺ προκάλεσε μεγάλο σκάνδαλο ὁ τσάρος Ἀλέξανδρος ὁ Α' τὸν ἐξώρισε στὸ Αἰκατερινουπόλιν τῆς μεσημβρινῆς Ρωσσίας. Ὑστερὰ τὸν μετέφεραν στὴ Καύκασο. Ἐκεῖ ἀποκαλύφθηκε ἡ μεγάλη δύναμις τῆς φαντασίας τοῦ ποιητοῦ. Ἀπὸ τὴν Καύκασο τὸν ἔστειλαν στὸ Κισενιόφ, καὶ κατόπιν στὴν Ὀδησσὸ—ἐλληνικὴ παροικία. Ἐκεῖ ὁ Πούσκιν ἔγραψε τὸ ποίημά του γιὰ τὴν Ἑλλάδα. Ἐπειδὴ ὅμως ἐξακολουθοῦσε νὰ γράφῃ σκανδαλώδη ποιήματα ὁ Τσάρος διέταξε τὴ διαγραφὴ τοῦ Πούσκιν ἀπ' τὸ Ὑπουργεῖο τῶν Ἐξωτερικῶν καὶ τὴ μεταφορὰ του στὸ πατρικὸ του κτῆμα Μιχαηλόβσκοε, ὅπου τὸν ἠκολούθησε καὶ ἡ πιστὴ του «νιάνια». Ἐκεῖ «στὴν ποιητικὴν του μοναξιά» ὁ Πούσκιν ἔγραψε τὰ περισσότερα ἀπ' τὰ ἀριστουργήματά του. Ἡμεῖς οἱ «ἐκ Ρωσσίας Ἑλληνες» ποὺ ἐδιабάσαμε καὶ διδασθῆκαμε τὰ ἔργα τοῦ Πούσκιν ἀναγνωρίζουμε τὸ μεγάλο δημιουργό, αἰσθα-

νόμεθα βαθειὰ ὅλο τὸν πλοῦτο τῆς θαυμαστῆς του ἐμπνεύσεως, τὸ ἄβρο νόημα τῶν στίχων του, μιὰ πραγματικὴ ἀποκάλυψη ὑπέροχης διάνοησης, νιώθουμε τοὺς πονεμένους ἀντίλαλους τῆς ψυχῆς του καὶ τὰ κρυφομυλήματα τῆς καρδιάς του.

Οἱ στίχοι τοῦ Πούσκιν μοιάζουν μὲ τὴ θλιμμένη ψυχὴ τοῦ κόσμου, ποὺ περνάει μέσα στὴν πνοὴ τοῦ Μπετόβεν.

Ἡ γλαφυρότητα τοῦ ρυθμοῦ τῶν στίχων του, μᾶς συναρπάζει, μᾶς συγκινεῖ, ὡς τὰ δάκρυα.

Κάθε καλοκαῖρι καὶ μετὰ τὴ λήξη τῆς ἐξορίας του καὶ τὴν ἐπαναφορὰ του στὴν Πετρούπολι ποὺ ἔγινε μετὰ τὸν γάμο του, ὁ Πούσκιν ἀποσύρεται στὸ χωριὸ του Μιχαηλόβσκοε. Ἐκεῖ ἔγραψε τὶς περισσότερες στιχοῦργιές του τραγωδίες ποὺ τὸν ἀπεθανάτισαν, καὶ τὸν ἀνέδειξαν «ἀστέρα εἰς τὸ διεθνὲς στερέωμα» μαζί μὲ τὸν Σαίξπηρ, τὸν Μπάϋρον, τὸν Γκαίτε, τὸν Σίλλερ, τὸν Σατωβρυάνδο καὶ τὸν Οὐγγά. Ἄν δὲν ἀπέθνησκε τόσο νέος—στὴν ἀκμὴ τοῦ ταλάντου του, ὁ Πούσκιν πόσα ἀριστουργήματα δὲ θάχε ἀκόμα δημιουργήσει! Ὁ Ντοστογιέβσκι ἐκθειάζοντας τὸ ταλέντο τοῦ Ρώσου ποιητοῦ, λέγει τὰ ἑξῆς χαρακτηριστικά: «Ὁ Πούσκιν ὅπως καὶ ὁ Δάντης—ἐχάραξε τὸ δρόμο τῆς λογοτεχνίας καὶ τῆς ποίησης ποὺ πρέπει ν' ἀκολουθήσωμε, συμπληρώνοντας τὸ ἔργο του ποὺ δὲν πρόφτασε ν' ἀποτελειώσῃ».

Τὰ κυριώτερα ἔργα τοῦ Πούσκιν εἶναι τὸ Σπίτι τῆς Κολόμπας, Ντουμπρόβσκι, οἱ Μικρὲς τραγωδίες—οἱ Ἀτσίγγανοι, Ἀφηγήσεις τῶν Μπέλκων—ἡ Κόρη τοῦ Στρατηγοῦ, ὁ Δὸν Ζουάν, ὁ Κόμης Νούλλων ἡ Πόλτοβα οἱ ἀριστουργηματικὲς του μελοδραματικὲς τραγωδίες Ροῦσλαν καὶ Λιουδμήλα, Ντάμα Πίκα ἡ τὸ Μυστήριον τῶν τριῶν χαρτιῶν—ὁ Μπορίς Γουντουκὼφ καὶ ὁ Εὐγένιος Ὁτέγκυ θεωροῦνται τὰ διαμάντια τῆς Ρωσικῆς ποιήσεως. Ὁ Εὐγένιος Ὁτέγκυ εἶναι ἡ ἀπεικόνισις μιᾶς ἐποχῆς. Ὁ ἥρωας τοῦ Πούσκιν ὁ αἰώνιος Δὸν Ζουάν ποὺ πέρασε δυὸ μῆνες τοῦ καλοκαιριοῦ σ' ἓνα γραφικὸ χωριὸ τοῦ Βόλγα ἀγαπήθηκε τρελλὰ ἀπ' τὴ ρωμαντικὴ Τατιάνα κόρη ἑνὸς

ἀπόστρατου συνταγματάρχου. Σ' ἓνα τῆς γράμμα ἡ κοπέλλα τοῦ ζήτησε συνέντευξιν κάτω ἀπὸ τὶς φυλῶρες. Ὁ Εὐγένιος Ὁτέγκυ, ἀπάντησε σὰ δειλὸ κορίτσι «ποὺ ἔτρεμε σὰν τὰ φύλλα τὸ φθινόπωρο» πὼς δὲν εἶναι φτιαγμένος γιὰ οἰκογενειακὴ ζωὴ, πὼς τὸν τρομάζουν τὰ καθήκοντα τοῦ γάμου, καὶ πρόσθεσε πὼς οἱ κοπέλλες πρέπει νὰ εἶναι περισσότερο ἐπιφυλακτικὲς, καὶ νὰ μὴν ἐκτίθενται μὲ τοὺς ἄνδρες, γιατί παρεξηγοῦνται κινδυνεύουν νὰ χαθοῦν, καὶ νὰ χάσουν ὅτι πολὺτιμο ἔχουν στὸν κόσμο. Τὸ μάθημα ἦταν πολὺ βαρὺ. Ἀπελπισμένη—ἐξουθενωμένη ἠθικῶς ἡ Τατιάνα, ἀπαρηγόρητη γιὰ τὴν περιφρόνησιν ποὺ τῆς δείχνει ὁ πρῶτος ἄνδρας ποὺ ἀγάπησε κλείνεται στὸ σπίτι της καὶ λυώνει ἀπὸ μαρασμό. Ὁ Ὁτέγκυ ὅμως ἀρχίζει νὰ παίξῃ «τὸ ἐρωτικὸ παιχνίδι του» μὲ τὴ φιλάρεσκην Ὀλγα—ἀδελφὴ τῆς Τατιάνας—καὶ φλερτάρῃ μαζί της προκλητικὰ. Ὁ ἀρραβωνιαστικὸς τῆς Ὀλγας ὁ ρωμαντικὸς ποιητὴς Λέρμενταιρ, προκαλεῖ τὸν Ὁτέγκυ σὲ μονομαχίαν. Ὁ τελευταῖος ὅμως ποῦναι «δεινὸς ξιφομάχος», σκοτώνει τὸν ἀντίπαλό του, τὸ εἰδύλλιο τῆς Ὀλγας τελειώνει μέσα στὴν ἀγωνία καὶ τὰ δάκρυα.

Ὁ Ὁτέγκυ φεύγει «σὰν τὸν κλέφτη» ἀπ' τὸ γραφικὸ χωριὸ τῆς Τατιάνας. Ξαναρχίζει στὴν Πετρούπολι τὴν ἀτακτὴ ζωὴ ποὺ ζοῦσε πρὶν, συνεχίζοντας τὶς ἀτέλειωτες ἐρωτικὲς του περιπέτειες.

Τὰ χρόνια κυλοῦν...

Σ' ἓνα χορὸ στὴν Πετρούπολι—δεκαεπτὰ χρόνια ἔχουν περάσει—ὁ Εὐγένιος Ὁτέγκυ συναντᾷ τὴν Τατιάνα... Εἶναι μεγάλη κυρία, ὡραία, πλούσια. Ἐχει πέραση στὸν κόσμο. Εἶναι γυναίκα ἑνὸς στρατηγοῦ... Σ' ὅλα τὰ κοσμικὰ σαλόνια ποὺ συχνάζει βλέπει τὴν γυναῖκα ποὺ περιφρόνησε στὰ νιάτα της. Καὶ εἶναι τόσο ἐλκυστικὴ ἡ Τατιανή! Δὲ μοιάζει μὲ καμμιά γυναῖκα ἀπὸ κεῖνες ποὺ ὁ Ὁτέγκυ γνώρισε! Τὴν ἐρωτεύεται τρελλὰ, τῆς στέρνει ἐρωτικὰ γράμματα καὶ κεῖνη τὰ ἐπιστρέφει χωρὶς ν' ἀνοίξῃ κἄν, Ἀπελπισμένος τὴν παρακαλεῖ μέσον μιᾶς φίλης της νὰ τοῦ δώσῃ μιὰ συνέντευξιν, γιὰ νὰ τῆς ἐξομολογηθῇ τὸν ἐρωτὰ του... καὶ νὰ δικαιολογηθῇ γιὰ τὴν ἀκαταλόγιστη διαγωγή του...

Ἡ Τατιάνα, ποὺ θέλει νὰ κόψῃ κάθε δεσμό μαζί του, τὴν παραχωρῇ αὐτῇ τὴ συνέντευξιν... Τὸν ἀφίνει νὰ μιλήσῃ πρῶτος—ὕστερα τοῦ λέει:

—Ἐλπίζω νὰ τελειώσατε τὴν ἐξομολόγησίν σας. Τώρα εἶναι ἡ δική μου ἡ σειρὰ. Καὶ προσθέτει:

Ἦταν ἡ ἀγέρη ἀνάλαφρο πόθο, καημὸ γεμᾶτο, Μέσα σὲ θάμπες χάνονται ἡ ἀλαργινὰ βουνά. Ἦμουνε μπουμποῦκι τρεμουλιαστό, δροσᾶτο, Νὰ πλεκτῶ λαχτάρισα μὲ λόγκι ἐρωτικά... Ἦταν μιὰ βραδιὰ σὰν αὐτὲς ποὺ λείει τὸ παραμῦθι Βραδυὰ ποὺ ἡ καρδιὰ γοργὰ χτυπάει στὰ στήθη. Μοσχοβολοῦνε ἡ ὄνειρα μυρίζαν τὰ λουλούδια. Ἦτανε νύχτα τραγουδιοῦ...

Θυμᾶσθε;

Ἡ Τατιάνα θυμίζει στὸν Ὁτέγκυ τὰ παλαιὰ, τὴν περιφρόνηση στὸν ἐρωτὰ ποὺ τοῦ προσέφερε, τὸ ἐρωτικὸ παιχνίδι ποὺ ἔπαιξε μὲ τὴν ἀδελφὴ της, τὴν τραγικὴ μονομαχίαν καὶ τὸ θάνατο τοῦ ἁμοιουροῦ ποιητῆ ποὺ δὲν εἶχε συμπληρώσει τὰ εἰκοσιτρία του χρόνια. Ἐπαναλαμβάνει τὰ λόγια τοῦ Ὁτέγκυ καὶ λέει γιὰ συμπέρασμα:

Εἶναι ἀργά... πολὺ ἀργά... Ὁρκίστηκα νὰ μείνω πιστὴ στὸν ἄνδρα μου... Βλέπετε δὲν ἔχουμε πιά τίποτε μαζί νὰ ποῦμε. Καὶ τοῦ ἔδειξε τὴ πόρτα.

Ὁ Ὁτέγκυ ἀπέθανε ἀπὸ μαρασμό γιατί τὸν ἔδιωξε ἀπὸ κοντὰ της ἡ μόνη γυναίκα ποὺ ἀγάπησε καὶ ποὺ τοῦ ἀντιστάθηκε στὴ ζωὴ του.

Στὴ Μόσχα ὅταν οἱ «Φίλοι τῶν Ρωσικῶν Γραμμάτων» ὠργάνωσαν τὶς ἐορτὲς τοῦ Πούσκιν, ὁ Ἰβάν Τουρκιένιεφ ἐξύμνησε τὸν ποιητὴ γιὰ τὴ μεγάλη εἰλικρίνεια «ποὺ διέπει τὸ ἔργον του»—τὴ γλαφυρότητα τῶν ρυθμῶν τὴν ἀπλότητα «τῆς λογικῆς τοῦ συναισθήματος» ποὺ χαρακτηρίζει τοὺς καλοὺς καὶ εὐγενικοὺς Ρώσους. «Ὁ Πούσκιν—εἶπε στὸ μνημειώδη λόγο του ὁ Τουρκιένιεφ—ἀνεξήγησε παντοῦ τὴν ἀλήθειαν, καλλιέργησε τὴν ποίησιν σὰν ἓνα σπάνιο λουλούδι τοῦ θερμοκηπίου. Καὶ στὰ ἔργα ἀκόμα τοῦ πεζοῦ λόγου ἦταν λεπτὸς καὶ εἰλικρινής... ἔφθανε πολλὰς φορὲς ὡς τὴν ὁμότητα.

Ὁ Τουρκιένιεφ ἀνέφερε κριτικὲς τοῦ Μεριμέ, καὶ τόνισε πὺς κανεῖς ποιητὴς τῆς ἐποχῆς, δὲν εἶχε τὴν ὠμὴ εἰλικρίνεια τοῦ Ποῦσκιν. Ὡς παράδειγμα ἀνέφερε τὸν Δὸν Ζουάν του, ὡς ἕνα ἀπ' τὰ ἀριώτερα ἔργα του.

Ὁ Μπόρις Γούντουκωφ ποὺ ἐμελοποίησε ὁ Μουσόρσκη, καὶ ὁ Εὐγένιος Ὀτέγκυ, τὸ μελόδραμα τοῦ Τσαϊκόβσκη, θεωροῦνται διαμάντια τῆς Ρωσικῆς ποίησης. Τὸ πρῶτο τὸ ἀπετελείωσε ὁ ποιητὴς τὸ φθινόπωρο τοῦ 1825 στὸ χωριὸ τοῦ Μιχαηλόβσκη «μέσα στὴν εὐεργετικὴ του μοναξιά» ὅπως συνήθιζε νὰ λέγῃ στοὺς φίλους του.

**

Ὁ Ποῦσκιν ποὺ στὶς πρῶτες ποιητικὲς συνθέσεις ἦταν ὑπὸ τὴν ἐπιρροὴ τῶν ξένων ἄσων τῆς ποίησης, μὲ τὸν καιρὸ ξαναβρίσκει τὸν ἑαυτὸ του. Γίνεται ὁ κατ' ἐξοχὴν Ρώσος ποιητὴς, ὁ ὕμνητὴς τῆς στέπας, ὁ γνώστης τῆς Ρωσικῆς ψυχῆς. Τραβήχθηκε ἀπ' τὴν τύρβη τῆς κοσμικῆς ζωῆς γιὰ λίγα χρόνια μαζί μὲ τὴν πιστὴ του «νιάνια», ποὺ τὸν ἀκολουθοῦσε στὴν ἐξορία του—στοὺς δυὸ σταθμοὺς τῆς ζωῆς του. Καὶ στὸ χωριὸ του, δημιουργεῖ τὰ ἀριστουργήματά του στιχουργεῖ τὰ παραμύθια καὶ τοὺς θρύλλους μὲ θέμα τὴς Καυκασιανῆς παραδόσεως ποὺ τοῦ διηγεῖται ἡ ἀφοσιωμένη του γηοῦλα ποὺ τὸν παρηγοροῦσε στὶς δυσκολότερες στιγμὲς τῆς ζωῆς του μὲ τὴν παροιμιώδη τῆς ἀπλότητά καὶ τὴ μητρικὴ στοργή της.

Ὁ μεγάλος Ρώσος ποιητὴς, ποὺ δόξασε τὴ Ρωσσία, ἔγραψε ὁ Τουρκιένιεφ, εἶναι «ὁ ἄξων τῆς Ρωσικῆς Τέχνης, ὁ πλανήτης γύρω στὸν ὁποῖον κινοῦνται οἱ δορυφόροι τῆς ποιήσεως». Ὁ Ποῦσκιν—λέγει—ἐδημιούργησε τὸν περίφημο μονόλογο τοῦ Φίλαργύρου Ἰππότου τὸν ὁποῖον καὶ ὁ Σαίξπηρ θὰ ἦταν ὑπερήφανος νὰ ὑπογράψῃ. Κεῖνο ποὺ εἶναι ἀξιοσημείωτο στὸν Ποῦσκιν εἶναι τὸ πάθος ποὺ ἐναρμονίζεται μὲ τὴν ἡρεμία καὶ τὴ γαλήνη ποὺ ἀποτελεῖ τὴν πραγματικὴ του προσωπικότητα.

Ὅπως ὁ Δάντης διαμόρφωσε τὴ Ρωσικὴ γλῶσσα τὴν ἐξεδάνικε, δημιούργησε τὴν Ρωσικὴ φιλολογία ποὺ συνέχισαν οἱ μεταγενέστεροι ποιηταὶ καὶ συγγραφεῖς.

Εἶχε πῆ κάποτε:

«Ἡ ψυχὴ μου εὐρύνθηκε. Αἰσθάνομαι ὅτι τώρα μόνο μπορῶ νὰ δημιουργήσω κάτι καλόν». Δυστυχῶς μιὰ σφαῖρα περιστροφῆς—μονομάχησε μὲ τὸ γυναικάδελφόν του, νόθο γιόν τοῦ Ὀλλανδοῦ πρέσβους Δαντὲς—διέκοψε τόσο νωρὶς τὴν ἀνθιστὴν τοῦ ταλέντου του ποὺ εἶχε φθάσει στὸ ζενίθ.

**

Θ' ἀναφέρωμεν λίγα λόγια γιὰ τὴν γυναῖκα τοῦ ποιητοῦ, τὴ Νατάλια Ποῦσκιν, τὴν ὥραιο τὰ τέτη συντροφισσά του ποὺ ὑπεργαποῦσε ἄλλὰ καὶ ζήλευε φοβερά

Ἡ Νατάλια Τιντσαρίτα Ποῦσκιν ἦταν θαυμασίας καλλονῆς ὅπως ἀναφέρουν οἱ χρονολογῶν τῆς ἐποχῆς. Ἡ μελαγχολικὴ ἔκφρασις τῶν ματιῶν της, τὴν ἔκανε ἀληθινὰ γοητευτικὴ. Ἦταν ὅμως ὑπερβολικὰ φιλάρεσκος καὶ ἐπιπολαία. Ἡ εἰκόνα της ποὺ ἀπεθανάτισε ἕνας διάσημος καλλιτέχνης Ρώσος εἶναι ἕνα ἀριστούργημα. Στὸ ἀλαβάστρινο ντεκολτέ της ποὺ κλείνῃ ἔμπρὸς μ' ἕνα σύμπλεγμα φιδιῶν ποὺ φιλοῦνται ὁ ζωγράφος θέλησε νὰ δώσῃ συμβολικὴ σημασία.

Ἡ ἐπιπολαιότητα, ἡ φιλαρέσκεια τῆς ὥραίας αὐτῆς γυναίκας, ποὺ δὲν ἦταν ἔξυπνη καὶ ποὺ ἔσπρωξε τὸν ἄνδρα της στὴ μοιραία μονομαχία ποὺ τοῦ στοίχησε τὴ ζωὴ, ἦταν παροιμιώδης. Ἡ μανία τῆς ἐπιδείξεως, ἡ κοσμικὴ της ἐμφάνισις, ἡ ἀγάπη της γιὰ τὸ λοῦσο, τὴν ἀπασχόλησαν διαρκῶς, τὴν ἔκαναν ἀπαιτητικὴ, νευρικὴ. Ἡ ὑπερβολικὴ δὲ κοκεταρία της ἀνάγκασαν τὸν ποιητὴ νὰ τὴν συνοδεύει παντοῦ. Τὸν ἔβλεπε κανεῖς—ὅπως λένε οἱ χρονολογῶν τῆς ἐποχῆς—ἀκουμπισμένο σὲ μιὰ πόρτα νὰ τὴν παρακολουθεῖ μὲ τὸ ἀνήσυχο θολωμένο βλέμμα του, ἐνόσω ἔκείνη τριγυρισμένη ἀπ' τὸ κύκλο τῶν θαυμαστῶν της, δὲν τὸν πρόσεχε καν... δὲν ἀντιλαμβάνονταν τὴν μελαγχολία του, καὶ τὸ ἠθικόν του μαρτύριό ποὺ ὑπέφερε.

Ἡ πολυδάπανη ζωὴ της Πετρούπολης, ἐξαντλοῦσε οἰκονομικὰ τὸν Ποῦσκιν, οἱ ἀγρυπνίες, ἡ ζήλεια καὶ ὁ ἐκνευρισμὸς τῆς ζωῆς τὸν ἐξασθενοῦσε σωματικὰ ἀφαιροῦσε τὴ ψυχραιμία του, σκοτώνανε μέσα του τὴν πνοὴ τῆς δημιουργίας.

Τοὺς τελευταίους μῆνες, πρὶν ἀπὸ τὴ μονομαχία δὲν μπορούσε πιά ὁ ποιητὴς νὰ γράφῃ.

Ἐπειδὴ δὲ προπωλοῦσε στοὺς ἐκδότες ποὺ τὸν ἐκμεταλλεύονταν τὴν πνευματικὴ του παραγωγή, βρισκότανε σὲ οἰκονομικὴ ἀδιέξοδο.

Ἡ ἐπιπολαιότητα τῆς γυναίκας του, τὰ ἀνώμαλα ὑβριστικὰ γράμματα ποὺ τοῦ ἔστελναν οἱ ἐχθροὶ του τὸν ἐξουθενῶσαν, τὸν σύντριβαν ἠθικὰ.

Πρὶν ὅμως πεθάνει ὁ Ποῦσκιν, ὅταν αἰσθάνθηκε τὸν ἑαυτὸ του λίγο καλλίτερα ὕστερα ἀπ' τοὺς πόνους καὶ τὴ φοβερὴ αἰμορραγία ποὺ ἐποκολούθησαν μετὰ τὴ μονομαχία ὁμολόγησε πὺς ἡ γυναῖκα του ἦτανε τιμία καὶ πὺς κείνος ὁ ἴδιος τὴν εἶχε παρεξηγήσει, λόγῳ τῶν συγκοφαντιῶν καὶ καταγγελιῶν καὶ δημοσιευμάτων τῶν ἐχθρῶν του, ποὺ κηλίδωναν τὴν ὑπόληψιν τῆς γυναίκας του καὶ τὴ δική του.

**

Ἡ ζωὴ τοῦ Ποῦσκιν μοιάζει μὲ καταιγίδα ποὺ ξεσπάει στὴ στέππα. Ὁ ποιητὴς ὑποφέρει πλήττει μέσα στὰ ἀριστοκρατικὰ σαλόνια, ἀπεχθάνεται τὴν κοσμικὴ ζωὴ. Οἱ φοβερὲς οἰκονομικὲς δυσχέρειες ποὺ περνοῦνε τὸν δηλητηριάζουν, τὸν βασανίζουν χωρὶς νὰ μπορέσουν νὰ σβύσουν ἢ νὰ μειώσουν τὸ μεγάλο του τάλαντο. Ὁ Ποῦσκιν δὲν πέθανε... δὲ θὰ πεθάνει ποτὲ ὅπως ὅλοι οἱ ἄσσοι τοῦ πνεύματος. Τὸ δηλητήριο ποὺ ἐφαρμάκεψε ὅλους τοὺς ἄλλους ῥωμαντικούς δὲ σκότωσε τὴ ψυχὴ του ποὺ ἐπέζησε μέσα στοὺς ἀθάνατους τοὺς στίχους.

Ἡ δόξα του ἀναζή... ὕστερα ἀπὸ ἑκατὸ χρόνια στὶς ψυχὰς τῶν Ρώσων ποὺ τὸν ἐλάτρευαν, στὶς καρδιὰς τῶν «ἐκ Ρωσσίας Ἑλλήνων» ποὺ ἐνίσωσαν μέσα στὴ νοσταλγικὴ τους εἰλικρίνεια τὴν ὑπέροχὴ του διάνοξη τὴς ἐπικῆς ἀστραπῆς τοῦ μεγάλου ταλέντου του.

ΕΛΕΝΗ ΣΙΦΝΑΙΟΥ (ΝΤΑΙΖΗ)

Τὰ ἑκατὸ χρόνια τοῦ Ποῦσκιν ἐωρτάσθησαν σὲ ὅλη τὴν Εὐρώπην μὲ μεγαλοπρέπεια καὶ ἐπιβλητικότητα. Ἀλλὰ καὶ ἡ Ἑλλὰς δὲν καθυστέρησε στὸν ἐορτασμὸ τῆς ἐκατονταετηρίδος τοῦ ποιητοῦ. Ἡ Ἑταιρεία τῶν Ἑλλήνων λογοτεχνῶν ὁργάνωσε τὸ φιλολογικὸ μνημόσυνο τοῦ δαιμονίου ποιητοῦ στὰ «Ὀλύμπια» μὲ διηλητὴ τὸν κ. Ἐλευθερουδάκη, μὲ ἀπαγγελίας τῆς Μυρτιώτισσας καὶ μουσικὴ ἐκτέλεση ἀπὸ τὸν καλλιτέχνη κ. Στεφανίδην.

Ἡ Ρωσικὴ πρεσβεΐα ἐώρτασε μὲ μεγαλοπρέπεια τὰ ἑκατὸ χρόνια τοῦ ἄσπου τοῦ Ρωσ-

σικοῦ πνεύματος. Ἐπακολούθησαν ἀπαγγελίες τῆς Μυρτιώτισσας. Ἐτραγοῦδισαν θαυμάσια οἱ καλλιτέχνες τοῦ τραγουδιοῦ Μοζοῦκιν καὶ Τόττης Στεφανίδης κομμάτια ἀπ' τὰ μελοδράματα Ντάμα Πίκα, Εὐγένιος Ὀτέγκυ καὶ Μπορίς Γούντουκωφ (Μουσόρσκη Ρίψκυ, Κορνακῶφ καὶ Τσαϊκόβσκη).

Ἡ Ρωσσοελληνικὴ Ἐνωσις ἐώρτασε ἐπίσης πανηγυρικὰ τὴν ἐκατονταετηρίδα τοῦ ποιητοῦ μὲ ὀμιλητὸς τὸν γνωστὸν λόγιον κ. Λέφαν καὶ πολλοὺς Ρώσους διανοομένους. Ἐπηρεολούθησαν ἄσματα, ἀπαγγελίες ἀπὸ λογοτέχνες ποιημάτων τοῦ Ποῦσκιν.

Ὁ γνωστὸς γλύπτης κ. Δημητριάδης ὁ Ἀθηναῖος, προσέφερε εἰς τὴν Ρωσσοελληνικὴν Ἐνωσιν τὴν θαυμασίαν προτομὴν τοῦ Μεγάλου ποιητοῦ. Τὸν προσεφώνησεν ὁ κ. Λέφας εὐχήθηκε ὅπως ἡ ἀριστουργηματικὴ αὐτὴ προτομὴ τοῦ Ποῦσκιν τοποθετηθῇ στὴν ὁμώνυμη πλατεῖα τῆς Μόσχας, ἀντικρὺ στὸν ἀνδριάντα τοῦ ποιητοῦ ποὺ ἀνήγειραν οἱ Φίλοι τῶν Ρωσσοκῶν γραμμάτων, τιμώντας «τὸν ἀστέρα τοῦ διεθνοῦς στερεώματος—τὸν Ρώσον δαιμόνιον ποιητὴν.

Ε. Σ.

ΥΠΟ ΤΗΝ ΠΡΟΕΔΡΙΑΝ ΤΗΣ Α. Β. Υ. ΤΗΣ ΠΡΗΓΚΗΠΗΣΣΗΣ
ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗΣ
ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΩΝ ΖΩΩΝ 1916
4 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ

Ἡ Ὁργανωτικὴ Ἐπιτροπὴ τῆς Π.Η.Ζ. κατήρτισεν ἐν γενικαῖς γραμμαῖς τὸ πρόγραμ. α τοῦ ἐορτασμοῦ τὸ ὁποῖον θὰ δημοσιευθῇ εἰς τὸν Τίπον ἐν πάσῃ λεπτομερείᾳ προσεχῶς. Ἐν τῷ μ. ταξὶ ἡ ἐπιτροπὴ ἐπικαλεῖται τὴν ἀρωγὴν ὅλων τῶν ἐνδιαφερομένων, μελῶν τῆς Ἑταιρείας Προστασίας τῶν Ζώων καὶ ἀναγνωστῶν τοῦ «Φίλου τῶν Ζώων», ἐπὶ τῶν ἑξῆς:

1) Νὰ ὀμιλοῦν εἰς τὸν κύκλον τῶν γνωστῶν καὶ φίλων τῶν διὰ τὴν Παγκόσμιον Ἡμέραν τῶν Ζώων.
2) Νὰ ἀποστείλουν πρὸς τὸν κ. Χαρίλαον Δαγουνάκη τῆς Ὁργανωτικῆς Ἐπιτροπῆς (Βουκουρεστίου 23, Ἀθήνας):

α) Συστάσει, ὡς πρὸς τὸ πρόγραμμα τοῦ ἐορτασμοῦ.
β) Διευθύνσει, ἀτόμων καὶ ὁργανώσεων ἐνδιαφερομένων διὰ τὸν ἐορτασμόν, εἰς τὰ ὁποῖα θὰ ἦτο καλὸν νὰ σταθῇ τὸ πρόγραμμα καὶ τὰ σχετικὰ διαφημιστικὰ ἐντυπα.

γ) Συνδρομᾶς διὰ νὰ ἐνισχυθῇ τὸ εἰδικόν Ταμεῖον τῆς Παγκοσμίου Ἡμέρας τῶν Ζώων.

3) Νὰ ἀσχίσουν, ὅσοι δύνανται ν' ἀναλάβουν σχετικὴν πρωτοβουλίαν, προσχεδιάζοντες πρόγραμμα ἐορτασμοῦ δ' αὐτὴν 4ην Ὀκτωβρίου εἰς τὴν πόλιν των, τὸ σχολεῖον των, τὸν σύλλογον των καὶ νὰ ζητήσουν ἀπὸ τὴν Κεντρικὴν Ἐπιτροπὴν ἀποστολὴν ὁδηγῶν.

Εἰς αὐτὰ τὰ σημεία ὅλοι οἱ φίλοι τῆς ἀνθρωπιστικῆς κινήσεως δύνανται νὰ λάβουν μέρος, ἕκαστος ἀναλόγως τῶν μέσων τὰ ὁποῖα διαθέτει. Ἀς ληφθῇ δὲ ὑπ' ὄψιν καὶ μιὰ τελευταία σύστασις: Μὴν ἀναβάλλετε τὴν συνεργασίαν σας. Ἐνεργήσατε εὐθὺς ἀμέσως, διότι μόνον μὲ τὸν τρόπον αὐτὸν θὰ ἐξασφαλισθῇ ἡ ἐπιτυχία τῆς ἐορτῆς.

Νοσταλγίες

Και πείραμε, Σοφία, μόλις ξγείρε ο ήλιος, τόν δρομάκο μας. Τὰ μάτια μας πλανιόνταν μαγεμένα στη γύρω φύση με τις άφταστες όμορφίες. Πέρα τὰ βουνά, πρὸς τὴν Ἀνατολή βυθίζονταν σὲ μιὰ μαβιά άχνη ἐνῶ πειὸ δῶθε στὴ Δύση χρύσιζαν μικρούλια συννεφάκια. Γρύλλοι γέμιζαν με τὴν μονότονη μουσική τους τὸν ἀέρα κι' ἀνακατώνονταν με τις κουβέντες τῶν γύρω μας... Κι' ὅμως τις ψυχές μας τύλιγε ἡ μελαγχολία. Τὸ μάτι σου με λαχτάρα—τόνοιωθα—ζήταγε ν' ἀντικρύσει πέρα μακριὰ στὴ μαβιά άχνη ἓνα κομμάτι θάλασσας βουτηγμένο στὰ χρυσάρια τῆς Δύσης. Κι' ὅμως, Σοφία, ἦταν μακριὰ ἡ πατρίδα μας. Ἀνοιξες τὸ ἀμίλητο ὡς τώρα στόμα σου καὶ εἶπες με συρτή, μελάγχολη φωνή... — Πότε; Πές μου Λιλή, πότε; Βρέθηκα, κάμπο παντοτεινὰ ν' ἀντικρύζω. Κι' ἀπ' τὴν ἄλλη τὸ βουνό, πὸν βλέποντάς το νοιώθω κάτι νὰ με πνίγει. Κι' ἰδίως τὰ βράδυα... Ὡ! Σὰν ξαγρυπνῶ μπρὸς στ' ἀνοιχτὸ παράθυρο πόσο ἀγριεύομαι, Λιλή...

Λές κι' εἶναι κάποιος γίγαντας, κάτι σά γίγαντας καὶ σὰ θεριὸ πὸν θέλει νὰ με ρουφήξει. Λαχτάρησα τὴ θάλασσα τὴν πανώρια, τὴν ἀφρόλουστη νεράϊδα μας. Με τὴ γαλάζια της στολή, τις λευκές βαρκούλες της, τις αὐγουστιάτικες φεγγαροβραδυές, τὰ ὅμορφα δειλινά. Χόρτασα τὸν κάμπο, χόρτασα τὸ βουνό, Λιλή...

Καὶ δὲν σ' ἀπάντησα τότε, Σοφία. Ἐννοιωθα τί νοσταλγοῦσες ποιότερο ἀπὸ τις ὁμορφίες τῆς θάλασσας, καὶ σοῦδωκα δίκηο, πλέριο δίκηο.

Δυὸ ἀστέρια μᾶς ἔγνεψαν ἀπὸ ψηλά. Εἶχαν σκοτεινιάσει τὰ οὐράνια. Ἐλαφρὸς ὁ πέπλος τῆς νύχτας σκέπαζε τὰ γύρω. Εἶχαμε ξεμακρύνει πολὺ.

Τὸ νοιώσαμε καὶ γυρίσαμε. Τώρα γύρω μας ἡσυχία. Μακριὰ ἡ πόλη, μακριὰ τὸ πλῆθος. Οἱ δυὸ μας στὴν ἐρημιά. Με κύτταξες με τὰ μάτια σου—τὰ φωτεινὰ τ' ἀγαπημένα σου μάτια... ἡ ἴδια ἔκφραση ὅπως καὶ πρὶν. Καὶ μοῦ φανέρωσες τὴν κρύφια νοσταλγία σου, Σοφία...

— Λιλή... Τὴν ὥρα τούτη θυμάμαι... Ἐτσι μονάχοι οἱ δυὸ μας, μ' ἐκεῖνον. Μονάχοι... Μὰ δὲν ἦταν γύρω κάμπος, οὔτε βουνά. Ἦταν ἡ θά-

λασσα, ἡ νεράϊδα μας. Πεθύμησα τὴ θάλασσα, Λιλή... Πότε; Πότε θὰ γυρίσουμε;

Καὶ πάλι δὲν σ' ἀπήντησα, Σοφία.

Μόνο μιὰ σκέψη τριγύριζε στὸ μυαλό μου. Πόσον ἐγωῖσμό ἔπρεπε νάκρυβε ἡ μικρή σου, ἡ ἀγαπημένη καρδιά σου... Ὡ! πόσο γιὰ νὰ μὴ σκέπτεσαι, νὰ μὴ ζητᾶς παρὰ μονάχα ἐκεῖνο πὸν ἀν ἐπιθυμοῦσες. Κι' ὅμως, Σοφία. Γύρω σου ἦταν κι' ἄλλοι. Εἴμασταν ὅλοι ἐμεῖς οἱ δικοὶ σου, ἤμουν ἐγὼ πὸν λαχταροῦσα νὰ μείνουμε ὅσο τὸ δυνατόν περισσότερο στὴ μικρὴ πόλη...

Καὶ καθήσαμε στὸ τραπεζάκι, χωριστὰ οἱ δυὸ μας κοντὰ στοὺς ἄλλους. Φῶτα ἐδῶ, κόσμος—πικραθεριστὰ πολλοὶ—κίνησι, θόρυβος...

Πάλι νοσταλγικὸ τὸ βλέμμα σου. πάλι ἀνοιχτὸ βιβλίο ἡ ψυχὴ σου γιὰ μένα, γιὰ μένα πὸν σὲ ξέρω...

Νοσταλγοῦσες, κάτι ὅμοιες βραδυές στὴν πατρίδα. Μέσα στὴν κίνησι, μέσα στὸ θόρυβο; μέσα στὸν κόσμο, μ' Ἐκεῖνον. Δὲν μοῦ μίλησες. Καὶ ἔκανες καλὰ, Σοφία. Γιατὶ με τὰ θλιβερά σου λόγια—καὶ εἶμαι βέβαιη πῶς δὲν μποροῦσες νὰ μιλήσῃς παρὰ θλιμμένα—θὰ μοῦ τάραζες—σὰν πετραδάκι τὴ γαλήνη τῆς λίμνης—τὴν ἄδολη χαρὰ πὸν με πλημμύριζε.

Ἦμουν ἐγὼ ἡ τυχερὴ Σοφία... Δὲν ἦταν ἀνάγκη νὰ κάνω ὀλάκαιρο ταξεῖδι με τὴν φαντασία γιὰ ν' ἀντικρύσω Ἐκεῖνον, Ἐκεῖνος ἦταν κοντὰ μου. Περπατοῦσε πάνω κάτω μπροστὰ μου, ρίχνοντάς μου κρυφὰ βλέμματα, στέλνοντάς μου κλεφτὰ χαμογέλια.

Κι' ἦταν ἄδολη ἡ χαρὰ μου... Καλὰ ἔκανες καὶ δὲν μοῦ τὴν τάραζες, Σοφία...

Καὶ νὰ μας τώρα στὴν πατρίδα. Ἀντικρύζεις τὴν πανώρια σου νεράϊδα, τὴ θάλασσα, με τις βαρκούλες της, τὰ ὅμορφα δειλινά.

Πλέεις σ' ἀνέκοπτη εὐτυχία, χαρούμενο τὸ βλέμμα σου, γελοῦμενη ἡ καρδιά σου... Βρίσκεσαι στὴ θάλασσα κοντὰ, κοντὰ σ' ἐκεῖνον.

Καὶ τώρα, Σοφία, εἰμ' ἐγὼ πὸν νοσταλγῶ... Λαχτάρησα τὰ βουνά—κι' ἄς εἶναι γίγαντες, κι' ἄς εἶναι θεριά—Λαχτάρησα τὸν κάμπο, τὸ κεντρικὸ καφενεῖο τῆς μικρῆς πόλης, τὰ φῶτα, τὸ δρόμο με τὴν κίνησι... τὰ κρυφὰ βλέμματα, τὰ κλεφτὰ χαμογέλια... Θυμάμαι, Σοφία, Νοσταλγῶ... Κι' ἔγινα τώρα ἐγὼ ἡ ἐγωίστρια... Κι'

ὅλο ρωτῶ με τὸ βλέμμα μου, ὅλους σας—χωρίς νὰ με νοιάζει γιὰ τὴ μυστικὴ λαχτάρα καθενός—ὅπως κι' ἐσὺ τότε...

— Πότε; Ἀχ πότε;

Καὶ σὺ δὲν μ' ἀπαντᾶς, Σοφία. Νοιώθεις τὴ κρυφὴ μου Νοσταλγία. Καὶ μοῦ δίνεις δίκηο, πλέριο δίκηο...

Καὶ σὰν ἀντικρύζω τὴ χαρὰ στὰ μάτια μου, δὲν σοῦ μιλῶ γιὰ τις νοσταλγίες μου. Δὲν θέλω νὰ ταραζῶ—σὰν πετραδάκι τῆς λίμνης τὴ γαλήνη—τὴ χαρούμενη καρδιά σου...

Τώρα, Σοφία, εἶσαι σὺ ἡ τυχερὴ...

Κι' εἶμαι ἐγὼ πὸν θυμοῦμαι... πὸν νοσταλγῶ...
Θεσσαλονίκη ΜΟΝΑ ΛΙΖΑ



Ἡ Μητέρα τοῦ χωριοῦ

Ἀναρωτιέται ὁ καθένας μας ἀν ἡ μητέρα ἡ νομιζομένη ἀμόρφωτη θὰ μπορέσει νὰ μορφώσει καλὰ τὸ παιδί της ἔχοντας ὑπ' ὄψει του, τοὺς ὁρους ὑπὸ τοὺς ὁποίους μορφώθηκε ἡ σημερινὴ μητέρα τοῦ χωριοῦ ἢ κι' ἀκόμα μορφώνεται. Ἡ γνωστὴ στὸ Πα-νελλήνιο Παιδαγωγός μας κ. Ζ. Φράγκου πὸν προ-σπαθεῖ καὶ καταβάλλει ἀπεγνωσμένες προσπάθειες με διαφόρους τρόπους νὰ δόση τ' ἀπαραίτητα στοι-χεῖα στὴν κ' ἑκὴ μητέρα, γιὰ νὰ μπορέσει κι' αὐτὴ—ἡ μητέρα νὰ δουλέψῃ πάνω σὲ ὀρισμένες γραμμές καὶ με πρόγραμμα γιὰ τὴν ἀνατροφή τῶν παιδιῶν της.

Σ' ἓνα της γράμμα μοῦ γράφει «Πῶς ἀν γινόταν καὶ στὸ χωριὸ πάνω κάτω ἡ ἴδια κίνησι γιὰ τὴν μόρφωση—τῆς μητέρας πολλὰ καλὰ θὰ προέκυπταν».

Συμφωνῶ ἀπόλυτα με τὴν κ. Φράγκου στὸ ση-μεῖο αὐτό. Ἀν κανεῖς, μπῆ σ' ἓνα οἰανδήποτε σπίτι—ἴσως βέβαια νὰ ὑπάρχουν καὶ ἐξαιρέσεις—καὶ ρίξῃ μιὰ ματιὰ ἔτσι, ἀπὸ περιέργεια, θὰ νοιώσῃ με ποιὸν τρόπο ἡ μητέρα τοῦ χωριοῦ μορφώνει τὸ παιδί της. Ἐφαρμόζει τὰ παλὰ παιδαγωγικὰ συστήματα πὸν θάταν ἀπώλεια χρόνου νὰ τὰ ἀναφέρομε ἐδῶ.

Ἐχει τὸ καλὸ ὅμως ἡ μητέρα τοῦ χωριοῦ νὰ πείθεται πολὺ στὰ λόγια τοῦ ἀνδρα της, πρὸ παντὸς στὴν υἱοφροσύνη τῶν παιδιῶν. Αὐτὸ ἔχουν ἀποδεῖξει διάφορες ψυχολογικὲς μελέτες καὶ ἔρευνες. Αὐτὴν τὴν περίπτωσι μπορεῖ κάλλιστα νὰ τὴν ἐκμεταλ-λευθῇ ὁ δάσκαλος στὸ χωριὸ. Νὰ καλεῖ κάθε τόσο σὲ συγκέντρωση τοὺς γονεῖς ἐννοῶ τοὺς πατέρες, μπο-ρεῖ βέβαια καὶ ἡ δασκάλα παράλληλα νὰ καλῇ τις γυναῖκες ἢ νὰ τις ἐπισκεπτεται στὰ σπίτια τους καὶ νὰ προτείνῃ φιλικώτατα πάντα τὸ καλλίτερο. Καὶ θὰ προσπαθήσῃ.

α) Νὰ τοὺς ἐλκύσῃ στὸ σχολεῖο, νὰ τοὺς κάμνῃ δηλ. ν' ἀγαπήσουν τὸ σχολεῖο με ὅλη τους τὴν καρδιά. Νὰ νομίζουν ὅτι μπαίνουν σ' ἓνα φιλικὸ τους σπίτι, πὸν θ' ἀκούσουν ὠραῖα λόγια, γιὰ τὸ καλὸ τους.

Καὶ β) Νὰ τοὺς μιλήσῃ νὰ τοὺς διδάξῃ, πῶς νὰ ἀνατρέφουν τὰ παιδιά τους, χωρίς φυσικὰ νὰ τὸ νοιώσουν πῶς εἶναι ἀνίκανες γι' αὐτό. Ποτὲ νὰ μὴ προσβάλλει τὸ φιλότιμό τους, γιὰτὶ τότε ἀσφαλῶς τὸ ἔργο ἀποτυγχάνει καθόλα του.

Ὁ Γάλλος σοφὸς Victor Pauchet σ' ἓνα του δυ-νατὸ ἔργο μᾶς τονίζει τοὺς λόγους καὶ τις αἰτίες πὸν ἀποτυγχάνουν ἡ πετυχαίνουν οἱ παιδαγωγοὶ στὴν μόρ-φωση τῶν γονεῶν. Τὰ θέματα δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ παίρνονται ἀπὸ τὰ ὀγκώδη βιβλία, πὸν εἶναι γραμ-μένα ἀπὸ ἀνθρώπους πὸν πολλὲς φορὲς δὲν ἔχουν καὶ πλέρια ἰδέα τῆς ψυχολογίας τοῦ ἀγρότου—πα-τέρα—ἢ τῆς ἀγρότισσας μητέρας. Γιὰ νὰ φέρῃ ἀπο-τέλεσμα ἡ συγκέντρωσι θὰ πρέπει τὰ θέματα νὰ παίρνονται ἀπὸ τὴν ζωὴν τοῦ χωριοῦ. Αὐτὸ ὑποστη-ρῖζει καὶ ἡ παιδαγωγὸς κ. Ζ. Φράγκου. Τέτοιες συγ-κεντρώσεις—γονεῶν—νὰ γίνονται ὅσον τὸ δυνατόν συχνότερες. Κι' ἔτσι σιγὰ σιγὰ—ἡ μητέρα τοῦ χω-ριοῦ θ' ἀλλάξῃ τρόπο ἀνατροφῆς τῶν παιδιῶν της καὶ θὰ προσπαθεῖ νὰ συμμορφώνεται με τὰ λόγια τοῦ δασκάλου ἢ τῆς δασκάλας. Κι' ἀσφαλῶς αὐτὴ, ἡ στενὴ σχέση σχολεῖο καὶ οἰκογενείας θὰ φέρῃ τὰ καλὰ της καὶ θὰ βλέπωμε ἀργότερα νὰ δίδεται με-γαλύτερη προσοχὴ στὸ παιδί καὶ νὰ τὸ μορφώνουν καλλίτερα ἀπ' ὅτι γινόταν ἔως τὰ τώρα.

Ἀς μὴ νομίσωμε ὅτι ἡ μητέρα τοῦ χωριοῦ δὲν μπορεῖ νὰ μορφώσει ὅπως πρέπει τὸ παιδί καὶ πολὺ εὐκόλα συμμορφώνεται κι' ἀκόμα εὐκολώτερα ἀρ-πάξει τὸ καλὸ.

ΛΑΖ. ΒΑΦΕΙΑΔΗΣ
Δημοδιδάσκαλος



Τὸ Νέον Ἡμερολόγιον

Εἰς τὴν Κοινωνίαν τῶν Ἑθνῶν συνεζητήθη καὶ πρόκειται νὰ τεθῇ εἰς ἐφαρμογὴν ἀπὸ τοῦ 1939 τὸ Νέον Ἡμερολόγιον διὰ τοῦ ὁποίου ὀυθμίζεται καὶ ἀπλοποιεῖται ἡ διάταξις τοῦ ἐν χρήσει ἡμερολογίου εἰς 4 ἴσα μέρη, πρὸς διευκόλυνσιν γενικῶς τοῦ ἐργα-ζομένου καὶ συναλλασσομένου κόσμου. Τὸ Ε. Σ. Ε. ἀποβλέπον εἰς τὴν πρακτικότητά τοῦ σκοποῦ εἶναι πρόθυμον νὰ ἐφαρμόσῃ τὸ Νέον Ἡμερολόγιον ἐφ' ὅσον τύχει τῆς ἐγκρίσεως τοῦ Κράτους.

ΜΕΤΑΞΩΤΑ ΧΡΥΣΑΛΛΙΔΟΣ

Μοναξιά

Μιά ζεστή μέρα, από τις πιο ζεστές του Αυγούστου πήγα στην έξοχή ν' αναπαυθώ και στη σκιά του δάσους ν' αψίσω τον νοῦ μου να ξενητευθῇ, σ' άλλους τόπους δροσερούς.

Ἐκεῖ, πλησιάζουν ὁμιλίες πρὸς τὸ μέρος ποὺ εἴμουν ξαπλωμένος. Γιὰ τὸν κουρασμένο ὅλες οἱ φωνές εἶνε ἀδιάφορες, ὅμοιες μὲ τοὺς βόμβους τῶν μελισσῶν...

— Ἀλλά, πλησιάζουν ὁλοένα, κι' ἔρχονται καὶ στρώνονται κοντὰ δυὸ νέοι, συνεχίζοντας ἀρχισμένη συζήτηση.

Καὶ πάλι δὲν θὰ τοὺς πρόσεχα τί λέγουν ἂν δὲν ἀκουα ἔξαφνα μερικοὺς στίχους ἀπὸ τοὺς πιὸ ἀγαπημένους μου. Γιατί, ὅσο κι' ἂν, ὅταν ἐπιζητοῦμε τὴν... «θεϊκὴ ἀνυπαρξία», μᾶς εἶνε ὅλα ἀδιάφορα, ὠρισμένες στροφές ξυπνοῦν μέσα μας τὸν ἐνθουσιασμό, ἢ, τοῦλάχιστον ἔχουν τὴν δύναμι νὰ μᾶς ἐπαναφέρουν στὴν πραγματικότητα.

Κι' ἔλεγαν:

«Ὑμνο στὴν τετραγάλανη μονάξια Πουλί τ' ἄγριου γιалоῦ θὰ κελαηδήσω...»

Αὐτὰ τὰ περίφημα λόγια τοῦ ἥρωος—ποιητοῦ μ' ἔκαμν νὰ προσέξω καὶ τὴν ἐπίλοιπη ὁμιλία των, καὶ νὰ τὴν σημειώσω γιὰ μιὰ ἀνάμνηση.

Αὐτὸν τὸν διχλογον σᾶς τὸν μεταδίδω λοιπὸν πιστά:

— «Ἔτσι, νοσταλγικά, καλεῖ ἡ ψυχὴ τὴν ποθητὴ μοναξιά!» ἔλεγεν ὁ ἄνθρωπος.

— Ἀγαπητέ μου, στὴν τρικυμία ποὺ ζοῦμε, τὴν μοναξιά τὴν ἔχουμε, τὴν θέλουμε ἢ δὲν τὴν θέλουμε, τὴν κελαηδοῦμε ἢ δὲν τὴν κελαηδοῦμε

— Τί ἐννοεῖς;

— Νά, θυμοῦμαι πάντα, τί θλιβερὴ ἐντύπωση ποὺ μοῦ εἶχε κάμει, ὅταν ἐδιάβασα τὸ βιβλίο τοῦ Ἑστωγιέ «Μοναξιάς» μελαγχόλησα καὶ τᾶβαλα λιγάκι μαζί του. Γιατί, τάχα, νὰ θεωρῇ κανένας τὸν ἑαυτὸ του ἀπομονωμένο; γιατί νὰ ὑποστηρίξῃ τέτοια ἀπαισιόδοξη θεωρία; Κι' ὅμως, κατέληξα, ἔτσι εἶνε. Κανένας ποτὲ δὲν νοιώθη ὁλότελα τὸν ἄλλον. Πολλές φορές, μετὰ τῶν συγγενικῶν ψυχῶν, ὑπάρχουν χάσματα.

— Τί κάθεται καὶ μοῦ λές! ἀλλὰ ξέχασα, στὴν ἀρχὴ εἶπες: «στὴν τρικυμία ποὺ ζοῦμε», ἔτσι

τὸ παραδέχομαι ἴσως, γιατί, μέσα στὴν τρικυμία ὁ καθένας μόνον τὸν ἑαυτὸν του σκέπτεται, κι' ὅταν σ' ἕνα ἀνασάλεμα τῆς ζωῆς, ὅμοιο μὲ τρικυμία θαρρεῖς πῶς κάποιος θὰ σὲ καταλάβῃ, τότε βρίσκεσαι ἀπομονωμένος.

— Σιγὰ—σιγὰ θάλλῃς στὰ νερά μου, φίλε μου. Εἶπαν ναὶ «στὴ τρικυμία» ποὺ τότε ἴσα—ἴσα ἔπρεπε νὰ εἶναι τὸ χέρι στὸν ἄλλον, καὶ ὅμως αἰσθάνεται κανένας περισσότερο πῶς εἶνε μόνος, τέλεια μόνος. Ἀλλὰ καὶ στὴν ἡρεμὴ ζωὴ, χωρὶς φουρτούνες καὶ ναυάγια, μήπως ἡ συνήθης κατάστασις δὲν εἶνε μοναξιά; Θαρρεῖς πῶς τὸ κάθε ἄτομο τὸ περιβάλλει ἕνας πέπλος καὶ τὸ χωρίζει ἀπὸ τὸν ἄλλον.

— Εὐλογημένε, θὰ μὲ κάνης νὰ σκάσω. Ποὺ βάζεις λοιπὸν τὴν φιλία, ποὺ κι' ἀπὸ τὸν ἔρωτα εἶνε πολλές φορές ἀνώτερη καὶ ἱερώτερη; Γιὰ νὰ μὴ σοῦ πῶ παραδείγματα πολλά, δὲν σοῦ φθάνουν ἄνθρωπε τοῦ Θεοῦ, τὰ δύο κλασσικὰ τῆς φιλίας Ἀχιλλέως καὶ Πατρόκλου, καὶ τοῦ Ὁρέστη καὶ Πηλέως; Ἐνῶς βωμὸς στὴ Θεά—Φιλία ἂν ἐπρόκειτο νὰ στηθῇ, ἂν ὑποτεθῇ ὅτι ἡ φιλία θὰ ἐθεοποιεῖτο, ἀσφαλῶς αὐτοὺς θὰ ἔβαζε σὲ δύο συμπλέγματα ἐμπρὸς τῆς ὁ γλύπτης.

— Στάσου στάσου, ἰδεολόγε μου, μὴν παίρνῃς φόρα. Ἀφίσε ποὺ κάθε κανὼν ἔχει καὶ τὴν ἐξαίρεσή του. Ἡ φιλία βέβαια προϋποθέτει δυὸ ἀδελφές—ψυχές, ἄρα ἐκεῖ ποὺ ὑπάρχει φιλία, μοναξιά δὲν ὑπάρχει.

— Λοιπὸν;

— Λοιπὸν, ὅπως, πολλὰ ἄλλα πράγματα ποὺ εἶχαν σ' ἄλλην ἐποχὴν ἄλλη σημασία, ἔτσι συμβαίνει καὶ μὲ τὴν φιλία. Τὴν ἐποχὴ τῶν Ἀτρείδων καὶ μερικῶν ἄλλων «εἰδῶν», ἡ φιλία εἶχε τὴν ἀληθινὴν τῆς ἐννοίας. Καὶ ἀργότερα πότε—πότε παρουσιάζεται μὰ, ὁλοένα καὶ πιὸ ἀκριβοθώρητη γίνεται. Ἡ μοναξιά κυριαρχεῖ καὶ ἀπλώνεται στὰ ἄτομα σὰν μιὰ σκιά ἐπάνω στὸ φῶς. Μὲ τὴν ἰδεώδη φιλία, ποὺ κι' ὁ Ναπολέων τὴν ὠνόμαζε «δῶρο τοῦ Θεοῦ» μοιάζει ἡ σημερινὴ φιλία τόσον, ὅσον τὰ ἀποτυπώματα τῶν ποδιῶν τῆς πάπιας στὴ βρεγμένη γῆ μοιάζουν γιὰ ἀστέρια!

— Ὡραῖα πράγματα λές, καὶ μὰ τὴν ἀλήθεια, ἢ κανένα φίλο δὲν ἔχεις καὶ ξεσπᾷς ἢ χολή

σου, ἢ κι' ἂν ἔχῃς κι' ἀκούσῃς αὐτὰ ποὺ ὑποστηρίζεις, τὸν προσβάλλεις.

— Ἐχω φίλους καὶ φίλες καὶ πρώτης τάξεως μάλιστα, ψυχές ἐκλεκτές ποὺ γονατίζω μπροστὰ στὴν ἀξία τους. Κι' ὡς τόσο πόσες καὶ πόσες στιγμές νοιώθω τὸν ἑαυτὸ μου τόσο μόνος, ποὺ καμμιὰ ἀπ' αὐτές, μ' ὅλη τὴν λεπτότητά τους δὲν θὰ μπορούσε νὰ μὲ καταλάβῃ!

— Ἐχεις κάποιαν δόσιν ἀλαζονείας.

— Δὲν πρόκειται μόνον γιὰ μένα. Στὸν καθένα, νομίζω, τὸ ἴδιο συμβαίνει. Ἐννοῶ ἐκείνους ποὺ αἰσθάνονται καὶ σκέπτονται βαθύτερα καὶ λεπτότερα. Μοναξιά.

— Πληκτικὴ ἀπαισιοδοξία!

— Εἶνε ἡ ἀλήθεια. Ἀφῆσε ποὺ ἐκεῖ ποὺ θαρρεῖς φίλο ἐκλεκτό, ἀνακαλύπτεις ἑχθρὸ μὲ ἐπικάλυμμα φιλικό. Σὰν τῶμορφο καρύδι ποὺ εἶνε μέσα κούφιο! Καὶ νᾶτανε μόνον κούφιο; Κάποτε εἶνε πικρὸ φαρμάκι...

— Γιὰ ὄνομα τοῦ Θεοῦ!

— Ναί, νά. Πόσες ἀνομίες, πόσες ἀδικίες δὲν γίνονται ἐν ὀνόματι τῆς φιλίας! Διάβασα σ' ἕνα γαλλικὸ δρᾶμα αὐτὴ τὴ φράση: «στὴ ζωὴ σου, περίμενε ἀνάμεσα καὶ στοὺς πιὸ ἀγαπητοὺς σου φίλους, νὰ βρῇς τὸν λιποτάκτη, τὸν ἐγωϊστὴ τὸν προδότη...»

— Κι' ἐπειδὴ ἐνστερνίζεσαι ὅσα διαβάσεις, στοιχηματίζω ὅτι τοὺς βρήκες καὶ τοὺς τρεῖς.

— Δυστυχῶς ναί. Ὁ Α' μιὰ μέρα ἀποχαιρετῶντάς με γιὰ ταξίδι μὲ κατεφίλησε σὰν νὰ τοῦ ἔκραζεν ὁ παπᾶς τὸ «δεῦτε τελευταῖον ἀπασμόν», καὶ χωρὶς νὰ ξεύρῃ ἦταν ὁ θάνατος τῆς φιλίας μας ἐκείνη ἡ ὥρα. Γιατὶ ἀργότερα σὰν ἐπέστρεψε, μοῦ γραφεν ἕνα φιλικὸ γράμμα ποὺ μοῦλεγε «καλλίτερα νὰ μὴ βλέπω μεθὰ, χάριν τῆς φιλίας μας, γιατί οἱ συγγενεῖς μας εἶχανε μαλώσει μετὰξὺ τους! !»

— Αὐτὸς ἦταν στενοκέφαλος.

— Ἦταν λιποτάκτης. Ἄλλο νούμερο ὁ Β', ὁ ἐγωϊστὴς. Τοῦκαμα χίλιες δυὸ χάρες, γιατί πάντα θεωρῶ πῶς τίποτε δὲν πρέπει νὰ θεωρεῖται θυσία γιὰ τὸ φίλο. Ὅταν κι' ἐγὼ ἀπεφάσισα μιὰ μέρα νὰ τοῦ ζητήσω κάτι ἀσήμαντον μοῦ τὸ ἀρνήθηκε!

— Ἀπίστευτο! Σοῦτυχε καὶ τὸ τρίτο νούμερο, ὁ προδότης;

— Ἀ ναί, μὴ πικρὴ ἱστορία. Δὲν σοῦ λέγω ἄλλο τίποτε. παρὰ πῶς, ἀφοῦ φάγαμε μαζί ψωμί καὶ ἀλάτι, ἀφοῦ περάσαμε δύσκολες στιγμές μαζί καὶ φαινότανε βαθεῖν ριζωμένη ἡ φιλία μας, ἡ ἐμπιστοσύνη τοῦ ἑνὸς στὸν ἄλλο, μιὰ μέρα γιὰ κάποια ὑπόθεσή του, ἀφοῦ μὲν ἐβεβαίωσε μὲ ὅρκους πῶς ὅτι τοῦ λέγω εἶνε γι' αὐτὸν ἱερὸν, καὶ βάζει τὸ χέρι του στὴ φωτιὰ γιὰ μένα, τὴν ἄλλη μέρα μοῦ ἔστειλε τὸν δικηγόρο του.

— ;;; !!!

— Ἀπολιθωμένος φαίνεσαι.

— Ἀλλ' ὅλα αὐτὰ καὶ ἄλλα παραδείγματα μὲ κατήντησαν νὰ μὴν τὰ προσέχω, καὶ μοιάζω σὰν ἐκείνους ποὺ ἔχουν χτίσει τὸ σπίτι τους κοντὰ στὸ ἡράϊστιο. Ὁ σημερινὸς φίλος ἔχει συνήθως τὴν εὐφημιστικὴν Μοναξιά λοιπὸν, καὶ πάλιν μοναξιά!

— Τότε ξαναγύρισε στὸ ἀθάνατο σονέτο τοῦ Μαβίλη. καὶ θέλεις δὲν θέλεις θὰ τὴν ὑμνήσῃς ἀντὶ νὰ πικραίνεσαι. Ἀκουσε φίλτατε, θαρρῶ, πῶς κι' ὁ ἴδιος ὁ ποιητὴς θὰ αἰσθανότανε αὐτὴ τὴν ὥρα μεγάλη μοναξιά βλέποντας τὴν κατεύθυνση ποὺ δώσαμε στοὺς στοίχους του.

— Ἡ «τετραγάλανη μοναξιά» τοῦ δὲν εἶνε ἡ μοναξιά τῆς σχέσεως μετὰξὺ τῶν ἀτόμων. Εἶνε, ἂν θέλῃς μάλιστα, τὸ ἐνκντῖον ἀπὸ μοναξιά. Εἶνε ἡ συντροφιά, ἡ συνεννόησις ποὺ ἔχει ἡ ψυχὴ μὲ τὴν φύση, τὴν ἀγιασμένη ὥρα τῆς σιγαλίας, εἶνε τὰ μυστικὰ ψιθυρίσματα ποὺ τὴν ἐνώνουν μὲ τᾶστέρια, μὲ τὸ κύμα, μὲ τὰ φύλλα, μὲ τὰ τζιτζικία, μὲ τὰ μπουμπουκία, μὲ τὸ Ἀπειρον. Σταλμένο ἀπὸ τὸ εὐλόκαστρο στὴν ΕΥΤΕΡΠΗ Σ ΚΕΠΕΤΖΗ

Ἡ Ζωὴ

Ἀπάνω στὸ χαρτί καὶ μέσ' στὴ σκέψη μας σχεδιάζουμε τὰ πιὸ πολυτελῆ ὄνειρά μας.

Κι' εἶναι αὐτὰ μας τὰ ὄνειρα μετὰξίνα, ἐλαφριά πολὺ, σὰν ἄχνα, σὰν ἀέρας.

Κι' ἀποφασίζουμε νὰ ζήσουμε τὰ ὄνειράτα. Ὅχι πιά στὸ χαρτί, μὰ στὴν Ἀλήθεια,

— Καὶ μὲ μεγαλοπρέπεια ὁδεύομεν ὁδοὶ καὶ δυνάτ' ὅς ἐκτέλεσῇ των.

Μὰ ὁ ἀέρας ποὺ μᾶς σφηνάει σὲ κάθε βῆμα μας σφυρίζει στίς ἀπόψεις μας καὶ οὖναι

Τὰ σχέδια ποὺ μεγαλογορήθηκαν στὴ σκέψη μας Κι' ἀκόμα, τὰ ἴδια τὰ χαρτιά, τὰ παρσούρει.

Καὶ φεύγουν μακρὰ χωρὶς μιὰ λύπη...

Φεύγουν μακρὰ, γλιστροῦν μεσ' στὸν ἀέρα καὶ χάνονται στὴ νύχτα ἢ στὴν ἡμέρα.

Σύρος 1936

ΜΑΡΙΑ ΖΑΧ. ΣΑΜΟΘΡΑΚΗ

Εξοχή Έργαζομένων Γυναικῶν

Για δεύτερη φορά ἐφέτος ὁργανώθησαν στὸ ρεῦμα τοῦ Φασιδερὶ κοντὰ στὴν Ἐκάλη οἱ κατασκευαστικὲς γιὰ τὰ ἐργαζόμενα κορίτσια τοῦ Συλλόγου «Ἐξοχή Έργαζομένων Γυναικῶν». Τὸ Διοικητικὸ Συμβούλιον τοῦ Συλλόγου ἀπαρτίζεται ὡς ἑξῆς:

Πρόεδρος ἡ Α. Σ. ὁ Μητροπολίτης Τραπεζοῦντος Χρυσάνθος, Ἀντιπρόεδμοι: Δ. Λαμπρινούδη - Κουντουριώτη καὶ Ἑ. Ἀδοσίδου Γεν. Γραμματεῖς: Ἀλεξάνδρα Θιακάκη, Ταμίας: Εὐφροσύνη Μαυρογορδάτου, Βοηθὸς ταμίου Θάλεια Βοῦλα, Εἰδικὴ Γραμματεῖς: Σταματία Ναυπλιώτου, Σύμβουλοι: Ἑλλη Κουμαντάρου, Ἀριστοτέλης Κουτσουμάρης, Ἀριστείδης Κυριακίδης, Χαρίλαος Λιάμπης, Μαξ. Ματκοβίδης, Σοφία Μαυρογορδάτου, Σωτήριος Παπαστράτος, Ἀγνή Ρουσοπούλου, Φανή Σαρηγιάννη, Ρωξάνη Σαρτίνσκη, Σοφία Σημηριώτη, Γ. Σκανδάλης, Εἰρήνη Χατζηλαζάρου.

Ἡ περιουσιὴ ἐπιτυχία ἐπέισε τὸ Συμβούλιο νὰ ἐυρύνῃ ὅσο τοῦ ἐπιτρέπουν τὰ μέσα του τὸν ἀριθμὸν τῶν κατασκευαστικῶν. Ἔτσι προσετέθησαν ἐφέτος νέες σκηνὲς καὶ ἔφυγαν 5 ἀποστολὲς ἀπὸ 115 κορίτσια ἢ καὶ μία μὲ διαμονὴ 20 ἡμερῶν στὸ βουνό. Ἐργάτριες καὶ ὑπάλληλοι μένουν μαζὺ στίς ἴδιες σκηνὲς καὶ παρατηρήθηκε ὅτι εἶχαν μιὰ θαυμασίαν ἡθικὴ ἀλληλοεπίδρασι. Ἰδιαίτερη προσοχὴ ἐδόθηκε ἐφέτος στὸ ζήτημα τοῦ εἰδικευμένου προσωπικοῦ καὶ ἰδίως τῶν ἀρχηγῶν ὁμάδων ποὺ ἀναλαμβάνουν τὴν καθοδήγησιν καὶ τὴν ψυχαγωγίαν τῶν κοριτσιῶν καὶ σκηνῆς. Οἱ νέες ποὺ ἐργάζονται ὡς ἀρχηγοὶ εἶνε ἀδιόριστες καθηγήτριες, δασκάλες φοιτήτριες, δημόσιοι ὑπάλληλοι κτλ. οἱ περισσότερες ἀπὸ οὐτὲς ἐργάζονται μὲ ζήλο καὶ ἐνθουσιασμό καὶ κάνουν σὲ 20 μέρες ἀληθινὰ θαύματα γιὰ νὰ τονώσουν τὸ κέφι τῶν κουρασμένων κοριτσιῶν. Ὁ Σύλλογος φιλοδοξεῖ νὰ σχηματίσῃ ἕνα φυτώριον τῶν νέων οὐτῶν «monitrices», καὶ νὰ δημιουργήσῃ καὶ στὴν Ἑλλάδα τὸ ἐπάγγελμα τῆς «κοινωνικῆς ἐργασίας» ποὺ θὰ μορφώνεται ἴσως στὸ μέλλον σὲ εἰδικὴ σχολὴ Κοιν. Προνοίας.

Ἀπὸ τίς φεικινὲς κατασκευαστικὰς οἱ 25% ἦλθαν δωρεὰν καὶ οἱ ἄλλες 25% πληρώνουν τὸ μισὸ ἢ τὸ τρίτον τοῦ κόστους τῶν τροφείων. Ἡ τροφή ἔμεινε ἡ ἴδια ὅπως πέρουσι, εἶναι ἀφθονή καὶ θρεπτικὴ καὶ δίνεται 5 φορές τὴν ἡμέρα. Ἐπὶ πλέον δίνεται τὸ βράδυ πορὶν ἀπὸ τὸν ὕπνο καὶ ἕνα φλιτζάνι γάλα. Ἡ ἐπιλογὴ τῶν κοριτσιῶν γίνεται ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἱατρικῆς ἐξετάσεως, δηλ. προτιμοῦνται ἀπὸ τίς πολλὰς αἰτήσεις ἐκεῖνες ποὺ ἐκρίθησαν ἀπὸ

τὸν γιατρὸ ὅτι ἔχουν περισσότερὴ ἀνάγκη ἐξοχῆς. Πάντως πρέπει νὰ εἶναι ἐργαζόμενες 16—40 ἐτῶν.

Ὁ Σύλλογος εὗρε πολυτίμους βοηθοὺς καὶ υποστηρικτὰς στὸ ἔργο του, καὶ πρῶτα ἀπ' ὅλους τὸ Ἐθνικὸν Συμβούλιον τῶν Ἑλληνίδων, ποὺ τοῦ παρεχώρησε τὰ Γραφεῖα του γιὰ τὴν ἐγγραφὴ τῶν κοριτσιῶν, τὸν Ἐρυνθὸ Σταυρό, ποὺ παρεχώρησε τὸ Κέντρον τοῦ Ἀντιφυματικοῦ Ἐμβολιασμοῦ γιὰ νὰ γίνεται ἡ ἱατρικὴ ἐξέτασις, καὶ ἀπέσπασε καὶ δυὸ γιατροὺς τοῦ Νοσοκομείου του, τοὺς κ.κ. Κέπετζη καὶ Μαυρίδη οἱ ὁποῖοι ἐργάσθησαν μὲ μεγάλη ἀφοσίωσιν γιὰ τὴ δουλειὰ αὐτή, καὶ πολλοὺς ἄλλους κυρίως καὶ κυρίες ποὺ παρέχουν τίς ὑπηρεσίας τους στὴν Ἐξοχή Έργαζομένων Γυναικῶν.

Κάθε Πέμπτη ἀπόγευμα γίνεται στὴν κατασκήνωσιν μιὰ μικρὴ ἐορτὴ μὲ τραγούδια, χοροὺς καὶ ἀπαγγελίαν στὴν ὁποίαν παρευρίσκονται καὶ ἐπισκέπτες.

ΑΓΓΗ ΡΟΥΣΟΠΟΥΛΟΥ



Χαιρεῖσμά

...Ἐμάζωξα χθὲς βράδυ, τὰ πειρὸ ὁμορφὰ λουλούδια ποὺ ὑπῆρχαν στὸ περβόλι μου... Ἐπλεξα μ' αὐτὰ πανώριο στεφάνι καὶ μὲ τὴ φαντασίαν μου. τὸβαλα ὀλόγυρα ἀπ' τὸ ἀγαπημένο κεφάλι σου. Τὶ ὁμορφος ποὺ ἦσουναι ἔτσι!.. Χλώμαζαν τὰ λουλούδια γύρω ἀπ' τὰ ὠραῖα σου μαλλιά... Ἐσκυψε μέσ' τὴ καρδιά τους ἡ ψυχὴ μου καὶ ἀφῆκε ἕνα πύρινο καὶ ἀτέλειωτο φιλὶ. Πές μου μέσ' τὸ βαθύ σου ὕπνο μέσα στὴ πανευδαίμονη ἀσφαλίαν σου δὲν αἰσθάνθηκα τὴ ψυχὴ μου χθὲς βράδυ ποὺ φτερούγιζε σὲ ἀνώρτητα τῆς ἀγάπης φτερὰ ὀλόγυρά σου; δὲν ἐνοιώσες μέσ' τὸ βαθύ καὶ ἀξένοιαστο ὕπνο σου κάποιο θαμπὸ παράπονο· σὰν θρόϊσμα φθινοπωρινῶν φύλλων νὰ ψιθυρίζῃ ὀλόγυρα τὴ λυπημένη ἀγάπην μου;...

...Δὲν μὲ κυττάς... Εἶμαι ἀθώορητὴ στὰ μάτια τῆς δικῆς σου καρδιᾶς ποὺ τὰ σφραγίζει ἡ ἀπονη καὶ ἀστοργὴ σιωπὴ σου...

...Κι' ἔτσι πάνω στὰ λουλουδιὰ στεφάνια ποὺ φανταστικὰ ἀκούμβησαν σὲ ἀγαπημένο κεφάλι σου γέροντα καὶ κοιμοῦμαι. καὶ εἶναι ὁ ὕπνος μου καὶ τὰ ὄνειρά μου μόνο γιὰ σένα... Καὶ τὸ πρῶτό μὲ τὸ ἄρωμα τῶν πρώτων λουλουδιῶν καὶ μὲ τὴ πρώτη ρόδινη ἀχτίνα τοῦ ἡλίου σου στέλνει ἡ ψυχὴ μου τὸ πάναγγο χαιρετίσμα τῆς ἀγάπης ποὺ δὲν πεθαίνει ποτέ...
(Πεζὰ τραγούδι)

ΔΟΡΑ ΓΡΑΤΣΙΕΛΛΑ

Ἡ Πνευματικὴ Κίνησις

Ἡ Ἑλληνικὴ Λαϊκὴ Τέχνη

Ἐπαίνους, βέβαια δὲν χρειάζεται ἡ κυρία Ἀγγελικὴ Χατζημιχάλη, διότι θὰ ἔχει χορτάσει. Ἡ ἐργασία της ἕως τώρα ὑπῆρξε τόσο ἀπλὴ καὶ στερεά, τόσο καλλιτεχνικὴ καὶ πρωτότυπος, ὥστε θὰ ἐπερίτενε κάθε τί ποὺ θὰ ἐσκόπευε νὰ τὸ τονίσῃ. Εὐχαριστίας ὅμως πολλὰς πρέπει νὰ τῆς ἀπευθύνουμε καὶ ὡς Ἑλληνίδες καὶ ὡς γυναῖκες γιὰ τὴν καινούργια συλλογὴ τῆς «Ἑλληνικῆς Λαϊκῆς Τέχνης», ποὺ ἐξέδωσε, σ' ἕνα θαυμάσιο τόμο τοῦ «Πυρρός», στὴ γαλλικὴ τῆς ἐκδοσι. Σ' ἕνα σύντομο, ἀλλὰ πόσο παραστατικὸ πρόλογο, οἱ Ἐκδόται, μὲ χαρακτηριστικὴν μετριοφροσύνην διὰ τὴν δική τους προσπάθειαν τὴν τόσο ἐπαινετήν, ἐξηγοῦν τὸν σκοπὸν τῆς πολυτελοῦς ἀλλὰ καὶ χρησιμωτάτης ἐκτῆς συλλογῆς. Ἀν τὸ κείμενον δὲν βλέπει πρώτην φορά τὸ φῶς, ἀν πολλοὶ εἰκόνας ἔχουν γίνῃ κοινὸν κτῆμα τοῦ καλαισθητικοῦ μας κόσμου, ὅμως τὸ νέον αὐτὸ βιβλίον μὲ τὴν ἀπειρητὴ μορφή του καὶ τὴν ποικιλίαν του, χαρίζει στὸν τόπο μας ἕνα πολύτιμο ἐφόδιο, γιὰ τὸ ὅποιον μποροῦμε, ὅλος ὁ ἑλληνικὸς κόσμος, καὶ μάλιστα ὁ γυναικεῖος, νὰ ὑπερηφανεύεται.

Στὸ βιβλίον αὐτό, κυρίως φαίνεται ἡ δουλειὰ, ἡ καλαισθησία, τὸ ἐνστικτο τῆς γυναικός. Καὶ οἱ ξένοι ποὺ θὰ μπορέσουν νὰ διαβάσουν καλὰ αὐτὴ τὴν πραγματεῖαν ποὺ ἐπρωτοδημοσιεύθη ὡς ἀληθινὸν μνημεῖον τῆς ἑλληνικῆς λαϊκῆς Τέχνης στὴν ἀνάλογη θέσιν τῆς «Μεγάλης Ἑλληνικῆς Ἐγκυκλίου παιδείας» θὰ εἶναι σήμερα εἰς θέσιν νὰ ἐκτιμήσουν τὴν νεωτέραν ἐργασίαν τοῦ τόπου μας, στίς διάφορες ἐκδηλώσεις της. Ἀν δὲν μπορέσαμε νὰ συνεχίσωμε τὸν μαρμαρισμὸ τῆς ἀρχαιότητος, ἀν δὲν ἐτραβήξωμε τὸν δρόμον ποὺ ἐχάραξαν οἱ Βυζαντινοί, ὅμως, καὶ ἀργότερα ἐδεῖξωμε πόσο καλὰ ξέρωμε νὰ συμπλέξωμε τίς διάφορες ξένες ἐπιδράσεις, καὶ νὰ τίς ἑλληνοποιήσωμε ὅπως ἔκαναν καὶ οἱ ἀρχαῖοι στὸ θαυμάσιον ἑλληνικὸ χωνευτήριον.

Πιθανόν, ἀν ἔλειπαν οἱ φωτογραφίαι τῶν ζωντανῶν, νὰ ἦτο ἐπιστημονικώτερον τὸ βιβλίον αὐτό. Νὰ ἦταν ἀποκλειστικῶς καλλιτεχνικόν. Βλέπετε ἡ ζωὴ δὲν παρουσιάζει πάντοτε τὰ καλλίτερα ὑποδείγματά της, καὶ ὁ φακὸς ὁ ἀδιάκριτος δὲν κρύβει πολλὰς ἀσχημίες ποὺ ἀποφεύγει θεληματικὰ ὁ καλλιτέχνης. Ἀλλὰ πάλι, αὐτὲς οἱ φωτογραφίαι τῆς ὁλοζώντανης ζωῆς τοῦ ὑπαίθρου μας, οἱ χαρακτηριστικὲς αὐτὲς στιγμὲς τοῦ ἑλληνικοῦ βίου ποὺ ἀποκρυσταλλώνονται στὴν αἰωνιότητα ἀπὸ τὸν τρομερὸν ἀτῆπαλον τῆς λησμοσύνης, τὸν φακὸ, ἀν αὐτὴ τὴν ὥρα μᾶς φαίνονται περιττές, ἀργότερα ὅμως θὰ κριθοῦν ἀπολύτως πολυτίμες, γιὰ τὴν πίστάν τῆς ἀναπαριστάνουν ὅτι, σιγὰ σιγὰ ἐκλείπει ἐκτοπιζόμενον ἀπὸ τὸν ὁμοίωτον πολιτισμόν.

Ὅπωςδήποτε, αὐτὴ ἡ ἐκδοσις, εἰς τὴν αὐτὴν ἀνάγκη καὶ μιὰ ἐθνικὴ ὑπερηφάνεια. Ὁ λαὸς, ὅσοι ποὺν χρήσιμο νὰ σταλῇ καὶ νὰ διαδοῖ, ὅσοι ποὺν τερικὸ ὅπου καὶ ὅσον θὰ ἦτο δυνατόν νὰ φθάσῃ. Ὅτι ἀνανέωνε τὸ ἐνδιαφέρον γιὰ τὸν τόπον μας καὶ θὰ ἐδειχνεν, ὅτι, ὅχι μόνον ἔχομε μιὰ θαυμασίαν Λαϊκὴ τέχνη, ἀλλὰ καὶ ξέρωμε νὰ τὴν τιμοῦμε, χάρις στὴν κυρία Ἀγγελικὴ Χατζημιχάλη καὶ στὸν «Πυρρό». Ρ. Γ. Κ.



Στοχασμοί

Ὅσο βαθύτερα κυττάς καὶ πότιοτρον τρυμάζεις. Στάσων στίς ἐνοῖες τίς ρηχῆς, τὴ σκέψη σου μὴ λυώνης. Ἀσκοπὸς θάνε ὁ παιδεμὸς γνώμες σοφῶν νὰ κρᾶξῃς καὶ ἀλύτρωτος θὰ τυλιχτῇς πτυχῆς σὰν ξεδιπλώνεις. ...Πόσοι τρανοί!... Μὲ τὸ σταθί, μὲ λόγον ἢ μὲ τὴν πέννα... Ἀνθρώποι ποῦρθαι σὰν Θεοί, Θεοὶ ποὺ σὰν ἀνθρώποι ἦρθαι νὰ χτίσουν τ' ἀγαθὰ μ' αἷμα θεμελιωμένα... Καινούργιοι νὰ φαντάζωνται στὴ γῆ μας ἀνδοτόποι. Γκρεμίζουν ξαναχτίζουν, γεφύρια στοιχειωμένα καὶ ἄβουλα πίσω ἀκολουθοῦν τ' ἀνθρώπινα κοπάδια. Δόξα στῆς πίστεως τ' ὄραμα! Τὰ μάτια θαμπωμένα ἀπὸ τὸ φῶς τ' ἀμφίβολο, ποὺ ρίχνει στὰ σκοτάδια.

Πιότερη κάποτε νυχτιά ποὺ τόσο ἀργεῖ νὰ φέξῃ. Ἡ ἀλήθεια μιὰ, παντοεινὴ, στεγνὰ θὰ μᾶς τυλίξῃ καὶ ἡ γνώση μὲ τὸν ἔθρονα τοῦ ἀγῶνα, θὰ μᾶς πλέξῃ τὸ περιδέραιο τὸ λαμπρὸ θελεῖα ποὺ θὰ μᾶς πνίξῃ.

Ἀμάχη στήνουν στὰ δεινὰ καὶ ὄνομα ἀλλάζουν μόνο. Ἀνεύρετα τὰ σύνορα, μὰ καὶ ὁ σκοπὸς τῆς ζήσης. Γράντιοι νόμοι, ἀτράνταχτοι... καὶ ἡ δοῦλος, ἡ σὲ θρόνον θὰ στορβιλίζονται οἱ καιροὶ καὶ σκόνη θὰ σκορπίσῃ. Χρόνια τὸ νόημα φάγοντας τῆς ζήσης, δίχως τέρμα μ' ὄψη τρελλοῦ ποὺ πολεμᾷ νὰ πύσῃ τὸ φεγγάρι μέσ' τὸ νεφθ, θὰ στοχαστῇς πῶς φτάνει κάπιο γέρομα νὰ δώκῃς πίσω τῆς ζωῆς ὅτι τῆς ἔχεις πάρει.

...Ἡ ἀλήθεια μιὰ... τὴ θέση σου σ' ἄλλους θὰ τὴ χαρίσης. Μάθε τὴ γλῶσσα τῶν πουλιῶν καὶ σὰν τρανὸς προφήτης πῆς δίχως πρόληψες φτωχῆς—Τὰ μάκρη εἶνε τῆς ζήσης ἕνας παλὸς καὶ ὑπερολαμπρὸς νὰς τῆς Ἀφροδίτης.

Θεσσαλονίκη

ΧΡΥΣΑΝΘΗ ΖΙΣΤΑΙΑ

Δύσις Σταυρολέξου Ἀριθ. 2

Ὅριζόντιως: 1) ΠΡΟΞΕΝΗΤΡΑ. 2) ΡΗΣΟΣ, ΤΡΑΜ. 3) ΟΕΙΑ, ΑΤΙΜΑ. 4) ΔΙΑΝΑ, ΑΜΑΚ. 5) ΟΞ. 6) ΦΡ. 7) ΙΜΑΣ, ΠΑΛΑΙ. 8) ΚΕΜΑΛ, ΜΑΡΣ. 9) ΩΡΑΣ, ΑΜΠΟΤ. 10) ΣΑΜΙΑΜΙΘΙΑ. Καθέτως: 1) ΠΡΟΔΟΤΙΚΩΣ. 2) ΡΗΕΙΣ, ΜΕΡΑ. 3) ΟΣΙΑ, ΧΑΜΑΜ. 4) ΕΟΑΝΟ, ΣΑΣΙ. 5) ΕΣ. 6) ΑΜ. 7) ΗΤΤΑ, ΣΑΛΜΙ. 8) ΤΡΙΜΑ, ΛΑΠΘ. 9) ΡΑΜΑ, ΦΑΡΟΙ. 10) ΑΜΑΚΑΡΙΣΤΑ.

ὑπὸ Α. Γ. Κ.

Ο Βηλαράς Ιατρός, Ποιητής και Πατριώτης

Πολλοί γνωρίζουν τον Ιωάννη Βηλαράν ως ένα από τους διαπρεπεστέρους ποιητάς της νεωτέρας Ελλάδος, όλοι όμως τον ήξευραν ως πατριώτην και ιατρόν. Και όμως ο εύφυς και εύτράτελος ποιητής, ο όποιος άπεπειράθη κατά τας άρχάς του παρελθόντος αιώνος να μεταβάλη την ελληνικήν ορθογραφίαν και να επιβάλλη την δημοτικήν γλώσσαν όχι μόνον εις την ποίησιν, αλλά και εις τον πεζόν λόγον, δέν ήτο από τους κοινούς ανθρώπους, άλλ' είχε άνωτέραν μόρφωσιν και διεκρίθη εις την ιατρικήν εις την πρωτεύουσάν του Ήπειρωτικού κράτους του Άλφ Πασά.

Γεννηθείς τό 1771, μετέβη εις την Ιταλίαν διά να σπουδάσῃ εις τό Πανεπιστήμιον του Παταβίου την ιατρικήν. Έκεί όμως, μαζί με την επιστήμην, έμυήθη εις τας άρχάς της γαλλικής επαναστάσεως, ή όποία πρό όλίγου μόλις είχε άνατρέψει την βασιλείαν εις την Γαλλιάν και είχε διακηρύξει την ισότητα και την έλευθερίαν.

Η κάθοδος του Ναπολέοντος εις την Ιταλίαν εξωντάνευσε μέσα εις την ψυχήν του Βηλαρά, την έλπίδα ότι θά άπελευθερωτό και ή Ελλάς, τοσοῦτον μάλλον, καθ' όσον ο Ναπολέων εφρόντισε να βαυκαλίση την έλπίδα αὐτῆν των Ελλήνων. Ο Βηλαράς λοιπόν, μαζί με άλλους Έλληνας, συνεκιντροῦντο εις ένα καφενέιον της Βενετίας, σιμά εις την ελληνικήν εκκλησίαν του Αγίου Γεωργίου, και συνεζήτουν τας νίκας του Ναπολέοντος και την έλπίδα της άπελευθερώσεως της Ελλάδος. Άλλ' ή αστυνομία της αὐστροκρατουμένης Βενετίας δέν έχωράτευε και εις τας άρχείας της Βενετίας εύρίσκειται όγκώδης φάκελλος περιέχων τας εκθέσεις και ανακρίσεις της αστυνομίας έναντίον του Βηλαρά και των συντρόφων του. Η άνακρισις σταματᾷ τόν Μάρτιον του 1797, εποχήν κατά την όποιαν ο Ναπολέων εισήλθε νικητής εις Βενετίαν. Έδω παρουσιάζεται κενόν και δέν γνωρίζομεν την περαιτέρω δρᾶσιν του Βηλαρά εις την Ιταλίαν. Έκαμε διάβημα εις τόν Ναπολέοντα; Δέν γνωρίζομεν. Πάντως, είναι γνωστόν ότι οι Έλληνες οι έλπίσαντες εις τόν Ναπολέοντα ως έλευθερωτήν έμειναν απογοητευμένοι, διότι άλλα μεγαλεπήβολα σχέδια έπέσυραν την προσοχήν του Ναπολέοντος, ο όποιος έλησμόνησε τας προγενεστέρους διαβεβαιώσεις, τας όποιας είχε δώσει εις τους Έλληνας περί άπελευθερώσεως της πατρίδος των.

Όταν ο Βηλαράς έπῃρε τό δίπλωμα ιατροῦ εις τό Πανεπιστήμιον Παταβίου, έσπευσε να επανέλθῃ εις την Ήπειρον. Ο Άλφ Πασάς πληροφορεῖται την ικανότητά του και τόν προσλαμβάνει ιατρόν του υιοῦ του Βελή Πασά, τόν όποιον συνοδεύει κατά τας εκστρατείας του εις την Πελοπόννησον, τό Ρουχτοῦκι, την Μακεδονίαν και την Θεσσαλίαν. Έπειτα γυρίζει εις τὰ Ιωάννινα, όπου μετέρχεται τόν ιατρόν, διακρι-

θείς διά την επιστημονικήν του ικανότητα. Ίδίως διεκρίνεται εις την βοτανικήν, ή όποία ήτο κατά την εποχήν εκείνην πολύ χρήσιμος, διότι δέν υπήρχον τότε τὰ σημερινά πολυάριθμα φάρμακα και ή ιατρική έβασίζετο κυρίως επί των βοτάνων. Πλήν τούτου, οι ιατροί την εποχήν εκείνην μετέρχοντο και τόν φαρμακοποιόν, πωλοῦντες τὰ φάρμακα, τὰ όποια παρήγγελον εις τους άσθενείς των.

Ο Βηλαράς είναι όπό τους πρώτους άν μὴ ο πρώτος, ο όποιος μετεχειρίσθη εις την επιστήμην του την ελληνικήν γλώσσαν. Έως την εποχήν εκείνην τὰ φάρμακα έγράφοντο εις την λατινικήν. Ο Βηλαράς όμως τὰ έγγραφεν εις την ελληνικήν, προσπαθών να τους αποδίδῃ τὰς άρχαίας ελληνικάς ονομασίας των. Διότι, καιτοι εις την ποίησιν και την φιλολογικήν του παραγωγήν ήκολούθησε την δημοτικήν γλώσσαν, έν τούτοις ήτο κάτοχος της άρχαίας ελληνικής κατά βάθος.

Πλησίον του Βελή Πασά εύρισκόμενος και χαίρων την εκτίμησιν του τυράννου Άλφ Πασά, ο Βηλαράς δέν έλησμόνει να εκμεταλλεύεται την ευνοίαν του ταύτην διά να ύπηρετῇ και προστατεύῃ τους δυστυχείς Ήπειρώτας, οι όποιοι έζων υπό την τρομοκρατίαν του Άλφ Πασά. Διά τούτο άπήλαυνε αληθινῆς λατρείας εκ μέρους των συμπολιτῶν του. Ξένοι περιηγῆται επισκεφθέντες κατά την εποχήν εκείνην τὰ Ιωάννινα, πλέκουν εγκώμια διά την επιστημονικήν ικανότητα και τας χριστιανικάς και πατριωτικάς άρετάς του Βηλαρά. Τό τέλος του ήτο θλιβερόν. Όταν ο Σουλτάνος άπεφάσισε να έξοντώσῃ τόν Άλφ Πασάν, ο όποιος έγένετο επικίνδυνος κατά την πολιορκίαν των Ιωαννίνων υπό των αποσταλέντων σουλτανικών στρατευμάτων τό 1820, κατεστράφη ή οίκία του και αὐτός δέ εκινδύνευσε, καθό θεωρούμενος φίλος του Άλφ, του όποιου ήτο ιατρός. Ήναγκάσθη λοιπόν να καταφύγῃ εις τό Τζεπέλοβο του Ζαγορίου, όπου άπέθανε πένης τό 1823, χωρίς να προφθάσῃ να ιδῇ την άνάστασιν της Ελλάδος, την όποιαν επί τοσοῦτον όνειρεύθη.

Περί Βηλαρά διηγείται λίαν ενδιαφέροντα πράγματα ο Α. Κουτσαλέξης, εις τό έργον του «Διαφέροντα και περίεργα τινά ιστορήματα». Ο Κουτσαλέξης έγνώρισε νέος τόν Βηλαράν και ήκουσεν από την μητέρα του περί αὐτοῦ, ώστε αἱ άφηγήσεις του να παρουσιάζουν ενδιαφέρον.

Ο Βηλαράς λοιπόν, κατά τόν Κουτσαλέξην, έσωσε τόν Τσακάλωφ, ο όποιος άργότερα έγένετο εκ των ιδρυτῶν της Φιλικῆς Έταιρείας. Ο Άθανάσιος Τσακάλωφ, γεννηθείς εις Ιωάννινα, ήτο μονογενής υἱός μεγαλεμποροῦ εις την Μόσχαν. Ο Άλφ Πασάς έμαθεν ότι ο νέος αὐτός ήτο ωραιότατος και τόν εξέη-τσε εις τό χαρέμι του. Η δυστυχῆς μητέρα του έτόμαξεν εις την είδησιν αὐτήν. Καλεῖ άμέσως τόν φίλον και ιατρόν της Βηλαράν και του διηγείται την

συμφοράν της. Ο Ιατρός την ήσύχασε. Άνέλαβεν εκείνος να κανόνισῃ την υπόθεσιν. Καί έν πρώτοις έδήλωσεν ότι ο νέος ήτο άρρωστος και δέν ήδύνατο πρό της παρελεύσεως τριών ήμερῶν να σηκωθῇ από τό κρεβάτι. Έπειτα εφρόντισε να έτοιμάσῃ τὰ της αποδράσεώς του. Καί μίαν νύκτα ένδύει τόν νέον με παλαιά ένδύματα χαλβαντζῆ και τόν στέλλει διά της Πίνδου εις την Μακεδονίαν, όπόθεν θά μετέβαινεν πλέον εις την Μόσχαν, διά να συναντήσῃ τόν πατέρα του. Όταν την τρίτην ήμέραν μετέβῃ ο άπεσταλμένος του Σουλτάνου διά να παραλάβῃ τόν νέον διά τό χαρέμι έμαθεν ότι τό παιδί εξαφανίσθη. Κατά συμβουλὴν του Βηλαρά, ή μητέρα του κλαίουσα ειπεν εις τόν άπεσταλμένον του Άλφ :

— Μόλις έμαθε τό παιδί πὼς θά πήγαινε στο χαρέμι, χάθηκε και έμεινα ή δύστυχη μόνη μου!

Καί έτσι διέφυγε την άτίμωσιν ο νέος, ο όποιος άργότερα ύπηρετήσε την ιδέαν της άπελευθερώσεως της Ελλάδος.

Ο Κουτσαλέξης άφηγείται κατόπιν πὼς έσώθη από την άσθένειαν, χάρις εις την επέμβασιν του Βηλαρά και μᾶς δίδει τ' άκόλουθα ενδιαφέροντα διά την ιατρικήν της εποχῆς εκείνης στοιχεία :

Η «μήτηρ μου εκάλεσε πάραυτα τόν Βηλαράν όπως με επισκεφθῇ. Ο προορατικός του νοῖς έδωκε τὰς χρειαῖς οδηγίας και τ' άναγκαῖα ιατρικά. Δέν έπαυσε δέ να με επισκέπτεται και νύκτα και ήμέραν. Άνεπτύχθησαν ἔλκη και διέταξεν επί στρώματος από κέγγρον να με ἔχουν έξηπλωμένον: Χειρουργός δέ έμπειρος, Λουκάς τις Άλβανός, έθεράπευσε τὰς πληγὰς μου. Η μήτηρ μου κλαίουσα παρηγορεῖτο από τόν Βηλαράν «Έχε θάρρος, της έλεγε, τό παιδί σου θά τό αναστήσω. Μόνον προσοχή χρειάζεται». Άνεστήθην όντως παρὰ του Βηλαρά, όστις ένδεδυμένος άπλοκήν στολήν με μικρόν πῖλον επί κεφαλῆς, περιήρχετο τὰ Ιωάννινα θεραπεύων πλουσίους και πτωχοῦς, πεζός, όχι επί ἵππου και χρυσά εφάρτια και χαλινούς, ως άλλοι ιατροί. Ο κῆπος του ήτο σχολή βοτανικῆς και τὰς όλίγας ὥρας της αναπαύσεώς του άφιέρωνεν εις την καλλιέργειάν του και εκεί βεβαίως έπαρουσιάζοντο αἱ Μούσαι και τῷ ενέπνεον, ό,τι τερπνόν και περίεργον έγγραφε. Δέν ήτο χρηματολόγος ο μακαρίτης. Ήτο έγχερατῆς. Τους πτωχοῦς ήλέει και άσθενοῦντας δέν έφορολόγει. Τῆς μητρός μου τὰ εἰσοδήματα δέν ήσαν μεγάλα και από τὰς ὁμιλίας της μητρός μου έξήγαγον άργότερα ότι ο μακαρίτης Βηλαράς άπέναντι των κόπων του μηδαμινήν άμοιβήν έδέχθη».

Κατόπιν ο Κουτσαλέξης διηγείται μίαν άλλην ασθένειάν του, μίαν φλεγμονήν εις τόν άριστερόν ὄμων την όποιαν έθεράπευσε δι' έγχειρήσεως ο πρακτικός χειρουργός Άλβανός Λουκάς, και εξακολουθεῖ :

Ποῦ έδιδάχθη αὐτός την τέχνην του Άσκληπιοῦ; Η τέχνη αὐτή ήτο πάντοτε έν άνηρότῃ εις τὰ μέρη της Ήπείρου, όπου πάντοτε δέν έμειναν ήσυχα τὰ ὄπλα κρεμάμενα εις τὰς κατοικίας πολεμιστῶν και καπιτιζόμενα Ὑπῆρξε χειρουργός επιτηδειότερος πολλῶν εκ των νῦν επιστημόνων. Ὡσαύτως υπήρχον

κατά τύχην εις τό χωρίον αὐτό (Γραμμένον, άπέχον δύο ὥρας από τὰ Ιωάννινα, όπου είχε καταφύγει ο συγγραφεὺς με τῇ μητέρα του, κατόπιν διωγμῶν του Άλφ Πασά) όπου άπειρον πλῆθος φευγόντων από την πόλιν συνήχθη, έμπειροί επιστήμονες ιατροί, ο Κεφαλλην Πανᾶς και Τζαπαρλής Βλάχος, συμπατριώτης του Κωλέττη. Άλλά ιατρικά πὼς να εύρεθῶσι καταστροφέντων των έν Ιωαννίνους φαρμακείων; »

Πράγματι από την Ήπειρον διεσπείροντο εις διάφορα μέρη της Ελλάδος πρακτικοί ιατροί, οι όποιοι είχαν προσλάβει τό επώνυμον «Γιαννιώτες», ως προερχόμενοι από τὰ Ιωάννινα.

Παρακάτω ο Κουτσαλέξης διηγείται τὸς περιτελείας της φυγῆς των πρὸς τό Μεσολόγγι. Εἰς τόν Άσκακὸν εφθασαν ξενητλημένοι ὄλοι αἱ προσφυγικαὶ αὐτὰι οἰκογένειαι. Η μάμμη μου άπέθανεν από έξάντλησιν, ή δέ μητέρα του ήσθένησε βαρέως! Εσώθη δέ ως εκ της τύχης. Διότι έμαθον ότι εκεί πλησίον, εις έν σπήλαιον, είχε καταφύγει ο γέρον ιατρός από τὰ Ιωάννινα Παχώμης με την οἰκογενειάν του. Ο γέρον αὐτός κατέφυγεν εις τρώγλην υπό τό φρούριον του άρχαίου Άσκακού. Δύο υπηρέτριά μας τιν νύκτα με δάδας άνημμένας, έχουσαι έμέ επί κεφαλῆς, κατέβησαν εις άντάμωσίν του. Εφώνασα στεντορεῶς, ήκουσαν οι έν ταῖς τρώγλαις, έξέρχονται διακρίνουν τί ζητοῦμεν και έν τῷ ᾄμα βλέπομεν πολλὰς δάδας έρχομένας πρὸς τό μέρος μας. Ήτο ο κύρ Παχώμης συνοδευόμενος από τὰς θυγατέρας του. Ο αγαθός αὐτός γέρον έγνώριζε την οἰκογενειάν μας, δέν έδίστασε δέ διόλου και χωρίς να περιμένῃ άμοιβὰς εκίνησε να προφθάσῃ την άσθενή. Τοιούτους ιατροὺς ἐγὼ τους ονομάζω άγίους. Βεβαίως και σήμερα δέν λείπουν, αλλά είναι σπάνιοι και δακτυλοδεικτούμενοι. Άνα εἶδεν ο ιατρός την μητέρα μου, διέταξε την συλλογήν και θάρδιον. Από πρώτας δέ έτρεξα και δέν έδυσκολεύθην. Εἰς την ρυπαράν αὐτήν εργασίαν ένέκειτο ή θεραπεία της μητρός μου. Αἱ καθαρίδες έν τῷ τόπῳ είναι άφθονοί. Εἰς παρόμοια χωρία, εύτυχῶς ὠρισμένα μέρη διά τὰς χρειαῖς του ανθρώπινου σώματος δέν υπάρχουν. Εἶπον «εὐτυχῶς» διότι περὶ τούτου θά γράψω πάλιν, όταν μεταβῶ εις Αἴγιναν κατά τό 1823, άν δέν κοπῇ τό νῆμα της ζωῆς μου ἔως να φθάσω εκεί».

Δυστυχῶς δέν εύρομεν άλλην μελέτην του εις τὰς βιβλιοθήκας, άσχολουμένην με τὰ της διαμονῆς του εις Αἴγιναν, διά να μάθωμεν διατῇ γράφει τὰ άνατέρω περί των δυσωνύμων τούτων μερῶν των οἰκῶν. Άλλ' ὡς εξακολουθῶμεν την άφηγήσιν του :

«Μετά την άνάρρωσιν της μητρός μου, άσθενεῖ ο άδελφός μου. Εσώθη και οὗτος από ψευδιατρόν τινα συμπατριώτην του Παχωμίου, όστις άλλοτε έμπορος, διά να μὴ ψοφήσῃ από την πείναν, κατέφυγεν εις τό έργον τούτο. Άλλ' ήτο φαίνεται εκ φύσεως προικισμένος να κρίνῃ από τί υποφέρει ο νοσῶν. Τοιούτος ιατρός έφερον εις την ζωήν τόν άδελφόν μου κινδυνεύοντα. Δέν ένθυμούμαι τό όνομα, διά να μνημονεύσω και αὐτόν τόν νόμον μέν υἱόν του Άσκληπιοῦ, επιτηδειότερον όμως ἴσως των των γνησίων. Ο,τι άπορον εις έμέ, είναι πὼς και με ποῖα ιατρικά κατῳ-θωσε να έγείρῃ άσθενούντα μάλιστα βαρέως, Ο,τι ένθυμούμαι είναι ότι ή αφαίμαξις έγένετο διά ξυραφίου».

Το άνωτέρω, έν τῇ απλότητί των, δίδουν μοναδικήν εἰκόνα της καταστάσεως εις την όποιαν εύρίσκειτο ή ιατρική επιστήμη - ὡς την ονομάσωμεν με τό όνομα της επιστήμης - κατά την διάρκεια της Ελληνικῆς Επαναστάσεως.

S. ARDAVANI - LIBERATOS

Σάν ἔρθῃ ἡ μπόρα καὶ περάσῃ

Σοῦ ἔτυχε ποτὲ νὰ ἐπιθυμήσῃς νὰ σταθῇς ἀρκετὴ ὥρα μέσα στὸ ξέσπασμα μιᾶς καλοκαιρινῆς βροχῆς, ἀκίνητος μὲ τὰ χέρια σταυρωμένα στὸ στήθος καὶ τὰ μάτια καρφωμένα πρὸς τὸ μέρος ἀπ' ὅπου ἡ μπόρα φθάνει γοργά;

Ἐκεῖνες τὲς στιγμὲς ποὺ περνοῦν ἀπὸ τὸ λεπτό ποὺ μέσα σὶδὸν κατασκότεινον ὀρίζοντα μὲ τὰ μαῦρα καὶ σταχτιά πυκνὰ οὐνεφα, θὰ ξεχωρίσῃς τὴν πρώτη ἀτρακτοειδῆ λάμψη τῆς ἀστραπῆς κι' ὕστερα θ' ἀνατριχιάσῃς σύγκορμα ἀπ' τὸ δαιμόνιο τοῦ κρότου, ποὺ κάνει ἡ βροντὴ στὸν ἐρχομὸ της, ὡς τὸ λεπτό ποὺ ὁ θόρυβος θὰ ἔχῃ ἀπομακρυνθῇ. Ἐνῶ σὺ θάχῃς τὴν ἀντίληψη ὅτι σώθηκες ἀπὸ κάποιον ἀόριστο, ἀλλὰ τρομακτικὸ κίνδυνο, ποὺ ἀπειλοῦσε ἅμεσα τὴ ζωὴ σου καὶ συγχρόνως τὸ νερὸ σὲ μεγάλες βαρεῖες στάλλες θὰ κτυπᾷ τὸ πρόσωπό σου μὲ μανία, σὰν γιὰ νὰ τὸ ξυπνήσῃ ἀπ' τὸ λήθαργο, ἔνῳ τὴν ψυχὴ σου θὰ ξεπλένῃ ἡ δροσιὰ τῆς βροχῆς τοῦ νεροχειμάρρου αὐτοῦ, κάθε πόνο καὶ θλίψη.

Οἱ πνεύμονές σου βαθεῖα καὶ μὲ πόθο θ' ἀναζητήσουν στὴ μεγάλη ἀναπνοὴ τὸ λυτρωμὸ ἀπὸ κάθε στιγμὴ τοῦ παρελθόντος, ποὺ βαραίνει τὴν ψυχὴ σου.

"Ὅλα τὸ νερὸ τὰ παρὰσῶρει στὸ δρόμο του. "Ὅλα τὰ σκεπάζει μὲ τὴν οὐμίχλη τοῦ ὄγκου του, ὅλα τὰ θάβει καὶ τὰ βουβαίνει.

Στάζει, στάζει ἀλύπητα κι' ἀκατάπαντα ὁ σταχτὴς οὐρανὸς καὶ κάθε τι τὸ βρώμικο καθαρίζει καὶ λαμπικάρεται, ἀπὸ τὲς στέγες τῶν σπιτιῶν ὡς τὲς ψυχὲς τῶν ἀνθρώπων.

Μονομιᾶς κάθε θλίψη τοῦ εἶναι μας συγκεντρώνεται θαρεῖς, σ' ἓνα σημεῖο τῆς ψυχῆς μας κι' ἀπὸ κεῖ μονομιᾶς πάλι ξεαερόνεται, κι' ἀνακατεμένη μὲ τὴ βροχὴ καὶ τὰ στοιχεῖα τοῦ ἀπείρου, χάνεται γιὰ πάντα.

"Ὡ τί χαρὰ κι' ἀνακούφιση μιᾶς πλημμυρίζει, σὰν σὲ λίγο πάνω στὰ σταχτεῖα βουνὰ φανῇ ἀπαλὰ ἓνα μὲν κινδυνόχρυσο χρῶμα καὶ λάμπει ὁ ἥλιος ξανά! ὁ ἥλιος, ποὺ βγαίνει μέσα ἀπ' τὴ μπόρα, τὴ βροχὴ.

Ἡ ἀνακούφιση, ποὺ γεμίζει τὴ ψυχὴ ὕστερα ἀπ' τὸ ἀπελπισμένο ξέσπασμα τῆς θλίψεως...

Σ' αὐτὴ ἀκριβῶς τὴ στιγμὴ, ἡ ψυχὴ μας, θαρεῖς σταματᾷ τοὺς παλμούς της ἀπὸ δέος, καὶ ξαναγεννιέται στὴ σκιά τῆς ἐλπίδας. Μιὰ ἀνάλαφρη δροσιὰ σκορπιέται ἀπ' τὴ γῆ καὶ ἡ μυρωδιὰ ἀπ' τὸ χῶμα μεθάει τὸ εἶναι μας.

Πῶς τὴν ἀγαπᾷ αὐτὴ τὴ στιγμὴ!

Μόνον στὸ διάστημα τῆς στιγμῆς αὐτῆς νοιώθω τὸν ἑαυτό μου κατακτητὴ τῆς ζωῆς καὶ ποθῶ, ποθῶ ὡς τὸ τελευταῖο μὀριο τοῦ εἶναι μου νὰ ζήσω τὴ φύση αἰσθαντικὰ νὰ γνωρίσω νὰ δημιουργήσω καὶ τέλος νὰ χαθῶ φυσικὰ κι' ἐγώ, ἀλλὰ δοξασμένα μέσα στὴ μεγαλύτερη μπόρα της.

ΜΥΡΤΩ



Γιὰ τὰ Παιδιὰ

Ὁ Κινηματογράφος τῆς Πρωτευούσης

Μία σπουδαία ἐξυπηρέτησις τῶν παιδιῶν εἶναι ὁ Λαϊκὸς Κινηματογράφος ποὺ ὀργάνωσεν ἡ Διοίκησις τῆς Πρωτευούσης μὲ τὸν Δήμον Ἀθηναίων. Ὁ νόμος ἀπαγορεύει στὰ παιδιὰ τὸν Κινηματογράφον ποὺ δὲν ἔγινε γι' αὐτά. Ἀλλὰ καὶ σ' ἐκεῖνες τὲς προβολὰς ποὺ εἶναι κατάλληλες γι' αὐτά, ἡ φτωχολογία, δὲν θὰ μπορούσε νὰ περάσῃ χωρὶς εἰσιτήριον. Ἐρκεσε λοιπὸν μιὰ ἀπλή παράκλησις τοῦ Συνδέσμου Παιδικῶν Κινηματογράφων, διὰ νὰ κατανοηθῇ ἀμέσως πόσον ὠφέλιμο θὰ ἦτο γιὰ τὰ παιδάκια ποὺ δὲν ἔχουν εὐκόλο τὸ Κινηματογράφον τους, νὰ τοὺς τὸν δώσῃ καὶ δωρεὰν μάλιστα ἡ Διοίκησις τῆς Πρωτευούσης ἀρχίζοντας ἀπὸ τὸν Δήμον Ἀθηναίων. Ὁ κ. Κ. Κοτζίδης, ὁ ἐμπυχωτὴς τῶν Παιδικῶν Ἐξοχῶν, δὲν μπορούσε νὰ καθυστερήσῃ τὴν ἐμφύχωσιν καὶ τῆς Παιδικῆς Ψυχαγωγίας. Κι' ἔτσι ἓνα θαυμάσιο αὐτοκίνητο ποὺ ἔχει ἐπάνω του συγκεντρωμένα ὅλα τὰ σύνεργα γιὰ νὰ κἀν παραστάσεις ὁμιλοῦντος Κινηματογράφου κι' ἐκεῖ ἀκόμα ποὺ δὲν ὑπάρχει ἡλεκτρικὸν ρεῦμα, ἄρχισε νὰ λειτουργῇ ἀπὸ τὴν 4 Αὐγούστου 1937. Ἔως τώρα τρεῖς φορὲς τὴν ἐβδομάδα δίδει σὲ διαφορὰς συνοικιακὰς πλατεῖες, στὸν Ἅγιον Παντελεήμονα, στὸν Ἅγιον Κωνσταντῖνον, στοὺς Στύλους, στὸ Παγκράτι, στὰ Πετράλωνα, τὲς παραστάσεις του. Χιλιάδες παιδάκια, συγκεντρώνονται, βλέπουν, διασκεδάζουν μορφώνονται καὶ περιμένουν πάλι νὰ ξανάρθῃ αὐτὸ τὸ ὠραῖο κι' ἐλπιδοφόρο αὐτοκίνητο ποὺ θὰ τοὺς χαρίσῃ, ἔστω καὶ μιὰ φορὰ τὴν ἐβδομάδα, δωρεὰν μιὰν ἀληθινὴν ἀπόλαυσιν.

Ἀπ' ὅλον τὸν κόσμον

Αἱ γυναῖκες τῆς Σουηδίας. Δὲν μπορούμε βέβαια νὰ γενικεύσωμε ἓναν τύπον γυναικὸς στὴ Σουηδία, ὡς τόσο ὑπάρχουν σήμερὰ ἐκεῖ δύο κατηγορίαι νοικοκυριῶν πολὺ διαδεδομένων. Καὶ τὰ δύο αὐτὰ νοικοκυριά ἔχουν ὡς βάση τὸν ἔρωτα, δηλ. εἶνε γάμοι τελεσθέντες ὕστερα ἀπὸ ἀρραβῶνες, συμβιώσεις ὅλο ὁτοργή, ἐλπίδες, θάρρους ὅπου οἱ σύζυγοι εἶνε οἱ καλοὶ σύντροφοι.

Ἐκεῖνῃ εἶνε συνήθως 20 ἕως 22 χρόνων κ' ἐκεῖνος δύο χρόνια μεγαλύτερος· πίνουν ἓνα μοντέρνο διαμέρισμα ἀπὸ τρία δωμάτια καὶ στὴν ἀρχὴ κάνει ἡ γυναῖκα μὴν τῆς τὸ νοικοκυριὸ μὲ τὴ βοήθεια μιᾶς παραδουλεύτριας. Νέα νοικοκυριά ποὺ ν' ἀρχίζουν μὲ πολυτέλεια, δὲν ὑπάρχουν.

Τὸ σπίτι της ἡ Σουηδὴ τὸ τακτοποιεῖ μὲ πολὺ προσωπικὸ γούστο, ποτὲ δὲν θὰ συναντήσῃ κανεὶς μονοτονία· βάζει κατιτὶ ἀπὸ τὸν ἑαυτὸ της στὸ σπίτι της. Ἰδίως ξοδεύει μ' αὐτὸ περισσότερον ἀπ' ὅτι πρέπει τὸν καιρὸ της, κρατεῖ ὅμως τὸ σπιτικὸ της ἀπόλυτα καθαρὸ καὶ τακτικὸ.

Δὲν ὑπάρχει ξένος ποὺ νὰ ἔχει γίνει δεκτὸς σὲ Σουηδικὰ σπῖτια καὶ νὰ μὴ ἐθαύμασε τὸ γούστο τῆς νοικοκυρᾶς καὶ τὴ στοργὴ μὲ τὴν ὁποία στρώνει τὸ τραπέζι.

Στὴ δευτέρῃ κατηγορίᾳ ἡ γυναῖκα ὅταν παντρεύεται μένει στὴν ἐξωσπιτικὴ ἐργασία ποὺ εἶχεν ὡς κορίτσι, γιὰ τὸ ἄνδρα δὲν κερδίζει ἀρκετὰ γιὰ νὰ συντηρήσῃ μόνος τὸ σπίτι, ἴσως ὅμως καὶ διότι ἡ συνήθεια μιᾶς κανονικῆς ἐργασίας καὶ ἐνὸς ἀτομικοῦ ἐσόδου τῆς ἔχουν γίνει βαθεῖα ριζωμένη συνήθεια. Καὶ στὴ Σουηδία ὅπως καὶ ἄλλου συζητοῦν σήμερὰ ἂν ἡ παντρεμένη γυναῖκα πρέπει νὰ ἐργάζεται ἐπαγγελματικὰ. Ὑπάρχουν ἀρκετὰ ἐπιχειρήσεις ποὺ δὲν προσλαμβάνουν παντρεμένες γυναῖκες. Τότε περιορίζονται σὲ ἀρραβῶνες μακροχρόνιες ἐνίοτε καὶ μέχρι δεκαετίας. Τὰ ζευγάρια ὅπου ἐργάζεται καὶ ἡ γυναῖκα κατοικοῦν συνήθως σὲ διαμέρισμα ἀπὸ δύο δωμάτια. Ὁ καθένας ἔχει τὸ δωμάτιό του καὶ κοιμᾶται σὲ ντιβάνι· τρῶνε ἢ στὸ χῶλλ ἢ στὴ κουζίνα. Μὰ κι' αὐτὴ ἡ γυναῖκα λατρεύει τὸ σπίτι της καὶ τὸ φροντίζει μὲ ἀγάπη ὅταν ἐπιστρέφει τὸ βράδυ ἀπὸ τὴ δουλειὰ της. Παιδιὰ δὲν μποροῦν νὰ ἔχουν—οὔτε ὁ χῶρος ὑπάρχει οὔτε χρηματικὰ μέσα. Στὸ ζήτημα αὐτὸ εἶνε οἱ Σουηδοὶ γνωστοί, δὲν φέρνουν παιδιὰ στὸν κόσμον, τὰ ὁποῖα ἀφίνουν ὕστερα νὰ τὰ προστατεύσῃ ὁ Θεός. Εἶνε ὅμως λυπηρὸ ποὺ ὑπάρχουν τόσα ἀνδρόγυνα χωρὶς παιδιὰ, ἴδιως γιὰ τὲς γυναῖκες ποὺ νοιώθουν φυσικὰ ἓνα μεγάλο κενό, μὰ ὕστερα ἀπὸ πολλῶν χρόνων ἀρραβῶνες, προτιμῶν νὰ παντρεύονται γιὰ νὰχοῦν τὸ δικαίωμα νὰ συζοῦν καὶ ν' ἀγαπιῶνται τίμια κ' ἐλευθέρως, ἔστω κι' ἂν πρέπει νὰ παραιτηθοῦν ἀπὸ τὸ νὰχοῦν παιδιὰ.

Ἐνα κράτος μητριαρχικόν. Ὁ Ἄγγλος περιηγητὴς Ροβέρδος Φόραν περιήλθε τὴ δυτικὴ πλευρὰ τῆς νήσου Σουμάτρα ὅπου κατοικεῖ ἡ περιεργὴ φυλὴ τῶν Μεναγγαμπῶ ποὺ θεωροῦνται ὡς οἱ ἀληθινοὶ αὐτόχθονες τοῦ Ἀσιατικοῦ Ἀρχιπελάγους.

Στὸ λαὸ αὐτὸν ἐβρήκε ὁ Ἄγγλος ταξιδιωτὴς τὸν παλὴν δεσμὸ τοῦ μητριαρχείου, ὑπὸ τὴν πιδὴ καθαρὰ μορφὴν του. Ἡ κοινωνικὴ ὀργάνωσις τῆς φυλῆς πρότυπον συντηρητικότητος βασιζέται ἐντελῶς πάνω στοὺς συγγενεῖς τῆς γυναικὸς ὡς πρὸς τὴ διαδοχὴ καὶ τὴ κληρονομία, ἐπίσης καὶ ὡς πρὸς τὴ κυριαρχικὴ θέσι στὴ καθημερινὴ ζωὴ.

Τὰ σπῖτια τοὺς εἶνε καμωμένα ὅλα κατὰ ὁμοίον μορφον τύπον, ὑπάρχει ἓνα κεντρικὸ οἰκοδόμημα κ' ἐφ' ὅσον παντρεύονται τὰ κορίτσια, προσθέτουν παραρτήματα. Τὸ σύνολον ἀποτελεῖ ἓνα εἶδος συνοικισμού, περισσότεροι συνοικισμοὶ ἀποτελοῦν τὴ φατρία.

Τὰ παιδιὰ εἶνε προσκολλημένα στοὺς συγγενεῖς τῆς μητέρας των καὶ ἀνήκουν στὴ δική τους φατρία, ἐνῶ ὁ πατέρας μένει ξένος πρὸς αὐτά. Γάμοι μεταξὺ μελῶν τῆς αὐτῆς φατρίας ἀπαγορεύονται. Ὁ ἄνδρας μπορεῖ νὰ εἶνε φύλακας τῆς οἰκογενειακῆς περιουσίας, ἐὰν τὴν κληρονόμησε ἀπὸ τὴ μητέρα του, δὲν μπορεῖ ὅμως νὰ λάβει καμμιὰ δική του ἀπόφαση, ἔξω ἀπὸ τὸ οἰκογενειακὸ συμβούλιον ἀποτελούμενον ἀπὸ ἐνήλικες γυναῖκες. Ὁ Ἄγγλος περιηγητὴς χαρακτηρίζει τοὺς ἄνδρας τῶν Μεναγγαμπῶ ὡς εὐγενεῖς καὶ πρᾶους, ἀλλὰ πολὺ ὀλιγώτερον δραστήριους ἀπὸ τὲς γυναῖκες.

Σὲ μερικὲς πόλεις τῆς Ἰταλίας ὑπάρχει τὸ ὠραῖο ἔθιμο νὰ βάζουν πάνω στὴν ἐξώπορτα τοῦ σπιτιοῦ ὅπου γεννήθηκε ἓνα παιδάκι, ἓναν μεγάλο φύλλο ἀπὸ ἄσπρη μεταξωτὴ κορδέλλα. Ὁ καθένας ποὺ περᾷ, μαθαίνει ἔτσι ὅτι ὑπάρχει ἐκεῖ μέσα ἓνα νεογέννητο. Συνειθίζουν δὲ οἱ διαβάτες περνῶντες νὰ κάμουν μιὰ εὐχή: Νάσαι εὐτυχισμένος... ἡ μοῖρα νὰ σοῦ χαρίσῃ πλούτη ὑγεία κλπ. Πηγαίνουν δὲ καὶ δῶρα στὸ μωρό, τὸ ὁποῖον βρίζεται εὐθὺς ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τοῦ βίου του σὲ μίαν ἀτίμωσφιρα στοργῆς καὶ συμπάθειας. Ἡμεῖς μόνον τὸ πένθος συμμερίζομαστε καὶ ὄχι τὴ χαρὰ τῶν ἄλλων. Πόσο ὅμως πιδὴ ὠραῖο εἶνε τὸ Ἰταλικὸ ἔθιμο.

Ἀπὸ τὰ πιδὴ παραγωγικὰ κεφάλαια ὑπῆρξεν ἀναμφιβόλως τὸ ποσὸν ποὺ ἐδαταινήθη τὸ 1492 γιὰ τὸν πλοῦν τοῦ Χριστιφόρου Κολόμβου καὶ ποὺ τοῦ ἐδόθη κατόπιν τῆς θεσμῆς συστάσεως τῆς βασιλείας Ἰσπανίας ποὺ εἶχε πείσει πρὸς τοῦτο τὸν διστακτικὸ βασιλέα.

Τὰ τρία πλοῖα ἐστοίχισαν φαίνεται 25.000 φρ., οἱ μισθοὶ καὶ ἡ διάθεσις τοῦ πληρώματος περίπου 45.000 φρ. Χρειάστηκαν δηλ. 70.000 φρ. γιὰ ν' ἀνακαλυφθῇ ἡ Ἀμερική. Ἐὰν λογοριθμώμεν πόσα ἀγαθὰ ἔφερκεν ὁ Νέος Κόσμος στὸν Παλῆ, ἔρχονται τὰ γεγονότα νὰ διαψεύσουν ἄλλη μιὰ φορὰ, ὅτι οἱ γυναῖκες δὲν ἔχουν ἐπιχειρηματικὸ μυαλό.



Με ιδιαίτερον ευχαρίστησιν αναφέρομεν ένα γράμμα της Κας Μ. Χρυσοβελώνη, ή όποία εύρίσκετο μεταξύ των αντιπροσώπων της Ελλάδος εις τό έν Λονδίνω Διεθνές Συνέδριον Νοσοκόμων.

«Σεις που είσθε επί κεφαλής της γυναικείας δράσεως έν Έλλάδι, γράφει πρὸς τήν Καν Ραλλοῦν Γεωργαντά πρόεδρον τοῦ Ε. Σ. Ε., θά είχατε και δικαίω; μεγάλο ένδιαφέρον νά μάθετε μερικά περι τοῦ έδω Συνεδρίου: 3.000 νοσοκόμοι όλων των ένθινοτήτων, συνήλθον έδω άπό παντοῦ διά τόν κοινόν σκοπόν που μάς ένδιαφέρει όλας τόσον βαθειά και δυνατά: ό άρρωστος, ή περιθαλπίς του, ή νοσοκόμος, ή νοσηλεία. Είμαι εύτυχής που έτυχε ή μοίρα νά με συμπεριλάβη μεταξύ των αντιπροσώπων της Ελλάδος και με υπερηφάνεια στηριγμένη στα πράγματα παρευρέθηκα σέ συνεδριάσεις και συζητήσεις διά ν' άκούσω τάς έντιμους όλους της έλληνικής άποστολής ν' ανταλλάσσουν σκέψεις με παλαιμάχους συναδέλφους άλλων κρατών... Φαντασθήτε τήν εύτυχίαν της Άδος Κολέα όταν ήκουσε νά λέγη ή Γραμματεὺς τοῦ International Council of Nurses εις τήν Βασίλισσαν, ότι εις τήν Ελλάδα υπάρχει τό Μαιευτήριον «Μαρίκα Ηλιάδη», ένα άπό τά όραιότερα και μεγαλύτερα που ήμπορεί κανείς νά ιδῇ εις τήν Εὐρώπην!»

Η «Ελληνίς» συμμερίζεται βαθύτατα τήν υπερηφάνειαν και τόν ένθουσιασμόν της έκλεκτής έπιστολογράφου και των κυριών της Έλληνικής Αντιπροσωπείας διά τήν άναγνώρισιν του όραιου έργου του Μαιευτηρίου και συγχάρει αὐτάς θερμῶς διά τήν επιτυχὴ συμμετοχήν των εις τό Συνέδριον.

Από της 24ης μέχρι 29ης Αὐγούστου συνήλθε εις Παρίσιους τό 32ον Διεθνές συνέδριον Ειρήνης τό όποϊον ώργάνωσε τό Διεθνές Γραφεϊον Ειρήνης υπό τήν προεδρίαν του κ. Η. La Fontaine.

Η κ. Ειρήνη Μεταξά, εκ Μασσαλίας απέστειλεν δοχ. 10.000 δωρεάν υπέρ της Κονίστρας (Πετραλώων) του Έθνικοῦ Συμβουλίου των Έλληνίδων.

Στό διεθνὴ διαγωνισμό τραγουδιού, που διεξήχθη έσχάτως στη Βιέννη, έβραβεύθησαν και δύο Έλληνίδες αί δεσ Χρ. Εϋθυμιάδου και Παπαδάκη. Αί δύο νεαράι καλλιτέχνιδες φοιτοῦν άπό διέτίας στη μουσική Άκαδημία «Σάντα Σεσίλια» της Ρώμης.

Η χήρα του άποθανόντος πρὸ έτους διασήμου Ίταλου συνθέτου Respighi, που επίσης είνε διακεκριμένη μουσικός, άποπεράτωσε τό υπό του συζύγου της ήμιτελές άφιμένον έργο «Λουκρητία». Άναγκάστηκε νά ένορχηστρώση περι τίς 100 σελίδες. Τό μελόδραμα πρόκειται νά παιχθῇ στη Σκάλα του Μιλάνου και στο Βασιλικό Θέατρο της Ρώμης.

Αί Άγγλίδες γυναίκες Άστυνόμοι που ύπηρετοῦν στην άστυνομία του Καίρου και της Άλεξανδρείας,

κάνουν πολύ καλή δουλειά. Άπόδειξις ότι τά συμβόλαιά τους άνανεώθηκαν έσχάτως ως τά 1940.

Η Γαλλία δέν έχει πιά ύπουργίνας Με τή παραιτηση της Κυβερνήσεως Μπλουμ στη Γαλλία, άνέλθαν πάλιν άνδρες τά ύφυπουργεία που κατείχαν αί κ. Μπροῦνσβιλκ και Λακώρ. Άρά γε νάνε όλιγότερον φεμινιστής ό κ. Σωτάν;

Γάμοι έπιχορηγούμενοι. Τό Ύπουργείον των Οικονομικών της Γερμανίας άνακοινεί ότι άπό τόν Αὐγουστο του 1933 έως τόν Ίανουάριο του 1937 ή κυβερνήσις έβοήθησε με 420 εκατ. μάχα 700.000 ζευγάρια νά παντρευτοῦν. Κατά τήν άνακοίνωσιν, οι γάμοι αὐτοί δέν θά μπορούσαν νά είχαν γίνει χωρίς τίς προκαταβολές αὐτές. 500.000 δέ παιδιά γεννήθηκαν άπό τους γάμους αὐτούς. Οι άριθμοί αὐτοί είνε άρκετά εύγατοι.

Πρὸ τινος ένεγκαινιάσθη στη Γενεύη τό μνημεϊον του Άλβέρτου Thomas του ίδρυτοῦ του Διεθνούς Γραφείου Έργασίας. Τό μνημεϊον αὐτό έγινε με έράνους που συνέλεξαν οι φίλοι και θαυμαστά του διακεκριμένου άνδρός. «Οτι τό Διεθνές Γραφεϊον Έργασίας κατώρθωσε νά διατηρήσῃ τό ήθικόν κληροδότημα του πρώτου διευθυντοῦ του. Τό έργο προοδεύει. Η ήθική άτμόσφαιρα υφίσταται

Τήν 3 Σεπτεμβρίου άπέθανεν αϊφνιδίως εις Γενεύην ό βαρώνος Πέτρος Κουμπερντέν, εις τόν όποϊον όφείλεται ή άναβίσις των Όλυμπιακών Άγώνων υπό διεθνὴ μορφήν, οι όποιοι έτελέσθησαν τό πρώτον έν Αθήναις τό 1896 και έκτοτε επαναλαμβάνονται άνα τετραετίαν εις τάς διαφόρους Πρωτεύουσας της Εὐρώπης και Αμερικῆς.

Γινώμαι γιά τὴ Γυναίκα

Μερικὲς γνώμες γιά τίς γυναίκες. Ο Ό Ισπανός λέει ότι γιά νά είνε τέλεια μία γυναίκα και άπόλυτως όραία, της χρειάζονται τριάντα καλλονές, δηλαδή πράγματα λευκά: τό δέρμα, τά δόντια, και τά χέρια. Τρία μαῦρα: τά μάτια, τά φρύδια, και τά τσίνοῦρα. Τρία κόκκινα: τά χείλια, τά μάγουλα και τά νύχια. Τρία μακρὰ: τό κορμί, τά μαλλιά και τά χέρια. Τρία κοντά: τά δόντια, τ' αὐτιά και τά πόδια. Τρία φαρδύ: τό στήθος, τό μέτωπο και τό μεταξύ των φρυδιών. Τρία στενά: τό στόμα, τή μέση και τόν αστράγαλο. Τρία παχειά: τό μπράτσο, τό γοφό και τή γάμπα. Τρία λυτά: τά δάχτυλα, τά μαλλιά και τά χείλια όχι σφιγμένα: Τρία μικρά: τους μασιούς, τή μύτη και τό κεφάλι. Τό όλον τριάντα.

Μπραττόμ Η γυναίκα είνε τό άριστούργημα της δημιουργίας.

Δέσιγγ Η γυναίκα είνε ικανή νά κάμει τό κακό μόνο και μόνο γιά νάχει τήν ευχαρίστηση νά τό πει στη στενή της φίλη.

Άλφρέδος Καπύς

Μόδες

Τόν Σεπτέμβριον

ή γυναίκα δά φορῇ



1): — Γιά τό ταξίδι, μαλακό καπέλλο με πλατεία μπόρ, στραβοβαλμένο πρὸς τό δεξιό μάτι. Σωστή άνδρική ρεπουμπλικα. Με μία γραμμοτή κορδέλλα ή ένα λουρί.

2): — Γιά τ' άκρογιάλια πελώρια μυτερά καπέλλα, και κάπου κάπου καμμιά έφημερίδα διπλωμένη σέ κῶνον, ή σέ καρβαάκι με φτερό.

3): — Γιά τό βράδυ, πλατειές και κοντές φοῦστες, με κορσελέ κολλητό, που νά δείχνῃ τή γραμμή, σάν φόρεμα «Πιερέττας».

7): — Τά ξανθά μαλλιά στριμμένα πρὸς τά μέσα, θά πέφτουν στόν αυχένα, φλορεντίνα, χωρίς νά φαίνεται κανένα ξεχώρισμα, ή με μικρά μπουκλάκια, κανονικά μόνον στο πίσω μέρος της κεφαλῆς.

8): — Η άκόμη ένα διπλόφιογχο κορδελάκι στην κορυφή που θά τυλίγῃ τό κεφάλι πίσω άπό τ' αὐτιά.

9): — Μία μπλουζα άπό σουρά με γραμμοτή κροβάτα κι' ένα ταγιέρ άπό χονδρό μαῦρο τουνέντ.

10): — Μπλουζα, γάντια και τσαντάκι, άπό τό καινούργιο τόνο της «βενεζιάνικης κοκκινότριχας» ή καλλίτερα σάν «βάμμα Ιοδίου» που πάει τόσο καλά

με τά σκούρα ρούχα, με τό βαθύ πράσινο, ιδίως.

11): — Ένα σβήτερο άπό λεπτή άγγλική φανελίτσα, σ' ένα άπαλό χρωματισμό φραμπούζ, ή μάλλον ρόζ-φραμπούζ, με μία μικρήν έσάρπα σέ σκληρό μπλε χρώμα σάν τυρκουάζ. Τό μικρό αὐτό σαντάκι επάνω άπό τή φούστα.

12): — Πολύ ψηλά καπέλλα, μυτερά όπως φορούσαν άλλοτε οι άστρολόγοι, άπό βελούδο, άστραχάν ή πύλημα, β. θειά χαμένο στόν αυχένα, άλλ' άφίνοντας τό μέτωπο ή τό άριστέρο του μέρος άνοιχτό.

13): — Τά καπέλλα έντελῶς στραβά και άσύμμετρα.

14): — Τά ύποδήματα με πλατεία τακούνια.

15): — Τό πρωτό μάλιστα, πρέπει νά σκεπάζεται τό μπροστινό μέρος του ποδιού.

16): — Καρφίτσες κρεμαστές, δακτυλίδια μεγάλα πλατεία, και έν γένει φυλαχιά φανταχτερά.

17): — Είνα ή μόδα του δακτυλιδίου της πριγκιπέσσας του Καπούρταλα.

18): — Κι' ένα πουγγί, άπό τζέρεσϋ, περασμένο στη ζώνη, άλλα πρέπει νά είνε και χρυσοκεντημένο.

19): — Τό άπαραίτητο κουτάκι με όλα τά σόνεργα

"L'HELLÉNIS,"

Organe mensuel du Conseil National
des Femmes Hellènes

Rédaction-Administration: Rue Alex. Soutsou 26

Athènes, Septembre - Octobre 1937

L'exposition internationale de Paris: M^{lle} P. Lascari nous décrit dans cet article le Palais de la mère et de l'enfant et admire particulièrement l'école d'art Martino et ses méthodes d'enseignement.

La littérature enfantine et la paix universelle, par E. Pandélaki nous fait connaître le travail qui se poursuit à Genève par M^{me} Blanche Weber. Cette dernière a constitué une bibliothèque où l'on peut trouver rassemblé tout ce que les enfants du monde entier écrivent et publient. La section «Education» du C. U. est heureuse d'avoir pu collaborer à cette œuvre.

Hellen Keller, sa vie, son œuvre par Magie Guiral.

Le sentiment de la beauté, cette conférence donnée par D. E. L. lui a été inspirée par the Sente of Beauty de George Santajiana et l'auteur termine par un hymne à son pays.

Le théâtre chrétien, suite de l'article de M^{me} Cath. Cacouri, qui dans se chapitre étudie les mystères et miracles.

Le Centenaire d'Alexandre Pouskin, notre collaboratrice M^{me} Hélène Sifnaiou analyse l'œuvre et la vie du grand auteur russe.

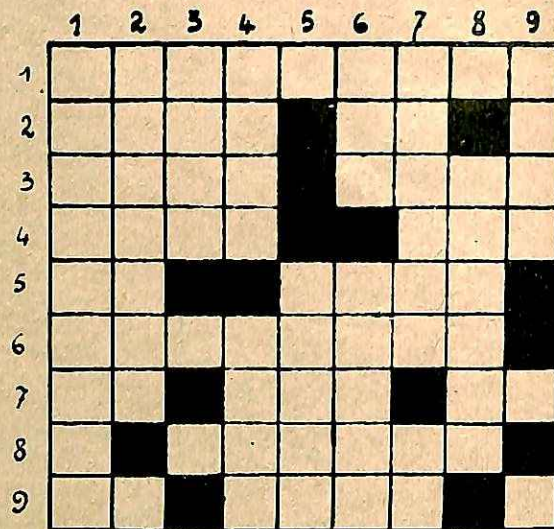
L'art populaire grec, le livre de M^{me} Aug. Hadjimicali est un document précieux pour tout ceux qui veulent connaître notre pays. Ce livre, publié en français par la Maison d'Édition «Pyrsos» contient de nombreuses gravures et fait honneur à son auteur.

Vilara, docteur, poète et patriote, par S. Ardavani-Libératos, cette étude, très intéressante nous montre différents épisodes de la vie du poète qui, né en 1771, se rendit vers 1790 en Italie pour étudier la médecine. Après avoir obtenu son diplôme, il retourna en Epire où Ali Pacha le nomma médecin de son fils Veli-Pacha. Pendant la guerre de l'Indépendance il servit son pays et se retira à Egine en 1818.

Le cinéma et les enfants. Le Gouverneur d'Athènes M^r K. Kotzias a eu une heureuse initiative. Répondant aux vœux de l'Association pour le développement du cinéma éducatif, il a fait l'acquisition d'un camion automobile qui constitue un vrai cinéma ambulant, et depuis le 4 août, quotidiennement, à la tombée de la nuit des représentations gratuites sont organisées en plein air, sur les places publiques de notre ville. Le programme composé de films éducatifs et d'autres récréatifs, est suivi par des milliers d'enfants de tout âge.

Nouvelles du monde entier.
Modes, etc.

ΣΤΑΥΡΟΛΕΞΟΝ ΑΡ. 3



Οριζοντίως:

- 1) Γνωστός από το ειδύλλιό του.
- 2) Ήφαιστειον κατά το μάλλον ή ήττον κρύον.—'Αντωνυμία.
- 3) Τραγούδια υπερχαθαρεύοντα.—'Ασιατικόν βασίλειον.
- 4) Ροφός εις την δοτικήν. Τό γνωρίζουν τὰ μαλλιά των ήλικιωμένων κυριών.
- 5) Τρίχα. 'Εκφυρσοκροτεί έν και χωρίς νύ.
- 6) Γενησαρέτ...
- 7) Καί άλλη μιὰ τρίχα. Τρομερόν πρακτορείον. 'Η ανάποδη του Ξ.
- 8) Πόλις της Σιθροίας...
- 9) Όνομα πολλών ποταμών Μήλον της ξηριδος Γαλλίας και Γερμανίας. Σ' αυτό το τετραγωνάκι γίνονται 'Ιπποδρομίες.

Καθέτως:

- 1) Όσα δέν είναι πρακτικά...
- 2) Τήν υφίστανται αί νύμφαι, οί έγκληματίαι και πάσα έγγραφος μορία (όνομαστική).
- 3) Κάτι που ένθυμίζει Σκα δινανύται.
- 4) Πυρπολῶ.—Κλείνει καλῶ όταν υπάρχει δέκατος τρίτος μισθός.
- 5) Τό βλέπεις χωρίς νά υπάρχει διότι όταν υπάρχει γίνεται πάν, όταν δέ υπάρχει χωρίς νά πρέπη, γίνεται πάρ...
- 6) Δηλητηριάζει όξυτονούμενος, παροξυτονούμενη όμως γίνεται Κυκλάς.—Είνοι στον χάρτη πόλις, στις σκεπές χάρτης, στους δρόμους στρώμμα και στην νύκτα σκότος.
- 7) Μαστίχη.—'Εάν προσθέσωμεν ένα ζών γίνεται πλανήτης.
- 8) 'Εκείνη που δέν επέστρεψε στην πατρίδα της, ελ-λείψει νοστιμάδας.
- 9) Τό έχουν οί στρατοί τὰ όντα και τὰ έγκλήματα.

υπό Α. Γ. Κ.

ΠΑΡΚΕΤΙΝΗ LAMBO

Πρίν γεννηθῇ τό παιδί

Τό νέο βιβλιάριον CLAXO πραγματευόμενον περί της ζωής της γυναικός κατά την περίοδον της έγκυμοσύνης παρέχεται δωρεάν παρά των άντιπροσώπων

ΣΤΑΜ. ΧΑΡΒΑΛΙΑΣ Α. Ε.

ΜΕΝΑΝΔΡΟΥ 22

ΑΘΗΝΑΙ

Ταχυδρομικῶς αποστέλλεται έναντι λήψεως γραμματοσήμου τριών Δραχ.



Όταν ή νοικοκυρά ζητή
ΛΟΥΛΑΚΙ έννοει ΜΟΝΟΝ

ΛΟΥΛΑΚΙ ΝΤΕΣΤΡΕ

άποφεύγετε όμως τας

άπομιμήσεις.

St^e A^{me} des Usines Destrée

"ΜΗΝΥΤΩΡ."



ΜΕΤΑΞΩΤΑ ΧΡΥΣΑΛΙΔΟΣ



ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΙΑ — ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΕΩΣ 1893

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΕΙΣ ΤΑΣ ΚΥΡΙΩΤΕΡΑΣ ΠΟΛΕΙΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΑ ΕΙΣ ΑΡΙΘΜΟΝ ΠΑΣΗΣ ΑΛΛΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΕΝ ΑΓΓΛΙΑ, ΑΙΓΥΠΤΩ ΚΑΙ ΚΥΠΡΩ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΙΔΡΥΘΕΙΣ ΥΠΟ ΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ ΑΘΗΝΩΝ

THE BANK OF ATHENS TRUST COMPANY 205, West 33rd Str. NEW YORK

ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ ΕΙΣ ΔΡΑΧΜΑΣ ΕΝ ΟΨΕΙ ΚΑΙ ΕΠΙ ΠΡΟΘΕΣΜΙΑ

ΠΑΣΗΣ ΦΥΣΕΩΣ ΤΡΑΠΕΖΙΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΥΠΟ ΤΟΥΣ ΜΑΛΛΟΝ ΣΥΜΦΕΡΟΝΤΑΣ ΟΡΟΥΣ

Νομικόν Γραφείον
'Εθνικοῦ Συμβουλίου 'Ελληνίδων

ΠΑΡΕΧΕΙ ΔΩΡΕΑΝ ΣΥΜΒΟΥΛΑΣ

Ἐκάστην Πέμπτην 12-1 μ. μ.

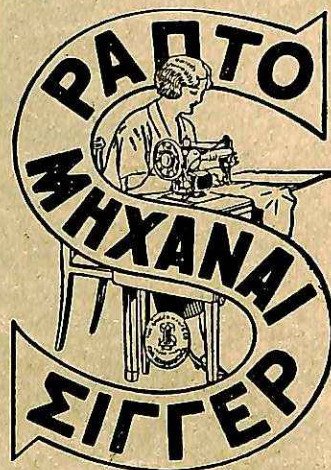
Ὁδός Ἀλεξάνδρου Σούτσου 26

**ΡΑΠΤΕΤΕ Δ' ΗΛΕΚΤΡΙΣΜΟΥ ΑΚΟΠΩΣ ΚΑΙ ΤΑΧΕΩΣ
ΜΕ ΤΟΝ ΗΛΕΚΤΡΟΚΙΝΗΤΗΡΑ ΣΙΓΓΕΡ**

Ἐφαρμόζεται μὲ μίαν βίδα εἰς οἰανδήποτε ραπτομηχανήν.
Παρέχεται ΔΩΡΕΑΝ πρὸς δοκιμὴν ἐπὶ 8 ΗΜΕΡΑΣ.

ΔΩΡΕΑΝ διδασκαλία κεντημάτων καὶ διαφόρων Ποικι-
μάτων μὲ τὸν ΜΑΛΛΟΡΡΑΦΕΑ ΣΙΓΓΕΡ καθὼς καὶ
κοπτικῆς μὲ ΙΧΝΑΡΙΑ ΣΙΓΓΕΡ δι' ἐσωτερικὰ καὶ ἑξω-
τερικὰ φορέματα ἀνδρῶν, γυναικῶν καὶ παιδῶν. ==

**ΡΑΠΤΟΜΗΧΑΝΑΙ ΣΙΓΓΕΡ
ΜΕ ΔΟΣΕΙΣ ΚΑΙ ΜΕΤΡΗΤΟΙΣ**



ΠΡΩΙ ΚΑΙ
ΒΡΑΔΥ

OREODONT

ΔΑΜΒΕΡΓΗ

ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑΙ ΕΝΙΣΧΥΣΕΙΣ ΕΝ ΣΥΝΟΛΩ.

ΔΡΧ. 1.950.000.000

Η ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΑΡΕΧΕΙ :

- Βραχυπρόθεσμα καλλιεργητικά δάνεια.
- Μεσοπρόθεσμα καὶ Μακροπρόθεσμα δάνεια διὰ τὴν συμπλήρωσιν τῶν ἐφοδίων τῶν ἀγροτῶν καὶ τὴν βελτίωσιν τῶν κτημάτων.
- Δάνεια ἐπὶ ἐνεχύρῳ γεωργικῶν προϊόντων.

Η ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ :

- Προστατεύει τὴν τιμὴν τῶν γεωργικῶν προϊόντων καὶ μεσολαβεῖ διὰ τὴν διάθεσιν τῶν ἀπ' εὐθείας εἰς τὴν κατανάλωσιν.
- Ἐνισχύει τὴν κτηνοτροφίαν, σηροτροφίαν, μελισσοκομίαν, δενδροκομίαν καὶ λοιποὺς γεωργικοὺς πλουτοπαραγωγικοὺς κλάδους.
- Καθοδηγεῖ μὲ τὰς γεωπονικὰς τῆς ὑπηρεσίας τὸν ἀγροτικὸν κόσμον καὶ ἐποπτεύει τοὺς Συνεταιρισμοὺς, ἐνισχύουσα τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ συνεταιριστικοῦ πνεύματος.
- Ἀσφαλίζει τὰ γεωργικὰ προϊόντα μετὰ κινδύνων πυρός.

Η ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΔΕΧΕΤΑΙ ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ :

ΤΑΜΙΕΥΤΗΡΙΟΥ : 3 3/4 % μέχρι 125.000 δραχμῶν

ΟΨΕΩΣ } ὑπὸ τοὺς καλλιτέρους ὅρους
ΠΡΟΘΕΣΜΙΑΣ }

Τὰ ἐπιτόκια προθεσμίας ποικίλουν ἀναλόγως τῆς προθεσμίας τῆς καταθέ-
σεως. Αἱ καταθέσεις ἔχουσαι πρόσθετον ἀσφάλειαν τὴν ὀλοκληρωτικὴν ἐγγύη-
σιν τοῦ Κράτους καὶ ἀπαλλασσόμεναι τελῶν χαρτοσήμου ἐνεργοῦνται εἰς :

ΤΟ ΚΕΝΤΡΙΚΟΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ : Ἐν Ἀθήναις ὁδὸς Πανεπιστημίου 31.

ΤΑ ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ : Ἐν Ἀγίῳ Νικολάῳ, Ἀγρινίῳ, Ἀργεῖ, Βάμῳ, Βεργοῖᾳ, Διδυμο-
τείχῳ, Δράμῳ, Ἡρακλείῳ, Θεσσαλονίκῃ, Ἰωαννίνοις, Κοβάλλῃ, Καρδίτῃ, Κερκύρῃ,
Κοζάνῃ, Κομοτινῇ, Λαμῃ, Λαρίῃ, Λεβαδείᾳ, Μεσσήνῃ, Μυτιλήνῃ, Ξάνθῃ, Ξυλοκάστρῳ,
Πάτραις, Πύργῳ, Ρεθύμνῃ, Σέρροις, Τρικκάλοις, Τριπόλει καὶ Χανίοις.

ΤΑ ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΑ : Ἐν Ἀλεξανδρουπόλει, Ἀνδριτσάνῃ, Ἀξιουπόλει, Ἀργοστολίῳ, Δελβε-
νακίῳ, Ἐδέσῃ, Ἐλασσῶνι, Ἐλευθερουπόλει, Ζιχνῇ, Θήβαις, Ἱεραπέτρῃ, Ἰστιάῃ,
Καλάμαις, Καλαμπάκῃ, Καστορίᾳ, Κορίνθῳ, Λαγκαδῇ, Ληξουρίῳ, Μεγάροις, Μεγαλου-
πόλει, Μεσολογγίῳ, Μοῖραις, Μουδανίοις, Ναυπλίῳ, Νεᾷ Ὁρεοσιτιάδι, Νευροκοπίῳ, Νι-
γρίτῃ, Νικηφόρῳ, Παραμυθιά, Πολυγύρῳ, Προσωτσάνῃ, Πύλῳ, Σάμπαις, Σητεία, Σιδι-
ροκάστρῳ, Σικωνία, Σουφλίῳ, Χαλκίδι, Χίῳ καὶ Χρυσουπόλει.

ΤΑΣ ΑΝΙΠΡΟΣΩΠΕΙΑΣ : Εἰς ὅλας τὰς ἄλλας Ἑπαρχιακὰς πόλεις ὅπου ὑπάρχουν Ὑποκα-
ταστήματα τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς, τὰ ὁποῖα καὶ τὴν ἀντιπροσωπεύουν.

ΦΑΡΜΑΚΕΙΟΝ Π. ΜΠΑΚΑΚΟΥ

ΟΜΟΝΟΙΑ — ΑΘΗΝΑΙ

ΤΗΛΕΦ.: 52-673, 52-674

ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΕΣ ΤΟΥ ΦΑΡΜΑΚΕΙΟΥ ΜΑΣ

ΑΡΩΜΑΤΑ εις ΧΥΜΑ Ἐφάμιλλα τῶν γνωστῶν Εὐρωπαϊκῶν Οἴκων
εἰς χῶμα καὶ εἰς φιαλίδια ἀμέμπτου ἐμφανίσεως.

Τὸ ΝΕΟΝ Ἀρώμα ΚΙΟΥ-ΝΟΥΚ ἡ πιδὸ περιζήτητη ἀπὸ τῆς Créations
μας ποὺ ποτὲ ἄλλο ἄρώμα δὲν εἶδε τέτοια ἐπιτυχία.

Τὸ ETERNAL PRINTEMPS: Τὸ λεπτότατο αὐτὸ ἄρώμα ποὺ μιά του
σταγόνα σὰς φέρνει ἓνα μπουκέτο ἀπὸ ἀνοιξιὰτικὰ λουλούδια
τῆς Grasse.

Τὴν Κολώνιάν μας «ATHENIA» τὴν φυσική, τὴν αἰθέρια, τὴν ἀσύγκριτη
μὲ κάθε ἄλλη Κολώνια Ἑλληνική ἢ Ξένη.

Δι' ὅλα δοκιμαί εἰς τὸ ἰδιαιτέρον διαμέρισμα τοῦ Φαρμακείου
μας Δωρεάν.

ΔΙΑ ΤΑ ΗΛΙΟΚΑΥΜΑΤΑ: Διὰ τοὺς λουομένους συνιστῶμεν τὸ Lait de
Soleil πυκνόρευστον κρέμαν. Προφυλάσσει, θεραπεύει καὶ δίδει
στὸ δέρμα ἓνα χρῶμα Café naturel. Ἐπιτυχία ἀσφαλῆς. Πωλεῖ-
ται εἰς χῶμα.

ΚΑΤΑ ΤΟΥ ΙΔΡΩΤΟΣ ΚΑΙ ΔΥΣΟΣΜΙΑΣ. Τὸ ΟΔΟΡΛΕΣΣ εἶναι τὸ
ἰδεῶδες ἀποτελεσματικὸν κατὰ τοῦ ἰδρώτος καὶ δυσοσμίας.
Τελείως ἀβλαβές. Προφυλάσσει τὰ φορέματα. Πωλεῖται εἰς χῶμα.

ΟΣΟΙ ΥΠΟΦΕΡΕΤΕ ΑΠΟ ΤΑ ΠΟΔΙΑ ΣΑΣ. Πλατυποδιάν, Σκληρύνσεις,
Κάλους, Κότσια, κακῶς σχηματισμένα δάκτυλα, ἐγκρεατῶμένους
ὄνυχας κλπ. Τὸ Φαρμακεῖον μας ἀντιπροσωπεύον τὸν μοναδι-
κὸν εἰς τὸν κόσμον οἶκον SCHOL ἱδρυσεν Τμῆμα CHIRO-
PODIE ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψιν ξένου εἰδικοῦ μὲ τὰ ἀναγκαζιοῦντα
Accessoires τοῦ οἴκου SCHOL. Ἐκτελεῖται καὶ PEDICURE.
Κάθε πληροφορία καὶ συμβουλή ΔΩΡΕΑΝ.

ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΠΥΤΙΡΙΑΣΕΩΣ ΚΑΙ ΛΕΥΚΑΝΣΕΩΣ ΤΩΝ ΜΑΛΛΙΩΝ. Δοκι-
μάσατε τὴν Λοσιὸν μας REGENERATEUR τονώνει τὰ μαλλιά,
ἐξαλείφει τὴν πιτυρίδα καὶ ἐπαναφέρει εἰς τὸν φυσικὸν τοὺς
χρωματισμὸν τῆς λευκῆς τρίχης.

ΦΩΤΟ-ΟΠΤΙΚΑ. Ἐμφανίσεις, ἐκτυπώσεις, μεγεθύνσεις ὡς καὶ πάσης
φύσεως φωτογραφικαὶ καὶ καλλιτεχνικαὶ ἐργασίαι εἰς τὸ ἰδιαι-
τερον Τμῆμα τοῦ Φαρμακείου μας.

Ἰδιαιτέρως συνιστῶμεν εἰς ὅσους φοροῦν γυαλιὰ τὰ «Ponctuels»
(κοῖλα) κρύσταλλα — ὀμματουάγια «REX» εἶνε τὰ ἀνώτερα
ὄλων καὶ ἀσυγκρίτως εὐθηνά.



ΦΑΡΜΑΚΕΙΟΝ

Π. ΜΠΑΚΑΚΟΥ

ΟΜΟΝΟΙΑ
ΑΘΗΝΑΙ



ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΣΤΑΥΡΟΣ
ΙΔΡΥΤΗΣ
1841

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΕΩΣ 1841

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΜΕΤΟΧΙΚΟΝ ΚΑΙ ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΟΝ ΔΡΧ. 1.205.000.000

ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ (ΤΗ. 30 ΙΟΥΝΙΟΥ 1937) „ 10.290.000.000

ΔΙΟΙΚΗΤΗΣ
ΙΩΑΝ. Α. ΔΡΟΣΟΠΟΥΛΟΣ

ΥΠΟΔΙΟΙΚΗΤΗΣ
ΑΛΕΞ. Γ. ΚΟΡΙΖΗΣ

ΚΕΝΤΡΙΚΟΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ:

Άγιος Νικόλαος (Κρήτη)	Θήβαι	Μεσσήνη
Αργείον	Θήρα	Μιτυλήνη
Αγνιά	Ίθάκη	Ναύπακτος
Αθήναι:	Ίστιαία (Ξηροχώριον)	Ναύπλιον
Υπ/μα, ὁδὸς Μητροπόλεως 9	Ίωάννινα	Νιγρίτα
» ἐν Καλλιθέα	Καβάλλα	Ξάνθη
» ἐν Νέᾳ Ἰωνίᾳ	Καλάβρυτα	Ὀρεστιάς
» ἐν Παγκρατίῳ	Καλάμαι	Παξοὶ
Αἴγιον	Καλαμπάκα	Παπάδος (Μυτιλήνης)
Ἀλεξανδρούπολις	Καρδίτσα	Πάτραι
Ἀλμυρὸς	Καρλόβασι (Σάμου)	Πειραιεὺς
Ἀμαλιάς	Καρπενήσιον	Πλωμάριον (Μυτιλήνης)
Ἀμύνταιον (Σόφοβις)	Καρναλ (Ἅγιον Ὅρος)	Πόρος
Ἀμφίτλεια	Καστοριά	Ποταμὸς
Ἀμφισσα	Κατερίνη	Πρέβεζα
Ἀνδρος	Κέρκυρα	Πύλος
Ἀργοστόλιον	Κιλκίς	Πύργος
Ἄρτα	Κοζάνη	Ρεθύμνη (Κρήτης)
Ἀταλάντη	Κομοτινή	Σέγγραι
Βάμος (Κρήτη)	Κόρινθος	Σητεία (Κρήτης)
Βέροια	Κύθηρα	Σικυωνία (Κιάτον)
Βόλος	Κύμη	Σκιάθος
Γρεβενά	Κυπαρισσία	Σουφλίον
Γύθειον	Λαγκαδᾶς	Σπάρτη
Δημητσάνα	Λαμία	Σύρος
Διδυμότειχον	Λάρισα	Τοίκαλα
Δράμα	Λεβάδεια	Τρίπολις
Ἐδεσσα	Λευκάς	Φάρσαλα
Ἐλασσών	Λήμνος	Φλώρινα
Ἐλευθερούπολις (Πράβιον)	Λιμὴν Βαθέως (Σάμου)	Χαλκίς
Ζάκυνθος	Μεγαλόπολις	Χανιά (Κρήτης)
Ἡράκλειον (Κρήτης)	Μεσολόγγιον	Χίος
Θεσσαλονίκη		

ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΕΝ ΑΙΓΥΠΤῳ

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΕΝ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑ: Rue Stamboul No 17

ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΤΑΙ εἰς ὅλας τὰς χώρας τοῦ Ἐξωτερικοῦ

HELLENIC BANK TRUST COMPANY, NEW YORK: 51 Maiden Lane

Ἰδρυθεῖσα ὑπὸ τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος, συμφώνως μὲ τοὺς νόμους τῆς Πολιτείας τῆς Νέας Ὑόρκης, πρὸς ἐξυπηρέτησιν τῶν ἐν Ἀμερικῇ Ἑλλήνων

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΟΛΟΣΧΕΡῶΣ ΚΑΤΑΒΕΒΛΗΜΕΝΑ \$ 1.350.000